

ข้อจำกัดในการดำเนินการและการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ
และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผล
การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2555: กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
**Limitations on Implementation of Ministerial Regulation Prescribing Rules,
Procedures, Statistical and Data Forms, Recording and Reporting on the
Wastewater Treatment System Performance, B.E. 2555 (2012):
A Case Study of Surat Thani Province**

วรรณวิษา เพ็ชรนาจกร

Wanvisa Petnajuk

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Science in Environmental Management
Prince of Songkla University**

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้อจำกัดในการดำเนินการและการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ
และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผล
การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2555: กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
**Limitations on Implementation of Ministerial Regulation Prescribing Rules,
Procedures, Statistical and Data Forms, Recording and Reporting on the
Wastewater Treatment System Performance, B.E. 2555 (2012):
A Case Study of Surat Thani Province**

วรรณวิษา เพ็ชรนาจ๊ก

Wanvisa Petnajuk

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Science in Environmental Management
Prince of Songkla University**

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ ข้อจำกัดในการดำเนินการและการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผล การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2555: กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้เขียน นางสาววรรณวิษา เพ็ชรนาจักร

สาขาวิชา การจัดการสิ่งแวดล้อม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก**คณะกรรมการสอบ**

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พนาลี ชีวกิตาการ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ เหล่าดี)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พนาลี ชีวกิตาการ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทิพย์ คำนธีรวณิชย์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทิพย์ คำนธีรวณิชย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ สุวรรณโณ)

.....กรรมการ
(ดร.กรรณิกา สิ้นธิพงษ์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.พนาลี ชีวกิจการ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทิพย์ คำนธิรวนิษฐ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ลงชื่อ.....

(นางสาววรรณวิษา เพ็ชรนาจักร)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาววรรณวิษา เพ็ชรนาจักร)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	ข้อจำกัดในการดำเนินการและการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2555: กรณีศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผู้เขียน	นางสาววรรณวิษา เพ็ชรนาจักร
สาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและเงื่อนไขต่างๆที่เป็นข้อจำกัดของเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีฐานข้อมูลชัดเจน และเจ้าพนักงานท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 และเพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือลดข้อจำกัด และการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการบังคับใช้กฎกระทรวงฯอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาใช้การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่างๆ และใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎกระทรวงนี้กับแหล่งกำเนิดมลพิษทั้ง 10 ประเภท ซึ่งเป็นการใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริง พบว่ายังมีปัญหาค่อนข้างมาก โดยในกลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษพบว่ามีแหล่งกำเนิดมลพิษร้อยละ 72 ที่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯแล้ว โดยแหล่งกำเนิดมลพิษที่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯแล้ว ร้อยละ 33 มีปัญหาในการจัดทำบันทึกการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวันตามแบบ ทส.1 และร้อยละ 21 มีปัญหาการจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยแหล่งกำเนิดมลพิษมีปัญหาเรื่องการไม่รับรู้ว่ามีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ และรับรู้แล้วแต่ไม่เข้าใจกฎกระทรวงฯ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านศักยภาพและไม่มีบุคลากรในการดำเนินการ การไม่เข้าใจวิธีการจดบันทึกและขั้นตอนการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 64 ที่มีการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯแล้ว โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯแล้วร้อยละ 63 มีปัญหาจากการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 48 มีปัญหาในขั้นตอนการรับรายงานและการออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่แหล่งกำเนิดมลพิษภายใน 7 วัน และร้อยละ 56 มีปัญหาในขั้นตอนการรวบรวมรายงานและส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง สาเหตุ

มาจากข้อจำกัดในด้านศักยภาพขององค์กรในด้านความไม่เพียงพอของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การไม่มีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ซึ่งยากที่จะติดตามการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษ และการไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ คือไม่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่สามารถดำเนินการตามกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ได้

สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือลดข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ และจัดอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯได้ การมอบหมายบุคลากรในการดำเนินการ พร้อมจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษให้เป็นปัจจุบัน และเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษควรลงพื้นที่ติดตาม กำกับ ดูแลการดำเนินการตามกฎหมายของแหล่งกำเนิดมลพิษ

Thesis Title	Limitations on Implementation of Ministerial Regulation Prescribing Rules, Procedures, Statistical and Data Forms, Recording and Reporting on the Wastewater Treatment System Performance, B.E. 2555 (2012): A Case Study of Surat Thani Province
Author	Miss Wanvisa Petnajuk
Major Program	Environmental Management
Academic Year	2016

ABSTRACT

This research aimed to 1) Investigate status and problems and conditions which could lead to the limitation for pollution source owners and local officers in Surat Thani Province to comply with the Ministerial regulation prescribing rules, procedures, statistical and data forms, recording and reporting on the wastewater treatment system performance, B.E. 2555 (2012) 2) Propose the modifications to reduce the obstacles and encourage the promotion on the effective enforcement of this Ministerial Regulation. This study used secondary data from various documents. Data collection tools were questionnaires and interviews.

From this study, Ministerial regulation enforcement for 10 pollution sources which announced as pollution sources according to this regulation indicated that there were 72 % of these pollution sources that complied with the regulation. Within this pollution sources, 33% had problem with daily statistical and data recording in TS1 form, 21% had problem with the monthly report in TS2 form and sent to local officer. Limitations are pollution sources, there is a problem of not recognizing that the ministerial regulations have been enforced. And do not understand the ministerial regulations. The lack of capability and person to perform the work including the lacks of understanding how to record and follow the processes to comply with the regulation were mentioned. In the group of Local Administrative Organizations, it was found that 64 % complied with the regulation. Sixty three percent of the Local Administrative Organizations had problem with the enforcement of this regulation. The problem included report receiving and giving document back as an evidence for pollution sources within 7 days and the process of data collection and send to Pollution control officer once a month were at 48% and 56 % respectively. The main causes of these problems were the lack of personnel to carry out the work, no data base of pollution sources and no summary

report on wastewater treatment performance from pollution sources to Local Administrative Organizations are not able to operate within the timeframe required by law.

Consequently, suggestions for the improvement to reduce restriction to comply with the regulation are publicizing and training all stake-holders to be able to comply with the Ministerial regulation, designating the work and pollution control officers should follow up, database updating, monitor and supervise according to the regulation.

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความร่วมมือและความเมตตาจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ข้าพเจ้าจึงแสดงคำขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทิพย์ ด้านชีวนิษย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พนาลี ชีวกิตการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการดำเนินงานวิจัยและช่วยแก้ไขปัญหาค้างๆ ให้ผ่านไปได้อย่างดีเสมอมา ตลอดจนกรุณาสละเวลาช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของรายงาน ให้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ เหล่าดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ สุวรรณโณ และดร.กรรณิกา สนิธิพงษ์ ที่ได้สละเวลามาเป็นประธานและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ และตรวจทานวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม และวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกด้านเอกสาร และประสานงานต่างๆ

ขอขอบพระคุณแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ให้ข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

ขอขอบพระคุณ พี่ๆ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 ที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษา คอยเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือตลอดการทำวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบคุณ รุ่นพี่ และเพื่อนร่วมรุ่น คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม ห้องเรียนวิทยาเขตสุราษฎร์ธานีทุกท่าน ที่คอยให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา และขอขอบพระคุณ หลายท่านที่มีได้กล่าวนาม แต่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้งานนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดาและครอบครัว ที่ให้ทั้งปัญญาและทุนทรัพย์ ตลอดจนให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจให้แก่ข้าพเจ้าตลอดมา

วรรณวิษา เพ็ชรนาจักร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
รายการตาราง	(12)
รายการภาพ	(15)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
การตรวจเอกสาร	3
1. แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย	3
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ	10
3. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย	27
4. ผลการดำเนินงานตามกฎกระทรวงฯ ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	29
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
วัตถุประสงค์การวิจัย	33
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	33
บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย	34
ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย	34
วิธีการรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	37
บทที่ 3 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	43
การบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมมลพิษทางน้ำ: วิเคราะห์จากอดีตสู่ปัจจุบัน	43
1. เส้นทางการออกกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	43
2. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงาน ของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555: สาระสำคัญของการบังคับใช้	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สภาพปัญหา อุปสรรค จุดด้อย ที่เกิดขึ้น เมื่อนำกฎกระทรวงฯ มาบังคับใช้ ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี: ผลสำรวจจากแบบสอบถาม	57
1. ผลสำรวจจากแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	57
2. ผลสำรวจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	82
ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ และหน่วยงาน สิ่งแวดล้อมทางวิชาการที่มีบทบาทในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตาม กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำ บันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	104
1. ความคิดเห็นของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ	104
2. แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ	107
3. ข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการบังคับใช้กฎหมาย	108
4. ผลการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ในระหว่างปี 2555 - ปัจจุบัน (2560) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	118
5. สรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้ กฎกระทรวงฯ	121
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	124
สรุปผลการวิจัย	124
ข้อเสนอแนะ	125
1. ข้อเสนอแนะให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎกระทรวงฯ	125
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อ	127
เอกสารอ้างอิง	128
ภาคผนวก	131
ภาคผนวก ก กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของ ระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	132
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม: สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	140
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม: สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	155
ประวัติผู้เขียน	173

รายการตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่รายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (แบบ ทส.2) ประจำเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2558	30
2	ประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียดูแลแหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา	46
3	บุคลากรที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ	48
4	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	58
5	เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษากับจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่ตอบแบบสอบถาม	61
6	ลักษณะและประเภทของสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ที่ตอบแบบสอบถาม	63
7	ข้อมูลของผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสียของสถานประกอบการ/หน่วยงานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	68
8	ประมวลสรุปผลของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ศึกษาต่อการมีผลการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	73
9	ประมวลสรุปผลจากแบบสอบของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในกลุ่มที่มีการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	75
10	สรุปลักษณะปัญหาในแต่ละขั้นตอนหลักของการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	76

รายการตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	ระดับความคิดเห็นของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	78
12	ระดับความคิดเห็นของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	80
13	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	84
14	ผลลักษณะปัญหามลพิษทางน้ำและการดำเนินการเมื่อมีเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศึกษา	88
15	ระดับความคิดเห็นที่ อปท.มีการนำกฎหมายไปใช้ในการควบคุมมลพิษทางน้ำ	91
16	ผลการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	94
17	ลักษณะปัญหาในแต่ละขั้นตอนหลักของการทำงานของอปท. ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	97
18	ระดับความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	99
19	ระดับความคิดเห็นในข้อเสนอแนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	101

รายการตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	เปรียบเทียบจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2558 และ ปี 2560 ที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	119
21	เปรียบเทียบร้อยละของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ส่งรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 เดือน กรกฎาคม 2558 กับมกราคม 2560	120

รายการภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แนวปฏิบัติการดำเนินงานตามกฎกระทรวง ซึ่งออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 สำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด	22
2	กรอบแนวคิดการวิจัย	36
3	เส้นทางการบังคับใช้กฎหมายมลพิษทางน้ำของไทย: อดีตสู่ปัจจุบัน	44
4	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลมลพิษทางน้ำของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษ	59
5	เปรียบเทียบร้อยละของสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ตอบแบบสอบถามและร้อยละของสถานประกอบการ/หน่วยงานดังกล่าวตามฐานข้อมูลที่กรมควบคุมมลพิษมี	61
6	ร้อยละของสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่มีลักษณะต่างๆ ของน้ำเสียที่เกิดขึ้น	65
7	ร้อยละแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย จำแนกเป็นร้อยละตามประเภทต่างๆ ของระบบบำบัดน้ำเสียที่แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมี	67
8	ร้อยละของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำจำแนกตามการดำเนินการที่มีการตรวจวิเคราะห์น้ำเสีย/น้ำทิ้งตามตัวแปรคุณภาพน้ำ	69
9	ประมวลสรุปผลจากแบบสอบถามของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อเทคโนโลยีที่ใช้บำบัดน้ำเสีย และการจัดการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย	70
10	ประมวลสรุปลักษณะปัญหา อุปสรรค ระดับความคิดเห็น พร้อมข้อเสนอแนะของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	83
11	ร้อยละของอปท. ที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำประเภทต่างๆ และที่มีทะเบียนแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ	86

รายการภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
12	ร้อยละของอปท. ที่มีบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลเรื่อง การจัดการมลพิษทางน้ำประเด็นต่างๆในพื้นที่ของอปท.	89
13	ร้อยละของอปท.ที่มีประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานด้านจัดการ เกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ	90
14	ร้อยละของอปท. ที่ตอบแบบสอบถามต่อการรวบรวมรายงานสรุป ตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.)	95
15	ประมวลสรุปผลการศึกษาจากกลุ่มอปท.ต่อการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูลการจัดทำ บันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย	103
16	แนวทางการดำเนินงานควบคุม กำกับ ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็น หน่วยงานรัฐ	113
17	แนวทางการดำเนินงานควบคุม กำกับ ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษประเภท โรงงานอุตสาหกรรม	114
18	แนวทางการดำเนินงานควบคุม กำกับ ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่ใช่ โรงงานอุตสาหกรรม	115

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อให้ประเทศเจริญก้าวหน้า และให้ประชาชนอยู่ดีกินดี โดยเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรม ประกอบกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ รวมทั้งปัญหามลพิษที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมลพิษทางน้ำเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศ มักเกิดกับเมืองใหญ่ๆ ที่มีประชาชนอยู่หนาแน่น และเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้แหล่งน้ำถูกปนเปื้อนด้วยสิ่งสกปรกและสารมลพิษต่างๆ ประชาชนในบริเวณดังกล่าว จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำนั้น ได้อย่างเต็มที่ และส่งผลกระทบต่อปัญหาคุณภาพชีวิต การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม

แนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ ได้แก่ การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งออกสู่แม่น้ำ ลำคลอง ซึ่งส่วนใหญ่มีการดำเนินการก็เพราะมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำ โดยเฉพาะแหล่งกำเนิดน้ำเสียขนาดใหญ่ การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลต่อการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาของกฎหมายที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาต่างๆ และองค์กรที่บังคับใช้กฎหมายแล้ว ยังขึ้นอยู่กับมาตรการต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อนำมาบังคับใช้กับผู้ฝ่าฝืนหรือละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายด้วย ที่ผ่านมามาตราฐานเล็งเห็นความสำคัญของปัญหา จึงได้ออกกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำมาเพื่อบังคับใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 รวมถึงยังมีพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และในแต่ละพระราชบัญญัติที่มีผลในการบังคับใช้ ก็ต้องตราข้อกำหนดต่างๆเพิ่มเติมในรูปแบบของกฎกระทรวง หรือประกาศกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดเรื่องการควบคุมมลพิษไว้ในหมวดที่ 4 และมีรายละเอียดจำแนกเป็น 7 ส่วน โดยในส่วนที่ 5

ว่าด้วยเรื่องมลพิษทางน้ำ ซึ่งมาตรา 69 ได้ระบุให้มีการกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ/สิ่งแวดล้อม และมาตรา 70 ได้กำหนดให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีหน้าที่ต้องจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ในส่วนที่ 7 ของหมวดดังกล่าว ได้กำหนดเรื่องการตรวจสอบและการควบคุมไว้ด้วย โดยเฉพาะมาตรา 80 ได้กำหนดให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูล ซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษ และต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นอย่างน้อยเดือนละครั้ง ทั้งนี้การเก็บสถิติ ข้อมูล การจัดทำบันทึก รายละเอียดและรายงานให้ทำตามหลักเกณฑ์ วิธีการและแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง พร้อมนี้มาตรา 81 กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นรวบรวมรายงานที่ได้รับตามมาตรา 80 ส่งไปให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเขตท้องถิ่นนั้นเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละครั้ง (สมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, 2542) อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องใช้เวลาประมาณ 20 ปีในการออกกฎกระทรวงตามบทบัญญัติในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึก รายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2555 เพื่อบังคับใช้กับเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำให้ต้องมีการเก็บสถิติ และข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดดังกล่าวตามแบบ ทส.1 เก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษเป็นระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่มีการจัดเก็บสถิติและข้อมูลนั้น และต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และเสนอรายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยยื่นต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับหรือรายงานด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษประกาศกำหนด (กรมควบคุมมลพิษ, 2555)

อนึ่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนประชากร 1,046,772 คน (กรมการปกครอง, 2558) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อยู่ในพื้นที่ จำนวน 137 แห่ง แต่มี อปท. เพียง 89 แห่ง ที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ ที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงดังกล่าว รวมจำนวน 482 แห่ง (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 2558) แต่จากผลการบังคับใช้กฎกระทรวงดังกล่าว ที่เป็นข้อมูลในเดือนกรกฎาคม 2558 พบว่ามีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำได้ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ไปยัง อปท. รวม 28 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 5.81) และมีอปท. จำนวนเพียง 8 แห่ง จาก 89 แห่ง (คิดเป็น

ร้อยละ 8.99) ที่ได้รับรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำและส่งรายงานไปยังเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 2558)

จากผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นหลังจากการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ มาเป็นระยะเวลา 3 ปี ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าการรายงานผลอันเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎกระทรวงดังกล่าว ยังมีจำนวนน้อยมาก แสดงให้เห็นถึงปัญหาและข้อจำกัดของการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดของเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีฐานข้อมูลชัดเจน และของเจ้าพนักงานท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อมุ่งหวังสะท้อนปัญหา หรือข้อจำกัด/จุดด้อยต่างๆ ที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือลดข้อจำกัด และก่อให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดวิธีการบังคับใช้กฎกระทรวงดังกล่าว ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การตรวจเอกสาร

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายเป็นเครื่องควบคุมประพฤติกรรมในสังคม พัฒนาขึ้นมาจากศีลธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ศาสนา และกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสมาชิกในสังคม กับทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเป็นไปโดยราบรื่น สนองความต้องการของภาคส่วนต่างๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งกาญจน์ เรืองมนตรี (2545) ได้รวบรวมความหมายของกฎหมายจากผู้ที่ได้ให้ความหมายไว้ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ดังนี้

Court H.A. นักกฎหมายชาวฝรั่งเศส ได้กล่าวไว้ว่า กฎหมายเป็นคำสั่ง และข้อห้ามซึ่งมนุษย์จำต้องเคารพในความประพฤติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อันต้องมาจากรัฐาธิปัตย์ มีลักษณะทั่วไปใช้บังคับได้เสมอ

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์) พระบิดาแห่งกฎหมายไทย ได้ทรงกล่าวถึงคำว่ากฎหมายไว้ว่า กฎหมาย คือ คำสั่งทั้งหลายของผู้ปกครองว่าการแผ่นดินที่มีต่อราษฎร ทั้งมวล เมื่อไม่ทำตามแล้วตามธรรมดาจะต้องได้รับโทษ

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้กล่าวว่า กฎหมาย คือ ข้อบังคับของรัฐ ซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ

ศาสตราจารย์หลวงจ่ารัฐเนติศาสตร์ อธิบายว่า กฎหมาย ได้แก่กฎข้อบังคับว่าด้วยการปฏิบัติ ซึ่งผู้มีอำนาจของ ประเทศได้บัญญัติขึ้นและบังคับให้ผู้ที่อยู่ในสังกัดของประเทศนั้นถือปฏิบัติตาม

ศาสตราจารย์เอกูต์ อธิบายว่า กฎหมายเป็นคำสั่ง หรือข้อห้าม ซึ่งมนุษย์ต้องเคารพในความประพฤติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อันมาจาก รัฐธรรมนูญ หรือ มีลักษณะทั่วไปใช้บังคับได้เสมอไปและจำต้องปฏิบัติตาม

ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ และคณะ ได้อธิบาย ไว้ว่า กฎหมายเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐ ซึ่งได้บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดความประพฤติของประชาชน ซึ่งอยู่ใน รัฐหรือ ในประเทศของตนหากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ยอมประพฤติปฏิบัติตามก็จะมีควมผิดและต้องถูกลงโทษด้วย

1.1 ลักษณะของกฎหมาย

การปกครองประเทศให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสงบสุขนั้น รัฐจำเป็นต้องออกคำสั่ง ข้อบังคับต่าง ๆ มากมาย คำสั่ง ข้อบังคับเหล่านั้นมิได้เป็นกฎหมายทุกฉบับ คำสั่งข้อบังคับของรัฐที่จะถือว่าเป็นกฎหมายได้นั้น ต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1) **มาจากรัฐธรรมนูญ** หมายความว่า ผู้ที่จะออกกฎหมายได้นั้นต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในประเทศ ซึ่งจะเป็นใครนั้นต้องแล้วแต่สถานการณ์หรือรูปแบบการปกครอง ประเทศไทยสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครอง และการออกกฎหมายแต่เพียงผู้เดียว ปัจจุบันเราใช้การปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของปวงชนชาวไทย และบัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นอำนาจในการออกกฎหมายโดยความเห็นชอบของรัฐสภา ในสถานการณ์ที่มีการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองประเทศ หัวหน้าคณะปฏิวัติก็มีอำนาจออกกฎหมายได้เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในขณะนั้น จะเห็นได้ว่าทุกวันนี้ยังมีประกาศคณะปฏิวัติหลายฉบับที่ยังบังคับใช้เป็นกฎหมายอยู่

2) **เป็นคำสั่ง ข้อห้าม ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตาม** หมายความว่า กฎหมายไม่ใช่คำขอร้อง หรือแถลงการณ์ เมื่อประกาศใช้แล้วประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติตาม ถึงแม้ว่าจะขัดต่อผลประโยชน์หรือไม่เห็นด้วย ก็ต้องยอมรับจะปฏิเสธไม่ได้ เช่น กฎหมายบังคับให้เสียภาษี บังคับให้ต้องรับราชการทหาร เป็นต้น

3) **ใช้ได้ทั่วไป** หมายความว่า กฎหมายเมื่อประกาศใช้แล้ว จะมีผลใช้บังคับได้กับประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ชาย ผู้หญิง คนรวย คนจน ข้าราชการ แม้แต่พระมหากษัตริย์หรือเชื้อพระราชวงศ์ก็ตาม และใช้ได้ทั่วไปทุกพื้นที่ในอาณาเขตประเทศไทย

4) **ใช้ได้เสมอไป** หมายความว่า กฎหมายเมื่อประกาศใช้แล้ว จะมีผลใช้บังคับได้ตลอดไป ไม่ว่าจะเก่าแก่ ล้าสมัย หรือนานเท่าใดก็ตาม จนกว่าจะมีการยกเลิก

5) **มีสภาพบังคับ** หมายความว่า กฎหมายเมื่อประกาศใช้แล้ว ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงโทษ หรือตกอยู่ในสภาพบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ อาจจะหนักบ้าง เบาบ้างแล้วแต่ความผิดในกฎหมายอาญา สภาพบังคับเรียกว่าโทษ มีอยู่ 5 ประการ คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ในกฎหมายแพ่ง สภาพบังคับขึ้นอยู่กับกระทำความผิด เช่น บังคับให้ชำระหนี้ ชดใช้ค่าเสียหาย หรือเสียดอกเบี้ย เป็นต้น นอกจากนี้ในกฎหมายอื่นๆ ก็อาจมีสภาพบังคับอื่นๆ อีกก็ได้ เช่น ข้าราชการที่ทำผิดวินัย อาจถูกตัดเงินเดือน สั่งพักราชการ ให้ออกปลดออกหรือไล่ออก เป็นต้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2556)

1.2 ระบบของกฎหมาย (legal system)

ระบบของกฎหมาย หรือตำราบางเล่มเรียกว่า สกุลของกฎหมาย (legal family) เป็นความพยายามของนักกฎหมาย ที่จะจับกลุ่มของกฎหมายที่มีใช้ในประเทศต่างๆ ในโลก ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งในปัจจุบันนี้ระบบกฎหมายอาจแบ่งออกได้เป็น 4 ระบบ คือ

1) **ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (civil law)** นักกฎหมายบางท่านเรียกว่า ระบบประมวลกฎหมาย (code law) หรือสกุล โรมาน โเยอรมานิก (romano germanic) กฎหมายระบบนี้กำเนิดขึ้นในทวีปยุโรป จากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายโรมัน โดยเฉพาะอิตาลีกับเยอรมนีซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมโรมัน ถือว่าเป็นประเทศที่พัฒนากฎหมายระบบนี้ให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง กฎหมายระบบนี้ให้ความสำคัญกับกฎหมายที่มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การศึกษากฎหมายต้องเริ่มจากตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ คำพิพากษาของศาลไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นบรรทัดฐาน แบบอย่างในการตีความกฎหมาย ปัจจุบันประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ได้แก่ อิตาลี เยอรมนี สวิตเซอร์แลนด์ สเปน ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย

2) **ระบบกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (common law)** ตำราบางเล่มเรียกว่า กฎหมายจารีตประเพณี กำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษ กฎหมายระบบนี้ให้ความสำคัญกับจารีตประเพณี โดยใช้เป็นหลักในการพิจารณาตัดสินคดีความต่างๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อตัดสินชี้ขาดแล้วก็กลายเป็นหลักการ เมื่อมีคดีความที่มีลักษณะคล้ายกันเกิดขึ้นก็ต้องใช้หลักของคดีแรกเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินชี้ขาด ปัจจุบันประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประเทศในเครือจักรภพ

3) ระบบกฎหมายประเทศสังคมนิยม (socialist law) เกิดขึ้นและใช้อยู่ในสหภาพโซเวียตและกลุ่มประเทศบริวาร เกิดจากความต้องการของนักกฎหมายของประเทศสังคมนิยม ตามปรัชญาของลัทธิมาร์กซ์ ซึ่งความจริงก็คือกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั่นเอง แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกันก็คือ กฎหมายระบบนี้ต้องการสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคม ให้ความสำคัญเรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยรัฐมีอำนาจเข้าไปจัดการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของประชาชนได้ และรัฐเป็นผู้จัดสวัสดิการให้ ประชาชนไม่มีอำนาจต่อรองใดๆ ทั้งสิ้น

4) ระบบกฎหมายศาสนา (religion law) เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศที่ใช้หลักทางศาสนาเป็นแม่บทในการปกครอง เช่น กฎหมายศาสนาอิสลามซึ่งใช้อยู่ในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง กฎหมายระบบนี้ให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ ข้อบัญญัติศาสนา การพิจารณาตัดสินคดีความก็จะใช้กฎหมายศาสนาเป็นหลัก (มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2556)

1.3 ระบบกฎหมายของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย ในระยะแรกกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์) ทรงสำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายจากประเทศอังกฤษ ทรงตั้งโรงเรียนกฎหมาย และนำเอาหลักกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษรมาใช้ ต่อมาได้มีการปรับปรุงการศาลยุติธรรมและเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมาย โดยมีการจัดทำประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นฉบับแรก จากนั้นก็มีการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอื่นๆ จึงถือได้ว่าประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร หรือระบบประมวลกฎหมาย (มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2556)

1.4 ป่อเกิดของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร

การจำแนกป่อเกิดของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นอาจกระทำได้ในหลายลักษณะ แต่หากพิจารณาลำดับชั้นของกฎหมายประกอบกับองค์ครั้งที่ตรากฎหมายแล้ว อาจจำแนกป่อเกิดของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรได้ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ รัฐธรรมนูญ กฎหมายนิติบัญญัติ กฎหมายบริหารบัญญัติ และกฎหมายองค์การบัญญัติ (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2555)

1.4.1. รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่ได้รับการตราขึ้น โดยผู้มีอำนาจให้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การกำหนดคกเกณฑ์เกี่ยวกับรูปของรัฐ รูปแบบของการปกครอง โครงสร้างของรัฐ สถานบันการเมืองและสถานบันทางรัฐธรรมนูญ และ 2) การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐาน การที่รัฐธรรมนูญเป็นป่อเกิดสูงสุดของกฎหมายย่อมส่งผลสืบเนื่องไป 2 ประการ คือ 1) บทบัญญัติของ

กฎหมายอื่นใดในรัฐจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ และ 2) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญย่อมทำได้ยากกว่าการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลายลักษณ์อักษรอื่นๆ ที่มีผลใช้บังคับภายในรัฐ ในแง่ของการใช้และการตีความกฎหมาย ผู้ใช้กฎหมายย่อมต้องใช้และตีความกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

1.4.2 กฎหมายนิติบัญญัติ

บ่อเกิดแห่งกฎหมายลายลักษณ์อักษรซึ่งอยู่ในลำดับชั้นที่รองลงมาจากรัฐธรรมนูญ และเกิดจากอำนาจนิติบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติ ซึ่งปัจจุบันระบบกฎหมายไทยมีพระราชบัญญัติ 2 ประเภท คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติ (ธรรมดา) นอกจากนี้ระบบกฎหมายไทยยังมีกฎหมายที่มีลำดับชั้นเทียบเท่าพระราชบัญญัติ (ธรรมดา) ด้วย อันเป็นกฎหมายที่ฝ่ายบริหารตราขึ้นใช้บังคับโดยอำนาจฉุกเฉินที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ คือ พระราชกำหนด

พระราชบัญญัติ (ธรรมดา) เป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรด้วยกันในเรื่องต่างๆ นอกเหนือจากเรื่องรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ตราเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ (ธรรมดา) ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บทนี้มีอยู่ 2 ประเภทด้วยกัน คือ ประมวลกฎหมาย และพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่อง

สำหรับพระราชกำหนดนั้น คือ กฎหมายซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงอาศัยพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญตราขึ้นใช้บังคับตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีและมีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติ

1.4.3 กฎหมายบริหารบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรอง

กฎหมายบริหารบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรอง คือ กฎเกณฑ์ทางกฎหมายซึ่งองค์กรของรัฐที่ใช้อำนาจในทางบริหารอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติตราขึ้นใช้บังคับ โดยกำหนดกฎเกณฑ์ในรายละเอียดเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติ กฎหมายลำดับรองเป็นกฎหมายที่มีค่าบังคับต่ำกว่าพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติ

ในระบบกฎหมายไทย กฎหมายลำดับรองที่มีอยู่จำนวนมากและมีลักษณะที่หลากหลายอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในแง่ขององค์กรที่มีอำนาจตรากฎหมายลำดับรองแล้ว เราอาจแยกกฎหมายรองออกเป็น 2 ประเภท คือ กฎหมายลำดับรองที่ได้รับการตราขึ้นโดยองค์กรขององค์กรปกครองส่วนกลาง และกฎหมายลำดับรองที่ได้รับการตราขึ้นโดยองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระซึ่งไม่ตกอยู่ในอำนาจบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนกลาง

1) กฎหมายลำดับรองที่ได้รับการตราขึ้นโดยองค์กรขององค์การปกครองส่วนกลาง
กฎหมายลำดับรองที่ได้รับการตราขึ้น โดยองค์กรขององค์การปกครองส่วนกลางมี
หลายประเภท แต่ที่สำคัญได้แก่ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศกระทรวง

1.1) พระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกา คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขฝ่ายบริหารอาศัย
อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับบทบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับ
เสมอด้วยพระราชบัญญัติ ตราขึ้นใช้บังคับโดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์อัน
เป็นรายละเอียดที่จำเป็นแก่การบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่า
บังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติฉบับนั้นๆ

1.2) กฎกระทรวง

กฎกระทรวง คือ กฎหมายที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ หรือกฎหมาย
อื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่า
บังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติตราขึ้นใช้บังคับ ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

1.3) ประกาศกระทรวง

ประกาศกระทรวง คือ กฎหมายที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ หรือ
กฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่น
ที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติตราขึ้นใช้บังคับตามดุลพินิจของตนภายในกรอบของ
กฎหมายที่ให้อำนาจนั้น ทั้งนี้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

2) กฎหมายลำดับรองที่ตราขึ้นโดยองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ

กฎหมายลำดับรองที่ตราขึ้น โดยองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ได้แก่กฎหมายที่องค์กร
ของรัฐซึ่งไม่ได้ตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของรัฐบาลอาศัยอำนาจตามกฎหมาย
ระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยพระราชบัญญัติตราขึ้นเพื่อบังคับการ
ให้เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจและเพื่อให้ภารกิจขององค์กร
อิสระของรัฐบรรลุผล

1.4.4 กฎหมายองค์การบัญญัติ

กฎหมายองค์การบัญญัติหรือกฎหมายที่ตราขึ้น โดยนิติบุคคลมหาชนที่เป็นองค์กร
ปกครองตนเองหรือองค์กรมหาชน คือ กฎเกณฑ์ซึ่งนิติบุคคลมหาชนที่เป็นองค์กรปกครองตนเอง
หรือองค์กรมหาชนอาศัยอำนาจจากกฎหมายจัดตั้งนิติบุคคล บุคคลมหาชน หรือกฎหมายอื่นตรา
ขึ้นใช้บังคับในเขตท้องที่ขององค์กรปกครองตนเอง หรือใช้บังคับกับสมาชิกขององค์กรมหาชน

เช่น เทศบัญญัติ ที่เทศบาลตราขึ้นใช้บังคับในเขตเทศบาล หรือข้อบังคับของมหาวิทยาลัยที่อยู่ในกำกับของรัฐที่ใช้บังคับกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของตน เป็นต้น

1.5 หลักการใช้กฎหมาย

กฎหมายเป็นสิ่งที่บัญญัติขึ้นตามหลักวิชาในทางนิติศาสตร์ เพื่อใช้บังคับแก่บุคคลเป็นการทั่วไป โดยหลักจึงพยายามใช้ถ้อยคำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย แต่บางกรณีอาจจำเป็นต้องใช้ภาษากฎหมายหรือภาษาเทคนิคโดยเฉพาะ ผู้ใช้กฎหมายจึงควรทำความเข้าใจกับหลักการร่างกฎหมายและการใช้ภาษาในกฎหมายโดยทั่วไป เพราะสามารถช่วยให้เข้าใจความหมายของบทกฎหมายได้ดียิ่งขึ้น หรือการใช้กฎหมายให้ได้ดี ประสพผลสำเร็จได้แก่

1) การแปลความหมายของบทบัญญัติ เพื่อให้ทราบว่ากฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรเป็นสิ่งสำคัญเพราะกฎหมายจะกำหนดสิทธิ หน้าที่ของบุคคล และสภาพบังคับแก่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไว้ การแปลความหมายของบทบัญญัติสามารถกระทำได้โดยการทำทำความเข้าใจเนื้อหาของกฎหมายด้วยการอ่านกฎหมายทั้งฉบับ

2) การใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริง มีสองประการ คือ การใช้กฎหมายทางทฤษฎี และการใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ การใช้กฎหมายในทางทฤษฎี เป็นเรื่องของหลักวิชาเพื่อใช้ในการบัญญัติกฎหมาย โดยต้องพิจารณาถึงขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย เช่น บุคคล สถานที่ และวันเวลาที่เกี่ยวข้อง ประเภทและลำดับศักดิ์ของกฎหมาย ตลอดจนอำนาจในการตรากฎหมาย การใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ เป็นเรื่องของการใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่องในชีวิตประจำวัน

3) การใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ เป็นเรื่องซึ่งหาหลักเกณฑ์ได้ยาก เพราะบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคนต่างเป็นผู้ใช้กฎหมายด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งมักใช้กฎหมายตามความรู้ ความเข้าใจของตน นอกจากนี้ตัวบทกฎหมายเองก็อาจมีความบกพร่อง จึงอาจนำไปสู่ปัญหาการใช้กฎหมาย ได้แก่ ปัญหาการตีความกฎหมาย หรือการเกิดช่องว่างของกฎหมายได้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2556)

1.6 ความหมายของการบังคับใช้กฎหมาย

ในความหมายของคำว่า การบังคับใช้กฎหมาย นั้นแยกพิจารณาได้เป็น 2 คำ คือ การใช้บังคับ (application) กับ การบังคับใช้ (enforcement) ซึ่งทั้ง 2 คำนี้มีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ

การใช้บังคับ (application) นั้น ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย (2526) (อ้างโดย สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2539) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริงในกรณีเฉพาะเรื่อง ซึ่งอาจมีผู้ใช้แตกต่างกัน เช่น การบังคับใช้โดยเจ้าพนักงานตำรวจ อัยการ หรือศาลยุติธรรม เป็นต้น ศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรมบูรณ์ (2533) (อ้างโดย สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2539)

ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การนำตัวบทกฎหมายที่เป็นถ้อยคำที่อยู่ในหนังสือหรือราชกิจจานุเบกษา มาใช้บังคับให้เกิดผลบังคับตามเจตนารมณ์ซึ่งกฎหมายนั้นๆ และศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม (2538) (อ้างโดยสุณีย์ มัลลิกะมาลย์, 2539) ให้ความหมายไว้ว่า คำว่าใช้บังคับ คือเริ่มเอามาใช้ก่อนหน้านี้อย่างไร แต่บัดนี้จะเริ่มใช้แล้ว ส่วนคำว่า บังคับใช้ (enforcement) นั้น มีความหมายที่แตกต่างกับการใช้บังคับ และการบังคับใช้กฎหมาย จากความแตกต่างของคำสองคำนี้ อาจกล่าวได้ว่าการใช้บังคับนั้นเป็นการกำหนดเวลาของกฎหมายที่ได้ตราไว้แล้วว่า จะมีผลนำมาใช้ได้เมื่อใด เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2535 จึงทำให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 5 เมษายน 2535 ส่วนคำว่า การบังคับใช้ นั้น เป็นผลสืบเนื่องจากการใช้บังคับโดยที่กฎหมายมิได้กำหนดเวลาว่าจะต้องใช้เมื่อใด ขึ้นอยู่กับองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจใช้กฎหมายฉบับนั้นๆว่าจะนำกฎหมายนั้นมาใช้ อย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลตามสภาพบังคับของกฎหมายนั้นๆ เมื่อใด

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ มีด้วยกันหลายฉบับ ซึ่งฉบับที่เป็นกฎหมายหลัก คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และยังมีพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติในแต่ละฉบับยังมีการออกกฎหมายลำดับรองในรูปแบบของกฎกระทรวง หรือประกาศกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอีก เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีรายละเอียดที่ชัดเจนขึ้น

2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 ได้แก่

- ส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นให้เกิดการประสานงาน และมีหน้าที่ร่วมส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง

- กำหนดมาตรการในการควบคุมมลพิษ โดยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น
- กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้ชัดเจน
- กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นี้ บัญญัติขึ้นเพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ มีดังนี้

1) กองทุนสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้กองทุนสิ่งแวดล้อมพิจารณาจัดสรรเงินกองทุนเพื่อทำการก่อสร้างหรือดำเนินการให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย (มาตรา 27)

2) การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำ สาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในพื้นแผ่นดิน มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งรวมทั้งบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำ และมาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาล (มาตรา 32) สำหรับพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือพื้นที่ควบคุมมลพิษ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สูงกว่ามาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ (มาตรา 33) และ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้แล้วให้เหมาะสม ตามความก้าวหน้าในทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (มาตรา 34)

นอกจากนี้ ได้ระบุถึงการวางแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จัดทำแผนปฏิบัติการเรียกว่า "แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม" เพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (มาตรา 35) เป็นการวางแผนงานและแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำ การควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด การตรากฎหมายและออกกฎข้อบังคับ ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ คำสั่ง และ ประกาศที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน การตรวจสอบ ติดตาม และวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาวได้ตามความเหมาะสม (มาตรา 36)

3) การควบคุมมลพิษ กำหนดในส่วนต่างๆ ดังนี้

(1) กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด สำหรับควบคุมการระบายน้ำทิ้ง (มาตรา 55)

(2) เขตควบคุมมลพิษ ในกรณีที่จะต้องจัดหาที่ดินสำหรับใช้เป็นที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสียรวมสำหรับเขตควบคุมมลพิษ แต่ไม่สามารถจัดหาที่ดินของรัฐได้ ให้ดำเนินการจัดหาที่ดินของเอกชน เพื่อพิจารณาคัดเลือกเป็นที่ตั้ง ในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายให้เสนอประมาณการราคาและค่าขอจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินกองทุนในแผนปฏิบัติการระดับจังหวัด ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้ ให้กำหนดที่ดินที่เหมาะสมเพื่อเสนอต่อรัฐมนตรี ให้ดำเนินการเวนคืนต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ (มาตรา 62)

(3) กำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องควบคุมการปล่อยน้ำเสียหรือของเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมนอกเขตที่ตั้ง โดยมีค่าไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งที่กำหนด (มาตรา 69)

(4) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องก่อสร้างติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด (มาตรา 70)

(5) เขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมไว้แล้ว แต่ยังมีได้ทำการก่อสร้างติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือไม่ประสงค์ที่จะทำการก่อสร้างหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตนไปทำการบำบัดหรือกำจัด โดยระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้นและมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนด (มาตรา 71) แต่ถ้าแหล่งกำเนิดมลพิษมีระบบบำบัดน้ำเสียของตนอยู่แล้วและสามารถทำการบำบัดน้ำเสียได้ก็ไม่ต้องจัดส่งน้ำเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตนไปทำการบำบัดหรือกำจัด (มาตรา 72)

(6) ผู้รับจ้างเป็นผู้ควบคุมหรือรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นจึงจะสามารถรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย (มาตรา 73 และมาตรา 74)

(7) เขตควบคุมมลพิษหรือในเขตท้องที่ที่ทางราชการยังมีได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมและไม่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดวิธีการชั่วคราวสำหรับการบำบัดน้ำเสียได้ตามที่จำเป็น จนกว่าจะได้มีการก่อสร้างติดตั้งและเปิดดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวม (มาตรา 75)

(8) น้ำเสียที่ได้รับการบำบัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการหรือระบบบำบัดน้ำเสียของผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย จะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งที่กำหนด (มาตรา 76)

(9) ให้ส่วนราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่นและเงินกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้มีหน้าที่ดำเนินงานและควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียรวม (มาตรา 77)

(10) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งมีระบบบำบัดน้ำเสียเป็นของตนเองมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติ และข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆในแต่ละวันและจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น เป็นระยะเวลา 2 ปี และจะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การเก็บสถิติ ข้อมูลการจัดทำบันทึก รายละเอียดและรายงานให้ทำตามหลักเกณฑ์วิธีการและแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 80) และกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นรวบรวมรายงานส่งไปให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเขตท้องถิ่นนั้นเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง (มาตรา 81)

(11) มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติราชการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 82)

(12) ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย ผู้ควบคุมหรือบุคคลอื่นใดซึ่งไม่พอใจคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ มีสิทธิร้องคัดค้านคำสั่งนั้นต่อคณะกรรมการควบคุมมลพิษภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ถ้าผู้ร้องคัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมมลพิษให้ยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด (มาตรา 83)

(13) เขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ใด ซึ่งได้จัดให้มีการก่อสร้างและดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการ โดยเงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่น และเงินกองทุน ซึ่งจัดสรรตามพระราชบัญญัติแล้วนี้ ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ พิจารณากำหนดอัตราค่าบริการที่จะประกาศใช้ในแต่ละเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ที่เป็นที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสียรวมดังกล่าว (มาตรา 88) ซึ่งอัตราค่าบริการที่กำหนดสำหรับการบำบัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษอาจกำหนดให้มีอัตราแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสม เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นผู้ใช้รายย่อยมีสิทธิได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าบริการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ (มาตรา 89)

(14) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดหลีกเลี่ยงไม่บำบัดน้ำเสีย หรือของเสีย และลักลอบปล่อยทิ้งน้ำเสียนั้นออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษที่ตนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือบำบัดน้ำเสียโดยส่งน้ำเสียไปบำบัดด้วยระบบบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการ แต่ไม่ยอมชำระค่าบริการที่กำหนดโดยไม่มีสิทธิได้รับยกเว้น จะต้องเสีย

ค่าปรับ (มาตรา 90, 91, 92, 93) ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการมีอำนาจหน้าที่จัดเก็บค่าบริการ ค่าปรับ และเรียกเรื่องค่าเสียหายตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ ทั้งนี้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการที่ราชการส่วนท้องถิ่นหรือส่วนราชการนั้นจัดให้มีขึ้น ค่าบริการและค่าปรับที่จัดเก็บได้ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำส่งคลังเป็นงบประมาณแผ่นดินโดยให้นำมาหักส่งเข้ากองทุนตามอัตราส่วนที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด สำหรับส่วนที่เหลือให้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการ และบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียรวมของราชการส่วนท้องถิ่นหรือของส่วนราชการที่ได้เก็บค่าบริการและค่าปรับนั้น

4) มาตรการส่งเสริม ระบุว่า เจ้าของหรือผู้ประกอบการแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดซึ่งมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องที่จะต้องจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุที่จำเป็นสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือผู้รับจ้างให้บริการซึ่งได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการได้ โดยยื่นคำขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการ ให้ยื่นต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 94)

5) การกำหนดโทษ ได้ระบุถึง

(1) เจ้าของหรือผู้ประกอบการแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 71 หรือมาตรา 72 หรือข้อกำหนดของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 74 หรือมาตรา 75 วรรคหนึ่งหรือกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 104)

(2) ผู้ใดรับจ้างเป็นผู้ควบคุมหรือรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสีย โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 73 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 106 เจ้าของหรือผู้ประกอบการแหล่งกำเนิดมลพิษ ผู้ควบคุม หรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียผู้ใด ไม่จัดเก็บสถิติ ข้อมูล หรือไม่ทำบันทึกหรือรายงานตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 105)

(3) ผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการผู้ใดบันทึกหรือรายงานตามหน้าที่ที่ต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 107)

(4) ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 82 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 108)

(5) ผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือของเสีย ผู้ใดที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีคำสั่งให้หยุดหรือปิดการดำเนินกิจการให้บริการบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสียตามมาตรา 82 (4) หรือผู้ควบคุมผู้ใดที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีคำสั่งให้เพิกถอนการเป็นผู้ควบคุมมลพิษตามมาตรา 82 (5) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ หรือฝ่าฝืนดำเนินกิจการต่อไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 109)

(6) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดจ้างบุคคลที่ถูกเพิกถอนการเป็นผู้ควบคุมแล้ว ให้ควบคุมการทำงานของระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ซึ่งตนมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท (มาตรา 110) (กรมควบคุมมลพิษ, 2535)

2.1.1 กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

1) หลักการและสาระสำคัญของกฎกระทรวงฯ

กรมควบคุมมลพิษได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดเก็บสถิติ ข้อมูล และรายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียของตนเอง โดยการจดบันทึกการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.1 ทุกวัน ซึ่งข้อมูลที่จดบันทึกเป็นข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้า ปริมาณการใช้น้ำ ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบ การระบายน้ำทิ้ง ปริมาณสารเคมีที่ใช้ ปริมาณตะกอนส่วนเกินที่นำไปกำจัด และการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียและอุปกรณ์ต่างๆว่าปกติหรือผิดปกติหรือไม่ รวมทั้งการบันทึกปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข หากมีปัญหาเกิดขึ้นกับระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่าระบบบำบัดน้ำเสียยังสามารถเดินระบบได้ แต่ไม่ได้ดูถึงประสิทธิภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (ดูจากตัวแปรคุณภาพน้ำ) ในการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมที่จะต้องให้ผ่านมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีสาระสำคัญคือ

1.1) คำนิยามที่กำหนด

“ระบบบำบัดน้ำเสีย” หมายความว่า กระบวนการบำบัดน้ำเสีย และให้หมายรวมถึง ท่อ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ และวัสดุที่จำเป็นต้องใช้ในการบำบัดน้ำเสียของระบบบำบัดน้ำเสียด้วย

“น้ำทิ้ง” หมายความว่า น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม

1.2) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย ตามมาตรา 80 ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดดังกล่าวตามแบบ ทส. 1 เก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษเป็นระยะเวลา 2 ปีนับแต่วันที่มีการจัดเก็บสถิติและข้อมูลนั้น

1.3) จะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือน ตามแบบ ทส.2 และเสนอรายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับหรือ รายงานด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษประกาศกำหนด

1.4) ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรา 80 มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูล จัดทำบันทึกรายละเอียด หรือจัดทำ รายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียอยู่แล้วตามกฎหมายตัวอื่น และการเก็บสถิติและ ข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียดหรือการจัดทำรายงานดังกล่าวมีข้อมูลไม่น้อยกว่าการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียดหรือการจัดทำรายงานตามกฎหมายฉบับนี้ ให้ถือว่าการเก็บ สถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียดหรือการจัดทำรายงานตามกฎหมายดังกล่าวเป็นการเก็บ สถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียดหรือการจัดทำรายงานตามกฎหมายฉบับนี้ โดย อนุโลม และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียเสนอ รายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นทุกเดือน ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยให้ยื่นต่อเจ้า พนักงานท้องถิ่นที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับหรือรายงานด้วยวิธีการ ทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษประกาศกำหนด (กรมควบคุมมลพิษ, 2555)

ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2557 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษสามารถ รายงานตามแบบ ทส.2 ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านทางเว็บไซต์ www.ereportmatra80.com หรือ เว็บไซต์ของกรมควบคุมมลพิษ www.pcd.go.th โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- (1) การรายงานแบบ ทส.2 มีการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ได้แก่
ขั้นตอนที่ 1 การลงทะเบียนขอใช้งานระบบ (ทำครั้งแรกครั้งเดียว)
ขั้นตอนที่ 2 เข้าสู่ระบบเพื่อรายงาน ทส.2 (ทำทุกเดือน)
- (2) การตรวจสอบรายงาน ทส.2 ที่จัดส่งแล้ว
- (3) การแก้ไขข้อมูลเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ (กรมควบคุมมลพิษ, 2557)

2) การบังคับใช้

กฎกระทรวงฯ ดังกล่าว มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนที่ 39 ก วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2555

3) แหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้

แหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ คือ แหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมนอกเขตที่ตั้ง ตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้แก่

(1) โรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม ได้แก่

(1.1) โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 2 คือ โรงงานที่มีแรงม้าของเครื่องจักรมากกว่า 20 แรงม้า แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า และ/หรือมีจำนวนคนงานมากกว่า 20 คน แต่ไม่เกิน 50 คน โรงงานจำพวกนี้ ไม่ต้องขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน แต่ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อเริ่มประกอบกิจการ และยังคงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศกระทรวง ส่วนโรงงานที่มีมลภาวะให้จัดเป็นโรงงานจำพวกที่ 3

(1.2) โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3 คือ โรงงานที่มีมลภาวะและโรงงานที่มีแรงม้าของเครื่องจักรมากกว่า 50 แรงม้า และ/หรือมีจำนวนคนงานมากกว่า 50 คน จะจัดให้อยู่ในโรงงานจำพวกที่ 3 ซึ่งโรงงานประเภทนี้จะต้องขอใบอนุญาตก่อนจึงจะสามารถประกอบกิจการได้

(1.3) นิคมอุตสาหกรรมหรือโครงการที่จัดไว้สำหรับการประกอบการอุตสาหกรรม ที่มีการจัดการระบายน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมร่วมกัน

(2) อาคารบางประเภทและบางขนาด ได้แก่

(2.1) อาคารประเภท ก ได้แก่

- อาคารชุดที่มีจำนวนห้องสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 500 ห้องนอนขึ้นไป

- โรงแรมที่มีจำนวนห้องสำหรับใช้เป็นที่พักรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 200 ห้องนอนขึ้นไป

- โรงพยาบาลของทางราชการ รัฐวิสาหกิจหรือสถานพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลที่มีเตียงสำหรับรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 30 เตียงขึ้นไป

- อาคารโรงเรียนเอกชน โรงเรียนของทางราชการ สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาของทางราชการที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 25,000 ตารางเมตรขึ้นไป

- อาคารที่ทำการของทางราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การระหว่างประเทศหรือของเอกชนที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 55,000 ตารางเมตรขึ้นไป

- อาคารของศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 25,000 ตารางเมตรขึ้นไป

- ตลาดที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 2,500 ตารางเมตรขึ้นไป

- ภัตตาคารหรือร้านอาหารที่มีพื้นที่ให้บริการรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 2,500 ตารางเมตรขึ้นไป

(2.2) อาคารประเภท ข ได้แก่

- อาคารชุดที่มีจำนวนห้องสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 100 ห้องนอน แต่ไม่ถึง 500 ห้องนอน

- โรงแรมที่มีจำนวนห้องสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 60 ห้อง แต่ไม่ถึง 200 ห้อง

- หอพักที่มีจำนวนห้องสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 250 ห้องขึ้นไป

- สถานบริการที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 5,000 ตารางเมตรขึ้นไป

- โรงพยาบาลของทางราชการหรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 10 เตียง แต่ไม่ถึง 30 เตียง

- อาคารโรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนของทางราชการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาของทางราชการ ที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 5,000 ตารางเมตร แต่ไม่ถึง 25,000 ตารางเมตร

- อาคารที่ทำการของทางราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การระหว่างประเทศหรือของเอกชนที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตร แต่ไม่ถึง 55,000 ตารางเมตร

- อาคารของศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 5,000 ตารางเมตร แต่ไม่ถึง 25,000 ตารางเมตร

- ตลาดที่มีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 1,500 ตารางเมตร แต่ไม่ถึง 2,500 ตารางเมตร

- ภัตตาคารหรือร้านอาหารที่มีพื้นที่ให้บริการรวมกันทุกชั้นของอาคารหรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 500 ตารางเมตร แต่ไม่ถึง 2,500 ตารางเมตร

(3) ที่ดินจัดสรร ได้แก่

(3.1) **ที่ดินจัดสรรประเภท ก** คือ ที่ดินจัดสรรที่รังวัด แบ่งเป็นแปลงย่อยเพื่อจำหน่ายเกินกว่า 100 แปลง แต่ไม่เกิน 500 แปลง

(3.2) **ที่ดินจัดสรรประเภท ข** คือ ที่ดินจัดสรรที่รังวัด แบ่งแปลงย่อยเพื่อจำหน่ายเกินกว่า 500 แปลงขึ้นไป

(4) การเลี้ยงสุกร ได้แก่

(4.1) **การเลี้ยงสุกรประเภท ก** คือ การเลี้ยงสุกรที่มีน้ำหนักรายปศุสัตว์เกินกว่า 600 หน่วย

(4.2) **การเลี้ยงสุกรประเภท ข** คือ การเลี้ยงสุกรที่มีน้ำหนักรายปศุสัตว์ตั้งแต่ 60 หน่วย แต่ไม่เกิน 600 หน่วย

(4.3) **การเลี้ยงสุกรประเภท ค** คือ การเลี้ยงสุกรที่มีน้ำหนักรายปศุสัตว์ตั้งแต่ 6 หน่วย แต่ไม่ถึง 60 หน่วย

(5) **ทำเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลา** ได้แก่ ทำเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลาทุกขนาด

(6) **สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง** ได้แก่

(6.1) **สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภท ก** คือ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ตั้งอยู่ในที่ดินที่ติดเขตทางหลวงหรือถนนสาธารณะหรือทางที่มีสภาพเป็นสาธารณะที่มีความกว้างของถนนไม่น้อยกว่า 12.00 เมตร หรือถนนส่วนบุคคลที่มีความกว้างของถนนไม่น้อยกว่า 10 เมตร ที่เชื่อมต่อกับทางหลวงหรือถนนสาธารณะหรือทางที่มีสภาพเป็นสาธารณะที่มีความกว้างของถนนไม่น้อยกว่า 12 เมตร

(6.2) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภท ข คือ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่ตั้งอยู่ในที่ดินที่ติดเขตถนนสาธารณะหรือทางที่มีสภาพเป็นสาธารณะที่มีความกว้างของถนนไม่น้อยกว่า 8 เมตร แต่ไม่น้อยกว่า 12 เมตรหรือถนนส่วนบุคคลที่มีความกว้างของถนนไม่น้อยกว่า 8 เมตร แต่ไม่น้อยกว่า 10 เมตร ที่เชื่อมต่อกับทางหลวงหรือถนนสาธารณะหรือทางที่มีสภาพเป็นสาธารณะที่มีความกว้างของถนนไม่น้อยกว่า 8 เมตร

(7) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ได้แก่ บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่มีขนาดพื้นที่บ่อตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป

(8) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย ได้แก่ บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยทุกขนาด

(9) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ได้แก่

(9.1) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภท ก คือ บ่อที่ใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่กินพืชเป็นอาหารทุกชนิดซึ่งใช้น้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติโดยไม่มีการเติมสารที่ก่อให้เกิดความเค็ม เช่น น้ำทะเล น้ำใต้ดินที่มีค่าความเค็มเกลือหรือสารอื่นใด ลงในบ่อเพาะเลี้ยง ดังกล่าว ที่มีขนาดพื้นที่บ่อตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป

(9.2) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภท ข คือ บ่อที่ใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่กินเนื้อเป็นอาหารทุกชนิดหรือสัตว์น้ำอื่นๆ ที่กินทั้งเนื้อและพืชเป็นอาหาร ซึ่งใช้น้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ โดยไม่มีการเติมสารที่ก่อให้เกิดความเค็ม เช่น น้ำทะเล น้ำใต้ดินที่มีค่าความเค็ม เกลือหรือสารอื่นใด ลงในบ่อเพาะเลี้ยงดังกล่าว ที่มีขนาดพื้นที่บ่อตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป

(9.3) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภท ค คือ บ่อที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทุกชนิดซึ่งมีการใช้สารที่ก่อให้เกิดความเค็ม เช่น น้ำทะเล น้ำใต้ดินที่มีค่าความเค็ม เกลือหรือสารอื่นใด ลงในบ่อเพาะเลี้ยงเพื่อปรับระดับค่าความเค็มของน้ำที่ใช้เพาะเลี้ยงให้เหมาะสมกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดนั้นๆ ทุกขนาด

(10) ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสียที่กระทรวง ทบวง กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้น โดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือผู้รับจ้างบริหารจัดการให้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการบำบัดน้ำเสียที่รวบรวมจากชุมชน

4) ผู้เกี่ยวข้องตามกฎหมายนี้

ผู้เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้ และมาตราที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้แก่

(1) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ หมายถึง เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 69 และมีระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรา 70 เป็นของตนเอง

(2) ผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย หมายถึง ผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งได้รับอนุญาตตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

(3) เจ้าพนักงานท้องถิ่น หมายถึง

- นายกเทศมนตรี กรณีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในเขตเทศบาล
- นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กรณีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กรณีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

- ปลัดเมืองพัทยา กรณีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในเขตเมืองพัทยา

5) หน้าที่ความรับผิดชอบ ของผู้เกี่ยวข้องตามกฎกระทรวงนี้

(1) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย มีหน้าที่

- จัดเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน ตามแบบ ทส.1 และจัดเก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นเวลา 2 ปี
- จัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 เสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

(2) เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีหน้าที่

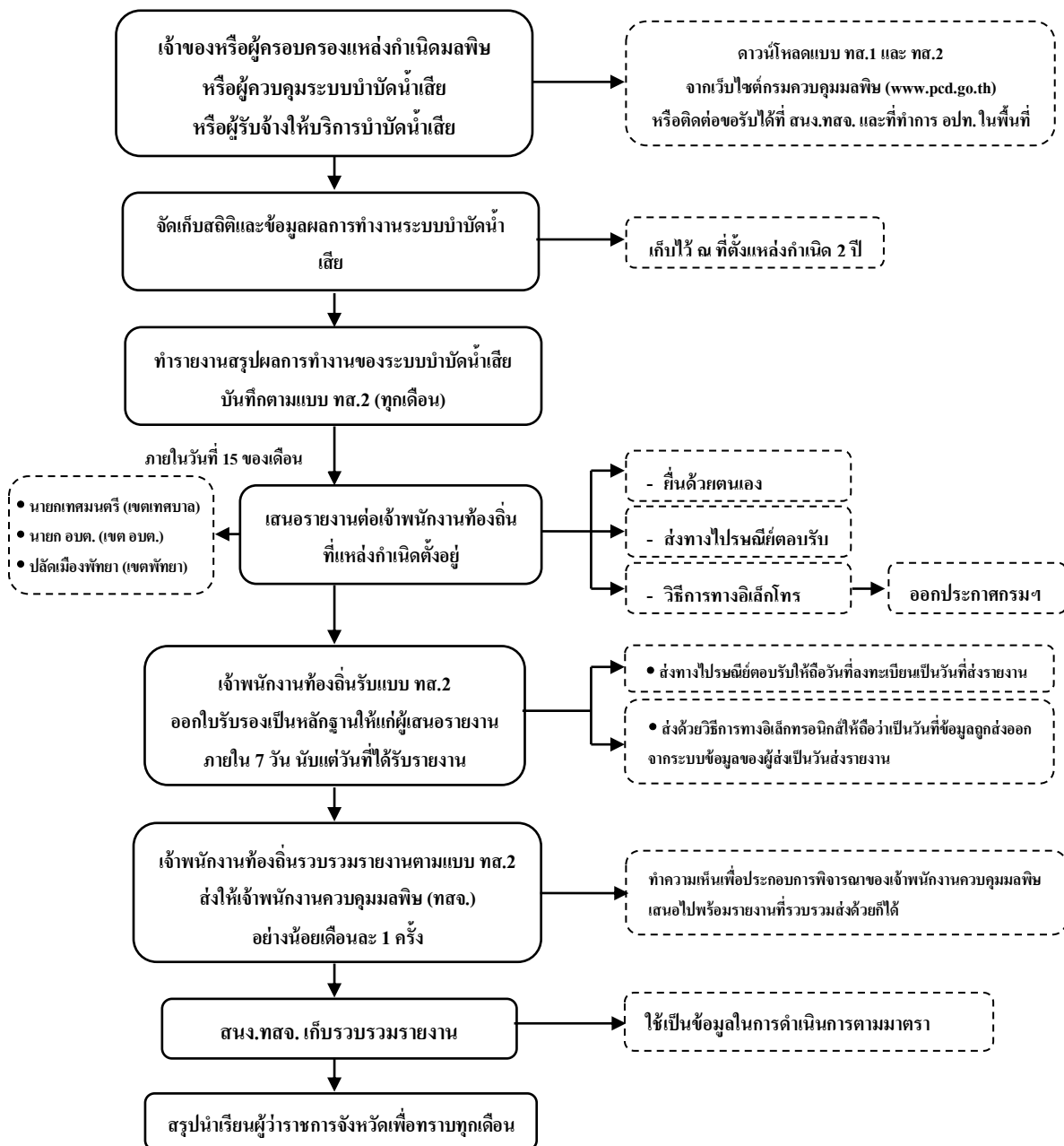
- รับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2)
- ออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่ผู้เสนอรายงานภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน
- รวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขตท้องถิ่นนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งอาจจัดทำความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเสนอไปพร้อมกับรายงานที่รวบรวมส่งไปนั้นด้วยก็ได้ (เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535)

(3) เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ มีหน้าที่

- เก็บรวบรวมรายงานและใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการตรวจสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียหรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ รวมทั้งตรวจบันทึกรายละเอียดสถิติหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวหรือเมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัยว่ามีการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

แห่งชาติ พ.ศ.2535 (เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 82 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535)

6) ขั้นตอนการรายงาน การดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงฯ ซึ่งออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 สำหรับพื้นที่จังหวัดต่างๆ (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวปฏิบัติการดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงฯ ซึ่งออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 สำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด
ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ (2555)

7) บทลงโทษ ได้แก่

(7.1) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 104)

(7.2) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ผู้ควบคุม หรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียผู้ใดไม่จัดเก็บสถิติ ข้อมูล หรือไม่ทำบันทึกหรือรายงานตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 106)

(7.3) ผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียผู้ใดทำบันทึกหรือรายงานที่ตนมีหน้าที่ต้องทำตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 107) (กรมควบคุมมลพิษ, 2555)

2.2 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2535 เพื่อใช้บังคับโรงงานที่มีใช้โรงงานที่ดำเนินการโดยทางราชการ เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ ได้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน โดยให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวก ต้องกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย ปล่อยมลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน (มาตรา 8) และกฎกระทรวงที่ออกตาม พ.ร.บ.นี้ ได้แก่

2.2.1 กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

1) โรงงานต้องมีวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย การปล่อยมลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต้องจัดให้มีผู้ควบคุมดูแลและผู้ปฏิบัติงานประจำสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีกำหนด

2) ห้ามระบายน้ำทิ้งออกจากโรงงาน เว้นแต่ได้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างจนน้ำทิ้งนั้นมีลักษณะเป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่ใช้วิธีการเจือจาง (dilution) น้ำทิ้งที่จะปล่อยออกจากโรงงาน

3) ในกรณีที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ผู้ประกอบกิจการต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) ต้องติดตั้งมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย โดยเฉพาะไว้ในที่ที่ง่ายต่อการตรวจสอบ และต้องมีการจดบันทึกเลขหน่วยและปริมาณการใช้ไฟฟ้าประจำวันด้วย

(2) ในกรณีมีการใช้สารเคมีหรือสารชีวภาพในระบบบำบัดน้ำเสีย ต้องมีการบันทึกการใช้สารเคมีหรือสารชีวภาพในการบำบัดน้ำเสียประจำวัน และมีหลักฐานในการจัดหาสารเคมีหรือสารชีวภาพดังกล่าวด้วย

4) ในกรณีที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้โรงงานที่มีระบบบำบัดน้ำเสียต้องติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์พิเศษ นอกจากจะต้องปฏิบัติตามที่กำหนดแล้ว โรงงานดังกล่าวจะต้องติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์ เพื่อรายงานการระบายน้ำที่ออกจากโรงงาน เข้ากับระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังนี้

(1) ติดตั้งเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำที่ออกจากโรงงานและมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย โดยจะต้องสามารถให้สัญญาณไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลโดยระบบคอมพิวเตอร์ได้ การติดตั้งเครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์เพิ่มขึ้นนี้ ให้รัฐมนตรีกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประเภท ขนาด และสถานที่ตั้งของโรงงาน

(2) ติดตั้งระบบปรับเปลี่ยนสัญญาณไฟฟ้าจากเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำที่ออกจากโรงงานและมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้าสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นสัญญาณที่สามารถจัดส่งไปได้ไกลด้วยระบบเครือข่ายคมนาคมประเภทต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ หรือสัญญาณดาวเทียม เพื่อส่งสัญญาณอย่างต่อเนื่องไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานที่ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด

(3) จัดให้มีการติดตั้งอุปกรณ์และการส่งสัญญาณของค่าวิเคราะห์หรือค่าที่วัดได้ตาม (2) ทางโทรศัพท์ วิทยุ หรือสัญญาณดาวเทียมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา หรือเป็นครั้งคราวตามที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานที่ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2535)

2.3 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2535 เพื่อกำหนดมาตรการกำกับดูแล และป้องกันเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และบทกำหนดโทษตามกฎหมาย เพื่อใช้กฎหมายในการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำมีดังนี้

1) การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น (มาตรา 18) โดยห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอยโดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 19) และเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นนั้น (มาตรา 20) ดังนี้

(1) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

(3) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใดๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพ หรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้นๆ

(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บและขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยไม่เกินอัตราตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตจะพึงเรียกเก็บได้

(6) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

2) เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลตลาด ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ (มาตรา 35 (4) (กระทรวงสาธารณสุข, 2535)

2.4 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2535 เพื่อกำหนดมาตรการกำกับดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ ดังนี้

- 1) ห้ามมิให้ผู้ใดอาบน้ำหรือซักล้างสิ่งใดๆ บนถนน หรือในสถานสาธารณะซึ่งมิได้จัดไว้เพื่อการนั้น หรือในบริเวณทางน้ำที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ประกาศห้ามไว้ (มาตรา 9)
- 2) ห้ามมิให้ผู้ใดล้างรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือล้อเลื่อนบนถนนหรือสถานสาธารณะและทำให้ถนนหรือสถานสาธารณะสกปรกเลอะเทอะ (มาตรา 15)
- 3) ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งกรวด หิน ดิน เลน ทราาย หรือเศษวัสดุก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้วัสดุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้จัดการขนย้ายวัสดุดังกล่าวออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด (มาตรา 23)
- 4) ห้ามมิให้ผู้ใดเท ปล่อย หรือระบายอุจจาระหรือปัสสาวะจากอาคาร หรือยานพาหนะลงในทางน้ำ (มาตรา 30)
- 5) ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำ (มาตรา 33) (ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี, 2535)

2.5 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมเกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำมีดังนี้

- 1) เพื่อประโยชน์แห่งการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดระบบการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของอาคาร เช่น ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (มาตรา 8 (6))
- 2) ท้องที่ใดมีอาคารก่อสร้างขึ้นเป็นจำนวนมากในที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และมีสภาพหรืออาจทำให้เกิดสภาพที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ปลอดภัยในการอยู่อาศัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปรับปรุงอาคารในท้องที่นั้นแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง (มาตรา 77) ดังต่อไปนี้

(1) มีคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารรื้อถอนอาคารนั้นภายในกำหนดเวลาไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง แต่การสั่งรื้อถอนอาคารจะต้องกระทำเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การพัฒนาท้องถิ่นหรือประโยชน์ในการใช้ที่สาธารณะของประชาชน

(2) มีคำสั่งภายใน 30 วันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปรับปรุงอาคาร มีผลใช้บังคับให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารแก้ไขเปลี่ยนแปลงอาคารให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ ภายในกำหนดเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง

(3) มีคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารดำเนินการเพื่อขจัดหรือระงับเหตุที่ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดสภาพที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ปลอดภัยในการอยู่อาศัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ภายในกำหนดเวลาไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง

(4) มีคำสั่งให้เจ้าของอาคารทำสัญญาเช่าที่ดินกับเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราค่าเช่าที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารผู้ใดปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้นั้นได้รับยกเว้นโทษ แต่ถ้าผู้นั้นไม่ปฏิบัติตาม ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท และให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่งให้ผู้นั้นรื้อถอนอาคารนั้นเสียภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้นั้นไม่รื้อถอนอาคารให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับเป็นรายวันอีกวันละหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่าผู้นั้นยินยอมให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการรื้อถอนอาคารนั่นเอง (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2522)

3. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่หลายฉบับ แต่ดูเหมือนว่าปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลับทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากตัวกฎหมาย มีความไม่เหมาะสมกับสภาพและลักษณะของสังคม หรือเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลการบังคับใช้ไม่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ

3.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

นิรติศัย พลอาจ และคณะ (2554) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535: ศึกษากรณีการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษโดยเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ พบว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีข้อบกพร่อง หรือการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษไม่มีประสิทธิภาพ อันอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พบว่ายังมีปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมอยู่ทั่วไปหรืออาจทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งปัญหาและอุปสรรคมี 6 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานควบคุมมลพิษกับแหล่งกำเนิดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมตามมาตรา 82 (2)
- 3) ปัญหาเกี่ยวกับการอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งของพนักงานควบคุมมลพิษตามมาตรา 68 วรรคสองและมาตรา 70 วรรคแรก
- 4) ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษทางอาญาแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองมลพิษที่ปล่อยหรือระบายมลพิษ ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด
- 5) ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบสารมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ
- 6) ปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

3.2 ปัญหาการใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานของรัฐ จำแนกเป็น

1) ความไม่รู้กฎหมายเพียงพอของเจ้าพนักงานของรัฐ

สุวิชา สุภามา (2552) ได้ศึกษาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้บริหาร อปท. ส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ

การทำงานของเจ้าพนักงานมักจะใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้พบเจออยู่เป็นประจำ แต่ในบางครั้งเรื่องที่ได้รับแจ้งมานั้นอาจเป็นเรื่องที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้งนัก จึงยากที่จะใช้กฎหมาย ถ้าไม่รู้จักวิธีการอ่านกฎหมาย ศึกษากฎหมาย และแปลความกฎหมายเพื่อปรับใช้ในคดีความที่เกิดขึ้น

2) ข้อจำกัดของการใช้กฎหมาย

สิริพรหม ชำนาญยา (2553) ได้ศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าการใช้อำนาจตามกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลในการออกข้อบัญญัติการบริหารส่วนตำบลในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น มีข้อจำกัดในการใช้กฎหมายหลายประการดังนี้

(1) ความไม่ครอบคลุมของบทบัญญัติที่นำออกมาใช้บังคับ เมื่อมีการออกข้อบัญญัติหรือข้อกำหนดออกมาใช้แล้ว ไม่ได้มีการกำหนดมาตรการในการดำเนินการให้ครอบคลุมทุกขั้นตอน นับแต่ไม่ได้มีการกำหนดกระบวนการให้ครอบคลุมทุกขั้นตอน

(2) การขาดบุคลากรผู้ชำนาญการในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

(3) การขาดความเป็นเอกภาพในการใช้อำนาจทางกฎหมายในการดำเนินการในเรื่องสิ่งแวดล้อมระหว่างหน่วยงานของรัฐ

4. ผลการดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงฯ ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ซึ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อยู่ในพื้นที่ จำนวน 137 แห่ง มี อปท. เพียง 89 แห่ง ที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ และมีแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงดังกล่าว รวมจำนวน 482 แห่ง จำแนกได้ ดังนี้ 1) โรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 222 แห่ง 2) อาคารบางประเภทและบางขนาดจำนวน 135 แห่ง 3) การเลี้ยงสุกรจำนวน 12 แห่ง 4) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 107 แห่ง 5) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจำนวน 1 แห่ง 6) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยจำนวน 3 แห่ง และ 7) ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนจำนวน 2 แห่ง (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 2558) ทั้งนี้ในกลุ่มที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทที่ดินจัดสรร ทำเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแปปลา และบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ยังไม่มีข้อมูล และในกลุ่มบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ยังมีข้อมูลที่ไม่ชัดเจน ซึ่งจากผลการบังคับใช้กฎกระทรวงดังกล่าว ที่เป็นข้อมูลในเดือนกรกฎาคม 2558 พบว่ามีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำได้ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ไปยัง อปท. รวม 28 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 5.81) และมีอปท. จำนวนเพียง 8 แห่งจาก 89 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 8.99) ที่ได้รับรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำและส่งรายงานไปยังเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 2558) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่รายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (แบบ ทส.2) ประจำเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2558

ประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ	จำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษทั้งหมด (มีระบบ) ⁽¹⁾	จำนวนที่รายงาน (แห่ง)
1. โรงงานอุตสาหกรรม	222	9
2. อาคารบางประเภทและบางขนาด		
- อาคารชุด	1	0
- โรงแรม	64	0
- โรงพยาบาล	25	1
- โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา	5	0
- อาคารที่ทำการของรัฐ	1	0
- ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า	7	0
- ตลาด	32	0
3. ที่ดินจัดสรร	0	0
4. การเลี้ยงสุกร	12	1
5. ท่าเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแปปลา	0	0
6. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	107	14
7. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	1	0
8. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย	3	3
9. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	0	0
10. ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน	2	0
รวม	482	28
จำนวนท้องถิ่นทั้งหมดที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษ (แห่ง)	89	8

หมายเหตุ: ¹ ฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษจากกรมควบคุมมลพิษ

ที่มา: สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี (2558)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพรัตน์ สุวรรณกุล (2542) ได้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้ตามกฎหมายรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พบว่าการดำเนินการตามนิติกรรมทางปกครองของเจ้าหน้าที่เทศกิจ ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการจับกุมและเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับแก่ผู้กระทำความผิดได้ แต่ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศกิจประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ อยู่เป็นประจำ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาความรุนแรงของการบังคับตามนิติกรรมทางปกครอง โดยวิธีการทางปกครอง วิธีการทางเพ่ง และวิธีการทางอาญา

2) ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศกิจในการบังคับตามนิติกรรมทางปกครองทางกฎหมายรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

วีระ จีระวีระ (2545) ได้ศึกษาปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดจากยานพาหนะกับการบังคับใช้กฎหมาย: ศึกษากรณีมลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานคร พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีอยู่หลายฉบับ กระจายความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และแต่ละฉบับได้กำหนดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติในการตรวจสอบ/ตรวจจับ และมีบทลงโทษที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนทั้งต่อผู้บังคับใช้กฎหมายและประชาชนทั่วไป นอกจากนั้นแล้วยังมีความล่าช้าไม่ทันต่อสถานการณ์ กฎหมายส่วนใหญ่มุ่งไปที่การแก้ไขมากกว่าการป้องกัน และองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจำนวนมากกระจายอยู่ตามกระทรวงต่างๆ ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างแยกส่วนในแต่ละด้านตามบทบาท อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด โดยการขาดความประสานเชื่อมโยงกัน นโยบายระดับกระทรวงกับระดับชาติไม่สอดคล้องกัน

เสาวภักดิ์ สกุลโรมวิลาส (2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมาตรการการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีมลพิษทางน้ำ พบว่าประเทศไทยยังขาดแนวทางและรูปแบบในการบังคับใช้กฎหมาย เพราะว่าการกฎหมายที่ใช้ควบคุมและแก้ไขสถานะแวดล้อมทางน้ำของไทยในปัจจุบันไม่ได้เป็นกฎหมายควบคุมสถานะแวดล้อมทางน้ำโดยตรงอย่างแท้จริง ยังจัดได้ว่าอยู่ในระยะเริ่มต้น เช่น มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งในกิจการอุตสาหกรรม น้ำทิ้งของชุมชน หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดมาตรฐานของคุณภาพน้ำโดยงานที่รับผิดชอบเท่านั้น ในส่วนของการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายรวมทั้งการวางกฎเกณฑ์ให้ผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสีย

จะต้องมีส่วนในการรับผิดชอบ และจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนี้ต่อไปอีกให้ทันต่อความเจริญของชุมชนและสังคมและควรที่จะมีหลักเกณฑ์ในการฟ้องร้องบังคับคดีแก่ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยอาศัยหลักความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดมาใช้บังคับแทนการพิจารณาโดยอาศัยกฎหมายเพ่งลักษณะละเมิดทั่วไปอย่างเช่นปัจจุบัน

กิตติศักดิ์ ทักษสกุล (2547) ได้ศึกษาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมสิ่งปลูกสร้างและอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมสิ่งก่อสร้างและอาคาร ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดบริเวณเขตห้ามก่อสร้างหรือเขตอนุญาตให้ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างและอาคาร ตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 9 และ 10 แต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหาเนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายมีความไม่ชัดเจน และอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายยังถูกควบคุมอยู่ที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบกับวิธีการและแนวคิดในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นยังถูกควบคุมอย่างเข้มงวดในอดีตที่ผ่านมา ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่มีบทบาทในการจัดการบริหารกิจการในท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง แม้กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ก็ตาม

สวาง สุดประเสริฐ (2549) ได้ศึกษาศึกษาภาพของบุคคลหน่วยงานในภูมิภาคและสถานภาพการบังคับใช้กฎหมายในการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมกรณีเรื่องร้องเรียน โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พบว่า ในส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามศึกษาของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง สถานภาพบทบาทการบังคับใช้กฎหมาย ปรากฏว่าส่วนมากใช้วิธีการบันทึกการตรวจสอบแล้วมีหนังสือราชการแจ้งเป็นหลักฐาน ส่วนรูปแบบในการแก้ไขปัญหาส่วนมากใช้การแนะนำ/สั่งการให้ปรับปรุง สำหรับความต้องการสนับสนุนในลำดับต้นมีความต้องการสนับสนุนด้านอุปกรณ์/เครื่องมือในการตรวจวัดมลพิษ ในส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่า บุคลากรส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานด้านกฎหมาย จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มพูนความรู้ทักษะด้านกฎหมาย ปัจจัยที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ประชาชนมีความสนใจตระหนักถึงปัญหามลพิษมากขึ้น ระบบข้อมูลสารสนเทศมีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้และมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษจึงช่วยอุดช่องว่างของกฎหมายได้ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ค่านิยมสังคม กฎหมายมีบทลงโทษที่ต่ำ จำนวนบุคลากรที่จำกัด ผู้ประกอบการยังขาดจิตสำนึก และความสนใจในการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย รวมถึงปัญหาจากการแทรกแซงทางการเมือง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือ

1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและเงื่อนไขต่างๆที่เป็นข้อจำกัดของเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีฐานข้อมูลชัดเจน และของเจ้าพนักงานท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

2) เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือลดข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการบังคับใช้กฎกระทรวงดังกล่าวในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะในส่วนของ การรายงานผลการทำงานของระบบน้ำเสีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ได้ข้อมูลสภาพปัญหาและเงื่อนไขต่างๆที่เป็นข้อจำกัดจากการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ซึ่งออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำเสนอให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงดังกล่าวได้รับทราบ และเกิดการทบทวน/ปรับปรุง/แก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงสามารถใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้แก่จังหวัดอื่นต่อไป

2) ได้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อนำไปสู่การบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษานี้มีขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัยที่จำแนกได้ดังนี้

1) ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และแบบการจดทะเบียนสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 โดยเป็นการศึกษาสภาพปัญหาและเงื่อนไขต่างๆที่เป็นข้อจำกัดของเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีฐานข้อมูลชัดเจน และเจ้าพนักงานท้องถิ่น ต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือลดข้อจำกัด ในการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการบังคับใช้กฎกระทรวงดังกล่าวในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะในส่วนของกรรายงานผลการดำเนินงานของระบบน้ำเสีย

2) ขอบเขตของพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียที่มีฐานข้อมูลชัดเจน ซึ่งฐานข้อมูลที่ใช้จากกรมควบคุมมลพิษ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) ขอบเขตของกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องตามกฎกระทรวงนี้ได้แก่

(1) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 325 แห่ง จำแนกได้ดังนี้ 1) โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 222 แห่ง 2) อาคารบางประเภทและบางขนาด จำนวน 101 แห่ง 3) ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน จำนวน 2 แห่ง (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 2558) ทั้งนี้ศึกษาจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีฐานข้อมูลที่ชัดเจนเท่านั้น ดังนั้นตัวอย่างที่คาดว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาซึ่งมีฐานข้อมูลที่ชัดเจน สามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ควรได้ศึกษาเท่ากับ 77 แห่ง ซึ่งการกำหนดขนาดจำนวนตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณของ Taro Yamane (บุญธรรม กิจปริบริสุทธ์, 2535) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{(1+Ne^2)}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
 N = ขนาดของประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มประชากรตัวอย่าง
 (การศึกษาครั้งนี้ กำหนด = 0.1)

ในการศึกษานี้มีแหล่งกำเนิดมลพิษ 325 แห่ง ดังนั้นสามารถคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องศึกษาได้ คือ

$$\text{จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง} = 325/1+325(0.1^2) = 77 \text{ แห่ง}$$

(2) เจ้าพนักงานท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ นายเทศมนตรี กรณีมีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในเขตเทศบาล นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กรณีมีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ จำนวน 89 แห่ง และสามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 47 แห่ง ซึ่งการกำหนดจำนวนตัวอย่างที่ต้องศึกษาใช้วิธีการคำนวณของ Taro Yamane เช่นเดียวกับการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษ

(3) เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจากหน่วยงานที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4) กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลของสภาพปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อลดข้อจำกัด และก่อให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1) วิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎกระทรวงที่ศึกษา

โดยรวบรวมข้อมูลทุกวิทยุมิ จากเอกสารต่างๆ ที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ ฯลฯ ได้แก่ ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย รูปแบบของการดำเนินการตามกฎหมาย และการบังคับใช้กฎกระทรวงออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำมาทำการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง/จุดอ่อน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) และนำไปใช้ประโยชน์ในการทำการวิจัยต่อไป

2) การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค จุดด้อย ที่เกิดขึ้น เมื่อนำกฎกระทรวงฯ มาบังคับใช้ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(1) การใช้ข้อมูลวิทยุมิ

โดยการรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหาและเงื่อนไขต่างๆ จากการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับแหล่งกำเนิดมลพิษ อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ และข้อมูลพื้นฐานและการดำเนินงานตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น จำนวนและประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องปฏิบัติตามตามกฎกระทรวงฯ จำนวนและประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ

(2) การใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการ โดย

(2.1) การใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด โดยรวบรวมข้อมูลจาก 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

ก. ชุดที่ 1 สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีเป้าหมายของจำนวนที่ศึกษา 77 แห่ง (เป็นตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ซึ่งมีฐานข้อมูลที่ชัดเจน) ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย คือ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ แห่งละ 1 ชุด รวมแบบสอบถาม 77 ชุด แบบสอบถามที่ได้ศึกษาได้ออกแบบเพื่อรวบรวมข้อมูลการรับรู้กฎหมาย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ ชนิดและประเภทของระบบบำบัดน้ำเสียที่แหล่งกำเนิดมลพิษใช้ในการบำบัดน้ำเสีย ผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย การจัดเก็บสถิติและข้อมูลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวันตามแบบ ทส.1 การจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และการส่งแบบ ทส.2 ให้กับเจ้าพนักงานท้องถิ่น เพื่อเป็นการสะท้อนปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้การปฏิบัติตาม

กฎกระทรวงฯ เป็นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป การเก็บตัวอย่างแบบสอบถามใช้การสุ่มเลือกแบบแบ่งชั้น โดยการแบ่งแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาออกเป็น 6 กลุ่ม คือ (1) โรงงานอุตสาหกรรม (2) โรงพยาบาล (3) โรงแรม (4) มหาวิทยาลัย (5) ห้างสรรพสินค้า และ (6) ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน แล้วสุ่มตัวอย่างจากทุกกลุ่มออกมาตามสัดส่วนเล็กน้อย โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย คือการจับสลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมทั้งแหล่งกำเนิดมลพิษที่ทำตามกฎหมายและไม่ทำตามกฎหมาย ทั้งนี้การสุ่มตามสัดส่วนมีเป้าหมายจำนวน 89 แห่ง ซึ่งเพิ่มจากจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 15% ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่องของอายุ เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลลักษณะของสถานประกอบการ/หน่วยงาน ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งประเภทของสถานประกอบการ/หน่วยงาน การมีใบอนุญาต กำลังการผลิต และลักษณะชุมชนในรัศมี 5 กิโลเมตรจากสถานประกอบการ/หน่วยงาน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลมลพิษทางน้ำและการจัดการ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำและแหล่งน้ำใช้ ข้อมูลน้ำเสียและการจัดการ ข้อมูลผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย ข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพน้ำเสียและน้ำทิ้ง ข้อมูลระบบบำบัดน้ำเสีย การบันทึกการทำงาน และการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการรับรู้ การปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ส่วนที่ 5 ข้อมูลความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 (แบบสอบถามที่ใช้ศึกษาครั้งนี้แสดงในภาคผนวก ข)

ข. ชุดที่ 2 สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีจำนวนตัวอย่างเป้าหมาย 47 แห่ง ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย คือ เจ้าพนักงานท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรีกรณีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในเขตเทศบาล นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล กรณีแหล่งกำเนิดมลพิษตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล แห่งละ 1 ชุด รวมแบบสอบถาม 47 ชุด แบบสอบถามที่ใช้ได้มีการออกแบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ ขั้นตอนการทำงาน การรับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 การออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่แหล่งกำเนิดมลพิษที่มาส่งรายงานตามแบบ ทส.2 และการรวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงาน

ควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขตท้องถิ่นนั้น เพื่อเป็นการสะท้อนปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข ทำให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพต่อไป การกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ใช้การสุ่มเลือกแบบแบ่งชั้น โดยการแบ่งองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ระดับเทศบาล และ (2) ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วสุ่มตัวอย่างจากทั้ง 2 กลุ่มออกมาตามสัดส่วนเล็กน้อย โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย คือการจับสลาก ทั้งนี้การสุ่มตามสัดส่วนมีเป้าหมายจำนวน 54 แห่ง ซึ่งเพิ่มจากจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 15% ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่องของอายุ เพศ วุฒิการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกฎหมายฯ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น (อปท.) ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่รับผิดชอบ จำนวนประชากรและครัวเรือน ลักษณะชุมชน/หมู่บ้าน แหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ อปท. และแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ อปท.

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่ และอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น (อปท.) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ สาเหตุและผลกระทบจากปัญหามลพิษทางน้ำ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษทางน้ำในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา การดำเนินการของ อปท. เมื่อมีเรื่องร้องเรียน ข้อมูลเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำ นโยบาย/แผนงาน/โครงการ บทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำ กฎหมายที่ อปท. ใช้ในการควบคุมมลพิษทางน้ำ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการรับรู้ การปฏิบัติ และปัญหาที่พบในการดำเนินการตามกฎหมายฯ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ส่วนที่ 5 ข้อมูลความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎหมายฯ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 (แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ แสดงในภาคผนวก ก)

ทั้งนี้ก่อนนำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ไปใช้งาน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ที่สร้างขึ้น ไปให้คณาจารย์ที่ปรึกษา (ถือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ) ให้ความเห็นและปรับปรุง ซึ่งเป็นการทดสอบความเที่ยงตรงและนำไปหาความเชื่อมั่น ดังรายละเอียด คือ

(1) การหาความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบสอบถามให้มีเนื้อหาที่สามารถใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมถึงสภาพและลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนอุปสรรคและเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดของเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีฐานข้อมูลชัดเจน และเจ้าพนักงานท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 โดยร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นได้ให้ทีมอาจารย์ที่ปรึกษาช่วยพิจารณาปรับปรุง และตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาว่าคำถามแต่ละข้อตรงตามจุดประสงค์ในการศึกษาวิจัยหรือไม่ จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุง และตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นต่อไป

(2) การหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยทีมอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามชุดที่ 1 ไปทดสอบกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดชุมพร และแบบสอบถามชุดที่ 2 ไปทดสอบกับเจ้าพนักงานท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร และนำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุดไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 ที่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีความรู้เกี่ยวกับกฎกระทรวงดังกล่าว รวมจำนวนชุดละ 10 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (ยูทธ ไกยวรรณ, 2553)

$$\text{จากสูตร} \quad \alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_p^2} \right)$$

เมื่อ k = จำนวนข้อของแบบวัด

S_i^2 = ความแปรปรวนของข้อ i

S_p^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม หรือความแปรปรวนของผู้ตอบ

ผลจากการทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค พบว่าแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด มีค่าความเชื่อมั่น โดยแบบสอบถามสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษ มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.893 และแบบสอบถามสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.771 ซึ่งในการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ควรจะมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 (ยูทธ ไกยวรรณ, 2553) จากนั้นจึงได้นำแบบสอบถามดังกล่าวไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

แบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ได้จัดส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่สุ่มได้ (ทำการส่งออกมากกว่าจำนวนเป้าหมายที่ต้องการประมาณ 15%) และทำการติดตามการส่งคืนแบบสอบถามทางโทรศัพท์ให้ได้จำนวนตัวแทนที่ต้องการศึกษาตามที่กำหนดไว้ คือ ชุดที่ 1 สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 77 ชุด และชุดที่ 2 สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 47 ชุด และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนนำไปวิเคราะห์และแปลผลทางสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าสัดส่วน ร้อยละ พิสัย และค่าเฉลี่ย

และเมื่อได้แบบสอบถามคืนมาแล้ว ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ โดยแบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในส่วนที่ 1, 2, 3 และ 4 (บางส่วน) และแบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในส่วนที่ 1, 2, 3 และ 4 (บางส่วน) วิเคราะห์เป็นค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย แต่ส่วนที่ 4 ในส่วนข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและอุปสรรคจากกฎกระทรวงฯ และส่วนที่ 5 ความคิดเห็นในการปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ของแบบสอบถามชุดที่ 1 และส่วนที่ 4 ในส่วนข้อมูลความคิดเห็นต่อกฎกระทรวงฯ และส่วนที่ 5 ความคิดเห็นในการปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ของแบบสอบถามชุดที่ 2 ได้มีการแปลผลระดับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลด้วยวิธีการของการใช้ค่าอันตรภาคชั้น ของ Likert Scale ดังนั้นค่าที่ได้นำมากำหนดเกณฑ์ในการแปลผล คือ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในช่วง 4.21 – 5.00 แปลผลได้ว่าเห็นด้วยในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในช่วง 3.41 – 4.20 แปลผลได้ว่าเห็นด้วยในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในช่วง 2.61 – 3.40 แปลผลได้ว่าเห็นด้วยในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในช่วง 1.81 – 2.60 แปลผลได้ว่าเห็นด้วยในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในช่วง 1.00 – 1.80 แปลผลได้ว่าเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

(2.2) การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจากหน่วยงานที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านการวางแผนการดำเนินงาน การดำเนินงานในการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ การประชาสัมพันธ์ การเก็บรวบรวมแบบ ทส.2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการตรวจสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย การรายงานผล เพื่อเป็นการสะท้อนปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข ทำให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพต่อไป ทั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในระดับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดูแลเรื่องมลพิษทางน้ำ การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎกระทรวงฯ สำหรับสำนักงาน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ การเก็บรวบรวมรายงานสรุปผลการ
ทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 และการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับแหล่งกำเนิดมลพิษ
ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี หน่วยงานละ 1 คน

3) การจัดทำข้อเสนอแนะ

มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการตาม
กฎกระทรวงฯ โดยใช้ผลจากการศึกษาซึ่งได้นำผลจากการวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้น เมื่อนำ
กฎกระทรวงฯ มาบังคับใช้ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มากำหนดเป็นข้อเสนอแนะสำหรับ
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ซึ่งจะออกมาเป็นรูปแบบข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น
3 กลุ่มได้แก่ (1) แหล่งกำเนิดมลพิษ (2) เจ้าพนักงานท้องถิ่น และ (3) เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

บทที่ 3

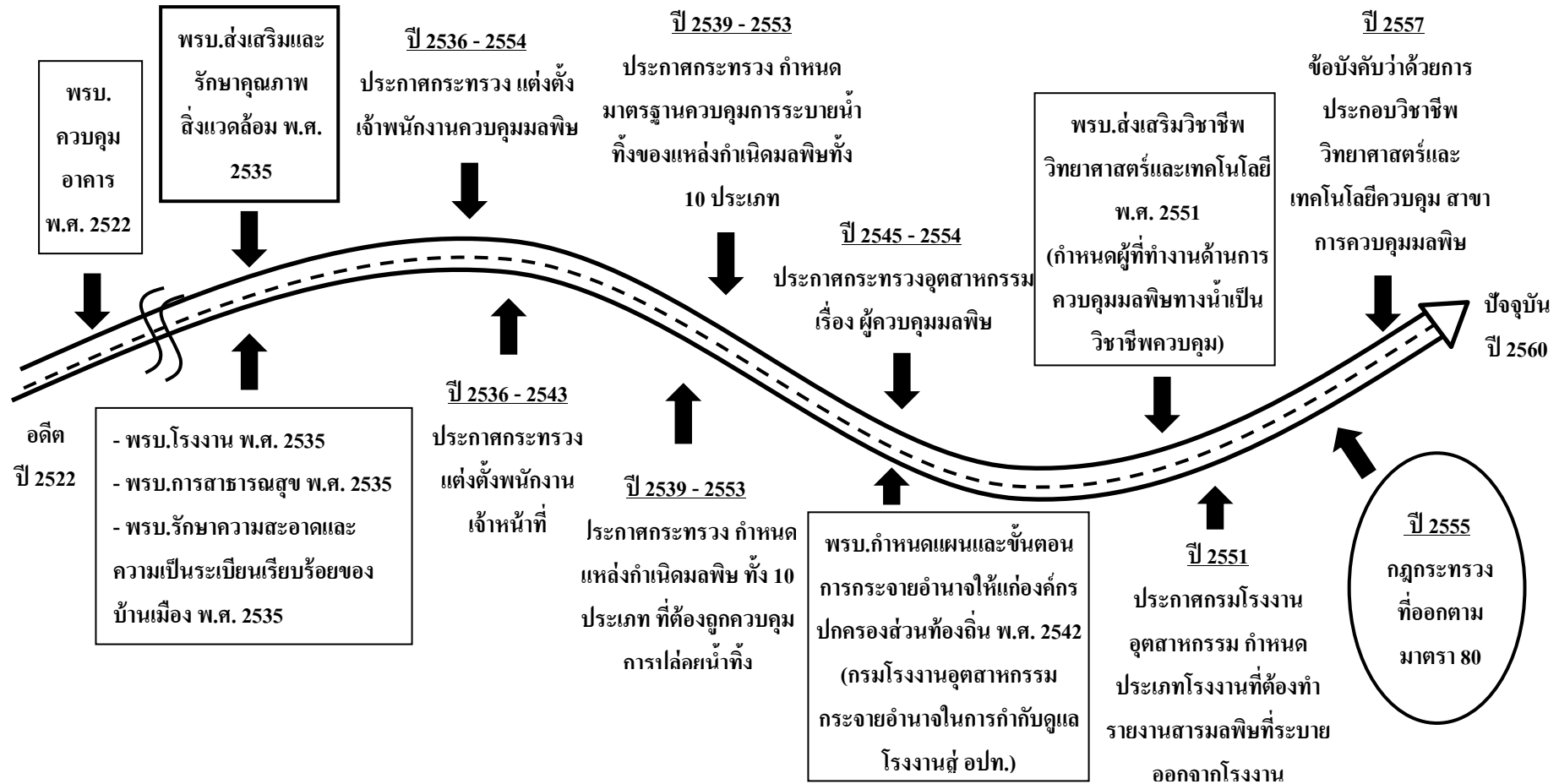
ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการ จัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัด น้ำเสีย พ.ศ. 2555 โดยเป็นการศึกษาสภาพปัญหาและเงื่อนไขต่างๆที่เป็นข้อจำกัดของเจ้าของ แหล่งกำเนิดมลพิษที่มีฐานข้อมูลชัดเจน และเจ้าพนักงานท้องถิ่น ต่อการบังคับใช้กฎกระทรวง ดังกล่าว เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อลดข้อจำกัด และก่อให้เกิดการสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดวิธีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ โดยเฉพาะในส่วนของกรรายงานผลการดำเนินงานของ ระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งผลการศึกษาแสดงดังต่อไปนี้

การบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมมลพิษทางน้ำ: วิเคราะห์จากอดีตสู่ปัจจุบัน

1. เส้นทางของการออกกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมดูแลปัญหามลพิษทางน้ำของประเทศไทย พบว่า มีการออกกฎหมายมาหลายฉบับ โดยกฎหมายหลักที่ใช้ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ฯลฯ และได้มี กฎหมายลูก (กฎกระทรวง, ประกาศกระทรวง) อื่นๆตามมา ดังสรุปเส้นทางของกฎหมายที่ปรากฏ ดังภาพที่ 3 ทั้งนี้ตั้งแต่มีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ซึ่งจะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) เวลารวม 25 ปี มีวิวัฒนาการของ การบังคับใช้กฎหมายหลักๆ ก็เริ่มจากที่มีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งจัดเป็นพระราชบัญญัติหลักทางสิ่งแวดล้อมของไทย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มี หลักการสำคัญ คือ (1) ส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม (2) จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (3) กำหนด อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วน ท้องถิ่นให้เกิดการประสานงาน และมีหน้าที่ร่วมส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกำหนด แนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง (4) กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษ

ภาพที่ 3 เส้นทางการบังคับใช้กฎหมายมลพิษทางน้ำของไทย: อดีตสู่ปัจจุบัน

ด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ (5) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้เป็นไปโดยชัดเจน (6) กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดเรื่องการควบคุมมลพิษไว้ในหมวดที่ 4 และมีรายละเอียดจำแนกเป็น 7 ส่วน โดยในส่วนของ 5 ว่าด้วยเรื่องมลพิษทางน้ำ โดยมาตรา 69 ได้ระบุถึงการกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องควบคุมการปล่อยน้ำเสียหรือของเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมนอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งที่ผ่านมามีบทบัญญัติที่กำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมที่ออกตามตามมาตรา 69 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งจะเห็นว่าในช่วงปี 2539 - 2555 ต้องใช้เวลาเกือบ 20 ปี ในการกำหนดแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ โดยเริ่มกำหนดจากแหล่งกำเนิดมลพิษขนาดใหญ่ๆ ก่อน ได้แก่ ประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งกำเนิดของน้ำเสียโรงงาน ต่อมาเป็นประเภทอาคารที่เป็นแหล่งกำเนิดของน้ำเสียชุมชน และถัดมาเป็นประเภทของการทำเกษตรกรรม และปศุสัตว์ที่เป็นแหล่งกำเนิดของน้ำเสียเกษตรกรรม นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ได้ระบุถึงน้ำเสียหรือของเสียที่ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมต้องมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐานการระบายน้ำทั้งตามมาตรา 55 หรือมาตรฐานที่ส่วนราชการใดกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่นและมาตรฐานนั้นยังมีผลใช้บังคับตามมาตรา 56 หรือมาตรฐานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเป็นพิเศษสำหรับเขตควบคุมมลพิษตามมาตรา 58 ซึ่งในส่วนนี้จะพบได้ว่ามีกฎหมายที่เป็นกฎหมายที่ควบคุมตามมาตรฐานดังกล่าว อาทิเช่น ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2539) เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภท โรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและบางขนาด พ.ศ. 2548 และในมาตรา 70 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตามมาตรา 69 มีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด และใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (polluter pays principle) โดยการกำหนดให้ผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษมีหน้าที่ต้องรับภาระการลงทุนและออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่จำเป็นสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการหรือการดำเนินกิจกรรมของตน

รวมทั้งยังมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการขจัดมลพิษทั้งหมดที่รัฐได้ดำเนินการไปเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และหากมลพิษที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการหรือการดำเนินการทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต สุขภาพอนามัย หรือทรัพย์สินของผู้อื่น ผู้ก่อมลพิษต้องมีหน้าที่ชดเชยความเสียหายดังกล่าวให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนด้วย ซึ่งหลักการนี้ปรากฏอยู่ในปฏิญญาริโอว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration on Environment and Development) มีชื่อเป็นทางการว่า “หลักการผลักดันต้นทุนทาง สิ่งแวดล้อมกลับเข้าสู่ผู้ก่อ (Internalization of Environmental Costs)” (กรมควบคุมมลพิษ, 2555)

ตารางที่ 2 ประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประเภท	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา	หน่วยงานที่ประกาศ
โรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม	เล่ม 113 ตอนที่ 13 ง วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2539	กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม
อาคารประเภท ก	เล่ม 122 ตอนที่ 125 ง วันที่ 29 ธันวาคม 2548	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
อาคาร (ฉบับที่ 2) ประเภท ข	เล่ม 128 ตอนพิเศษที่ 146 ง วันที่ 2 ธันวาคม 2554	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	เล่ม 122 ตอนพิเศษ 129 ง วันที่ 14 พฤศจิกายน 2548	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
ที่ดินจัดสรร	เล่ม 122 ตอนที่ 125 ง วันที่ 29 ธันวาคม 2548	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
ท่าเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแปปลาทุกขนาด	เล่ม 123 ตอนที่ 50 ง วันที่ 18 พฤษภาคม 2549	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	เล่ม 123 ตอนพิเศษ 129 ง วันที่ 15 ธันวาคม 2549	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย	เล่ม 124 ตอนพิเศษ 84 ง วันที่ 13 กรกฎาคม 2550	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	เล่ม 125 ตอนพิเศษ 21 ง วันที่ 30 มกราคม 2551	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน	เล่ม 127 ตอนพิเศษ 69 ง วันที่ 2 มิถุนายน 2553	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
การเลี้ยงสุกร	เล่ม 129 ตอนพิเศษ 102 ง วันที่ 28 มิถุนายน 2555	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

ที่มา: ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ (2555)

อนึ่งในกรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียอยู่แล้วก่อนวันที่มีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา 69 ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษแจ้งต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเพื่อตรวจสอบ หากเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเห็นว่าระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่มีอยู่แล้วนั้น ยังไม่สามารถทำการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดไว้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด

นอกจากนี้ในส่วนที่ 7 ของหมวดที่ 4 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดเรื่องการตรวจสอบและการควบคุมไว้ด้วย โดยเฉพาะมาตรา 80 ได้กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรา 69 หรือมาตรา 70 เป็นของตนเอง มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวในแต่ละวันและจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น และจะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง การเก็บสถิติข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียดและรายงานให้ทำตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง พร้อมนี้มาตรา 81 กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นรวบรวมรายงานที่ได้รับตามมาตรา 80 ส่งไปให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเขตท้องที่นั้นเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง (กรมควบคุมมลพิษ, 2555)

เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำมีความชัดเจนในการดำเนินการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2555 เพื่อบังคับใช้กับเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำให้ต้องมีการเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดดังกล่าวตามแบบ ทส.1 เก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษเป็นระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่มีการจัดเก็บสถิติและข้อมูลนั้น และต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และเสนอรายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยยื่นต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับหรือรายงานด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษประกาศ (กรมควบคุมมลพิษ, 2555) ซึ่งเห็นได้ว่าต้องใช้เวลา 20 ปี จากที่มีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กว่ากฎกระทรวงนี้ได้ออกมาบังคับใช้ ซึ่งการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 เป็นการให้หลักการป้องกันล่วงหน้า (precautionary principle) เนื่องจากเป้าหมายของการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ ก็เพื่อให้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำดูแลระบบบำบัดน้ำเสียของตนเองทุกวัน เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับระบบบำบัดน้ำเสีย หรือถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้มีการระบุในมาตรา 4 เกี่ยวกับนิยามของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ โดยได้มีการออกประกาศแต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมาหลายฉบับ ตั้งแต่ ปี 2536 - 2554 ซึ่งแสดงดังตารางที่ 3 ให้เป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ รวมทั้งมีการระบุอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามมาตรา 82 ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจในการกำกับ ดูแล และควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษให้ปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2551 กำหนดผู้ที่ทำงานด้านการควบคุมมลพิษทางน้ำเป็นวิชาชีพควบคุม และได้ออกข้อบังคับสภาวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ว่าด้วยการประกอบวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคุม สาขาการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านวิทยาศาสตร์และการควบคุมมลพิษ พ.ศ. 2557 โดยข้อบังคับดังกล่าวได้ระบุถึงเงื่อนไข และคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่ผู้ควบคุมมลพิษทางน้ำ

ตารางที่ 3 บุคลากรที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

หน่วยงาน	เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ
จังหวัด	ผู้ว่าราชการจังหวัด
อำเภอ	นายอำเภอทุกอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทุกอำเภอ
กรมควบคุมมลพิษ	อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ เลขาธิการกรม ผู้อำนวยการกองนิติการ ผู้อำนวยการกองแผนงานและประเมินผล ผู้อำนวยการสำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย ผู้อำนวยการสำนัก จัดการคุณภาพน้ำ ผู้อำนวยการสำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจและบังคับการ ผู้อำนวยการฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อม และห้องปฏิบัติการ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป ซึ่งดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมหรือนิติกรมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

ตารางที่ 3 บุคลากรที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ต่อ)

หน่วยงาน	เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ
	<p>นิติกร ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป ซึ่งดำรงตำแหน่งนิติกรหรือนักวิชาการสิ่งแวดล้อมมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี</p>
<p>สำนักปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม</p>	<p>ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1-16 ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดทุกจังหวัด นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป สังกัดสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1-16 ซึ่งดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมหรือนิติกรมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป สังกัดสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดทุกจังหวัด ซึ่งดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมหรือนิติกรมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี</p>
<p>กลุ่มสิ่งแวดล้อม สำนักความ ปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมทางน้ำ กรมเจ้าท่า</p>	<p>หัวหน้ากลุ่มสิ่งแวดล้อม นักวิทยาศาสตร์ ระดับชำนาญการ เจ้าพนักงานวิทยาศาสตร์ ระดับชำนาญงาน</p>
<p>กรมปศุสัตว์</p>	<p>อธิบดีกรมปศุสัตว์ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์</p>
<p>สำนักพัฒนาระบบและรับรอง มาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์</p>	<p>ผู้อำนวยการส่วนรับรองด้านการปศุสัตว์ ผู้อำนวยการส่วนมาตรฐานด้านการปศุสัตว์ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านการปศุสัตว์ นายสัตวแพทย์ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป สัตวแพทย์ ตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป นักวิชาการสัตวบาล ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานสัตวบาล ตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป</p>
<p>สังกัดสำนักสุขศาสตร์สัตว์และ สุขอนามัย กรมปศุสัตว์</p>	<p>ผู้อำนวยการสำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย ผู้อำนวยการส่วนการรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ นายสัตวแพทย์ ส่วนการรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป สัตวแพทย์ส่วนการรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป เจ้าพนักงานสัตวบาล ส่วนการรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป</p>
<p>สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด</p>	<p>ปศุสัตว์จังหวัด หัวหน้ากลุ่มพัฒนาคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ปศุสัตว์อำเภอ นายสัตวแพทย์ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป นักวิชาการสัตวบาล ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป สัตวแพทย์ ตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป</p>
<p>กรมประมง</p>	<p>อธิบดีกรมประมง รองอธิบดีกรมประมง ผู้ตรวจราชการกรมประมง</p>

ตารางที่ 3 บุคลากรที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ต่อ)

หน่วยงาน	เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ
สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประมงทะเล ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนบน ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนล่าง ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน หัวหน้าสถานีประมงทะเลจังหวัดระนอง หัวหน้าสถานีประมงทะเลจังหวัดสตูล หัวหน้ากลุ่มงานตรวจสอบคุณภาพแหล่งประมงทะเล นักวิชาการประมง ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานประมง ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป
สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด นักวิชาการประมง ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานประมง ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป
สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง กรมประมง	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง นักวิชาการประมง ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานประมง ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป
กองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ กรมประมง	ผู้อำนวยการกองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ นักวิชาการผลิตภัณฑ์อาหาร ตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป เจ้าพนักงานประมง ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป
สำนักงานประมงจังหวัด	ประมงจังหวัด นักวิชาการประมง ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป เจ้าพนักงานประมง ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป

ที่มา: ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ (2555)

หนึ่งในองค์กรที่ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม ก็มีกฎหมาย/กฎระเบียบจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่ได้ออกมาบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรม โดยได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงานพ.ศ. 2535 เรื่อง กำหนดคุณลักษณะของน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงาน ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำหนดชนิดและขนาดของโรงงาน กำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมดูแล ผู้ปฏิบัติงานประจำ และหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียน ผู้ควบคุมดูแลสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดประเภทหรือชนิดของโรงงานที่ต้องจัดทำรายงานชนิดและปริมาณสารมลพิษที่ระบาย

ออกจากโรงงาน พ.ศ. 2553 จะเห็นได้ว่าแม้กระทรวงอุตสาหกรรม จะมีประกาศ/กฎระเบียบต่างๆ ที่คล้ายคลึงกันกับประกาศ/กฎระเบียบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ออกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แต่ในด้านกฎระเบียบของการรายงานผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ก็ได้มีการออกกฎระเบียบที่มีผลบังคับใช้ที่ชัดเจน และกำหนดวิธีนำไปสู่การปฏิบัติจริงและเป็นระบบ โดยมีระบบการรายงานผลการควบคุมมลพิษประจำเดือนของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำสู่ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งระบบการรายงานนี้พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมก็ต้องรายงานผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียให้กับกฎหมายของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมเช่นกัน แต่รายละเอียดในแบบรายงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรมจะมีรายละเอียดที่มากกว่า คือ จะมีในส่วนของรายงานผลการวิเคราะห์ตัวแปรคุณภาพน้ำทั้งน้ำเสียก่อนเข้าระบบ น้ำที่ผ่านระบบบำบัดแล้วอยู่ในบ่อสุดท้ายก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม และน้ำที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ตรวจสอบคุณภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งรายงานนี้จะส่งทุก 6 เดือน นอกจากนี้มีข้อสังเกตว่ากระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการถ่ายโอนภารกิจในการกำกับดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 1 และ 2 ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ร่วมกับดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นโรงงานประเภทที่ 3 ด้วย โดยการถ่ายโอนอำนาจดังกล่าวได้มีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2552 ซึ่งจะเห็นว่าจากอดีตสู่ปัจจุบันมีกฎหมาย/กฎกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำหลายฉบับ จากหลายหน่วยงาน แต่ยังไม่มีความเอกภาพในการดำเนินการที่เหมาะสมและเป็นธรรมเท่าเทียมกัน และจากการที่มีกฎระเบียบออกมาจากต่างหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับ ควบคุม ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษต่างๆ ก็จะทำให้การกำหนดการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกัน ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดในการปฏิบัติตามกฎหมายในการควบคุมมลพิษทางน้ำที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษที่แตกต่างกัน ประกอบกับหากพิจารณาจากกรอบช่วงเวลาที่มีกฎหมาย/กฎระเบียบต่างๆ ออกมา เพื่อให้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำแต่ละแห่งดำเนินการ หรือปฏิบัติได้ตามเป้าหมายของการควบคุมมลพิษทางน้ำ ก็พบว่ามีระยะเวลาที่ไม่เท่ากัน ซึ่งทั้งหมดเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการของกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจดทะเบียนสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ได้

2. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึก รายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555: สาระสำคัญของการ บังคับใช้

2.1 ขอบข่ายภาพรวมของกฎกระทรวงฯ และวิธีการดำเนินการ

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อำศัยอำนาจ ตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำ บันทึกที่รายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 (ดังแสดงใน ภาคผนวก ก) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดเก็บสถิติ ข้อมูล และรายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิด มลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบ บำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกที่รายละเอียดดังกล่าวตามแบบ ทส.1 (ดังแสดงใน ภาคผนวก ก) เก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษเป็นระยะเวลา 2 ปีนับแต่วันที่มีการจัดเก็บ สถิติและข้อมูลนั้น และจะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละ เดือนตามแบบ ทส.2 (ดังแสดงในภาคผนวก ก) และเสนอรายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นในพื้นที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้น ตั้งอยู่ หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ หรือรายงานด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกรม ควบคุมมลพิษประกาศกำหนด แต่ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูล จัดทำบันทึกที่รายละเอียด หรือจัดทำ รายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียอยู่แล้วตามกฎหมายอื่น ซึ่งมีข้อมูลไม่น้อยกว่า การเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกที่รายละเอียดหรือการจัดทำรายงานตามกฎกระทรวงนี้ ให้ถือ ว่าการเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกที่รายละเอียดหรือการจัดทำรายงานตามกฎหมายดังกล่าว เป็นการเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกที่รายละเอียดหรือการจัดทำรายงานตามกฎหมายฉบับ นี้โดยอนุโลม และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย เสนอรายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นทุกเดือน ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยให้ยื่นต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นในพื้นที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่ หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ หรือ รายงานด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษประกาศกำหนด (กรมควบคุม มลพิษ, 2555)

โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ กรมควบคุมมลพิษ ได้ประกาศกำหนดให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2557 โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษสามารถรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และเจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส. 2 ไปให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษต่อไปได้ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านทางเว็บไซต์ www.ereportmatra80.com หรือเว็บไซต์ของกรมควบคุมมลพิษ www.pcd.go.th (กรมควบคุมมลพิษ, 2557) จะเห็นได้ว่าการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ด้วยวิธีการรายงานทางอิเล็กทรอนิกส์ มีประกาศกำหนดให้ใช้วิธีนี้ได้หลังจากการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ นี้มาเป็นเวลา 2 ปีแล้ว แต่ก็ยังเป็นวิธีที่สะดวกในการบันทึกผลและการส่งรายงาน แต่แหล่งกำเนิดมลพิษและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ต้องมีเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีสมรรถนะที่สามารถเข้าเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และที่สำคัญต้องมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตในระหว่างที่บันทึกข้อมูลและส่งรายงานทางอิเล็กทรอนิกส์นี้

ซึ่งขั้นตอนการรายงาน การดำเนินงานตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจดทะเบียนสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ซึ่งออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 สำหรับพื้นที่จังหวัดต่างๆ (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) ทางกรมควบคุมมลพิษได้กำหนดดังแสดงในภาพที่ 1 (บทที่ 1) ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นก็ต้องรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะทำความเข้าใจเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเสนอไปพร้อมรายงานที่รวบรวมส่งด้วยก็ได้ เพื่อพนักงานควบคุมมลพิษได้สรุปเป็นรายงานนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดต่อไป ทั้งนี้จะเห็นว่าระบบข้อมูลที่รายงานตามกฎกระทรวงนี้จะส่งต่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นลำดับสุดท้าย

2.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ และข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค ได้แก่

2.2.1 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ

มีหน้าที่จดทะเบียนสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวันตามแบบ ทส.1 และจัดเก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นเวลา 2 ปี และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 เสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ซึ่งกฎกระทรวงนี้บังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษทั้ง 10 ประเภทที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 69 คือ

(1) โรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 2 โรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3 และนิคมอุตสาหกรรมหรือโครงการที่จัดไว้สำหรับการ

ประกอบการอุตสาหกรรมที่มีการจัดการระบายน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อมร่วมกัน การบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 2 และโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3 ทุกประเภทเหมือนกัน ซึ่งบางโรงงานไม่ได้ใช้น้ำเป็นหลักในกระบวนการผลิตจึงทำให้มีน้ำเสียเกิดขึ้นน้อยหรือไม่มีน้ำเสียจากกระบวนการผลิต เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ แต่จากการให้คำนิยามน้ำทิ้งโดยให้รวมหมายถึงน้ำใช้จากคนงานด้วยนั้น ซึ่งลักษณะน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากคนงานก็จะมีลักษณะที่แตกต่างจากน้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตของโรงงาน และโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละประเภทก็จะมีลักษณะน้ำเสียที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน ดังนั้นหากมีการกำหนดแบ่งย่อยประเภท โรงงานให้ชัดเจนเป็นหน่วยผลิตที่มีน้ำเสียจากการประกอบการหลัก ก็จะทำให้การบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีความชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ โรงงานอุตสาหกรรมมีหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมในทุกๆด้าน รวมทั้งด้านการจัดการมลพิษทางน้ำอยู่แล้ว คือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมก็ต้องจัดทำรายงานแบบ รว.2 ส่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมทุก 6 เดือน

(2) อาคารบางประเภทและบางขนาด ได้แก่ อาคารประเภท ก และอาคารประเภท ข ซึ่งการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับอาคารบางประเภทนี้ ควรบังคับใช้กับอาคารที่เห็นว่าเป็นปัญหา และมีข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นชัดเจนก่อน เช่น โรงพยาบาล โรงแรม แล้วจึงค่อยๆบังคับใช้กับอาคารบางประเภทเพิ่มเติมตามลำดับความรุนแรงของแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นปัญหา

(3) ที่ดินจัดสรร ได้แก่ ที่ดินจัดสรรประเภท ก ที่ดินจัดสรรประเภท ข ซึ่งการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับที่ดินจัดสรร ซึ่งพบว่าอาจไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของแหล่งกำเนิดมลพิษ และหากเปลี่ยนชื่อจากคำว่าที่ดินจัดสรรเป็นหมู่บ้านจัดสรร จะเห็นลักษณะของแหล่งกำเนิดดังกล่าวชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ควรแบ่งย่อยขนาดเพิ่มเติม

(4) การเลี้ยงสุกร ได้แก่ การเลี้ยงสุกรประเภท ก การเลี้ยงสุกรประเภท ข และการเลี้ยงสุกรประเภท ค การบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับการเลี้ยงสุกรประเภท ค คือ การเลี้ยงสุกรที่มีน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ตั้งแต่ 6 หน่วย แต่ไม่ถึง 60 หน่วย (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายเล็กที่ยังไม่มีศักยภาพพร้อมในการจัดการมลพิษทางน้ำ) ซึ่งกฎกระทรวงนี้มีผลบังคับใช้กับการเลี้ยงสุกรประเภท ค ตั้งแต่วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2557 เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายได้จริงเห็นควรขยายเวลาบังคับใช้กฎหมายออกไปอีก เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายเล็กๆ ได้เตรียมความพร้อม

(5) ทำเทียมเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลาทุกขนาด ซึ่งการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับกิจการประเภทนี้ควรทบทวนกำหนดคำนิยาม ขอบเขตของทำเทียมเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลา ให้ชัดเจน เนื่องจากทำเทียมเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลาบางแห่งไม่มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดน้ำเสียในปริมาณมาก

(6) **สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง** ได้แก่ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภท ก และ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงประเภท ข

(7) **บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่บ่อตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป**

(8) **บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยทุกขนาด**

(9) **บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด** ได้แก่ บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภท ก บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภท ข และบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภท ค

ซึ่งการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย และบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด การบังคับใช้อาจไม่สามารถทำได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีข้อมูลไม่ชัดเจน และโดยสภาพความเป็นจริงบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดังกล่าวไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้จริง และแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยตรงอยู่แล้ว ซึ่งมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ การกำกับดูแล และควบคุมให้มีการจัดการคุณภาพน้ำทิ้งก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ได้แก่ กรมประมง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และกรมอนามัย นอกจากนี้เกษตรกรที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออกก็ต้องดำเนินการตามข้อกำหนด GAP CoC ด้วย

(10) **ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน** ซึ่งการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ กับระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน การกำหนดให้ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนต้องดำเนินการตามกฎหมายกฎกระทรวงนี้ เพื่อเป็นการหามาตรการในการเข้าไปควบคุมดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เดินระบบและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียของตน แต่กรณีหากไม่ได้ทำตามกฎกระทรวงฯ ก็จะถูกระบบการดำเนินการที่ต่างจากแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นเอกชน

2.2.2 เจ้าพนักงานท้องถิ่น

มีหน้าที่รับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 พร้อมทั้งออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่ผู้เสนอรายงานภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน และรวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขตท้องถิ่นนั้น ซึ่งก็คือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งอาจจัดทำความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเสนอไปพร้อมกับรายงานที่รวบรวมส่งไปนั้นด้วยก็ได้

2.2.3 เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

มีหน้าที่เก็บรวบรวมรายงานและใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการตรวจสอบสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียหรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ รวมทั้งตรวจบันทึกรายละเอียด สถิติ หรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวหรือเมื่อมีเหตุอันสมควร

สงสัยว่ามีการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามกฎหมายฉบับนี้ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหน้าที่เก็บรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 พร้อมทั้งตรวจสอบรายงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการตามกฎหมาย และทำบันทึกสรุปแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทราบทุกเดือน และยังมีเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในพื้นที่อีก หน่วยงานที่เป็นหน่วยงานทางวิชาการ คือ สำนักงานสิ่งแวดล้อมที่ 14 มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย โดยการตรวจกำกับ ติดตามการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14) ในการควบคุมการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ยังขาดความเป็นเอกภาพในการใช้อำนาจทางกฎหมายในการบังคับใช้ และยังไม่มีความรู้ ความสามารถทางกฎหมาย ทำให้เมื่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ไปตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ แล้วพบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษไม่ดำเนินการตามกฎหมาย ต้องให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษของ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดส่งเรื่อง ไปยังฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดที่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะทางด้านกฎหมายดำเนินการต่อ แล้วเมื่อ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อนุมัติให้ไปแจ้งความดำเนินคดีได้ ฝ่ายตรวจและบังคับการจะประสาน กองนิติการ เพื่อเดินทางไปเป็นพยานให้กับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคในการดำเนินการต่อ และการ ดำเนินการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ และยังคงต้องให้ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) เข้าร่วมด้วย ซึ่งการ ประสานงานบางครั้งไม่ได้รับความสะดวกหรือความร่วมมือ การดำเนินการจึงทำได้ยาก

2.3 ผลการบังคับใช้และบทลงโทษ

กฎกระทรวงนี้ มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนที่ 39 ก วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 โดยมีผลบังคับใช้หลังจาก ประกาศในราชกิจจานุเบกษา 90 วัน และบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ รวมทั้ง บทลงโทษของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ

(1) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ผู้ควบคุม หรือผู้รับจ้างให้บริการ บำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียผู้ใด ไม่จัดเก็บสถิติ ข้อมูล หรือไม่ทำบันทึกหรือรายงานตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียผู้ใดทำบันทึกหรือรายงานที่ตนมีหน้าที่ต้องทำตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สภาพปัญหา อุปสรรค จุดด้อย ที่เกิดขึ้น เมื่อนำกฎกระทรวงฯ มาบังคับใช้ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี: ผลสำรวจจากแบบสอบถาม

1. ผลสำรวจจากแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ภาพรวมของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

ผลการตอบกลับของแบบสอบถามจากแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 65 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 84 ของกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา ซึ่งได้ส่งแบบสอบถามออกไป โดยจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมามีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่น้อยกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา ซึ่งใช้วิธีการประมาณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ได้กำหนดว่า $n = N/(1+Ne^2)$ โดยที่ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา N = ประชากรทั้งหมด และ e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ โดยค่า $e = 0.1$ (บุญธรรม กิจปรีบริสุทธิ์, 2535) ซึ่งคำนวณได้ 77 แห่ง โดยที่จากการรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งกลับมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและโรงแรม พบว่ามีแบบสอบถามถูกตีกลับคืนมาเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่ ไม่มีเลขที่บ้านตามเจ้าหน้าที่ แสดงให้เห็นว่าแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและโรงแรมบางแห่ง ปิดกิจการ หรือย้ายกิจการไปแล้ว แสดงให้เห็นว่าแหล่งกำเนิดมลพิษที่ได้ฐานข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ มีความคลาดเคลื่อนและไม่เป็นปัจจุบัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามติดตามแบบสอบถามคืนให้ได้มากที่สุดตลอด 3-4 เดือนหลังจากส่งแบบสอบถามแต่ด้วยกรอบเวลาที่จำกัดจึงทำให้ผู้วิจัยต้องยุติการติดตามแบบสอบถามและใช้จำนวนขนาดตัวอย่างประชากรที่ศึกษาเท่ากับจำนวนที่มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 65 แห่งในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้หากเมื่อคำนวณกลับโดยใช้สูตรของ Taro Yamane พบว่ามีค่า $e = 0.11$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำนวนแบบสอบถามที่ได้คืนและใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นตัวแทนกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีค่าที่ยอมรับได้คิดเป็น 89 %

1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

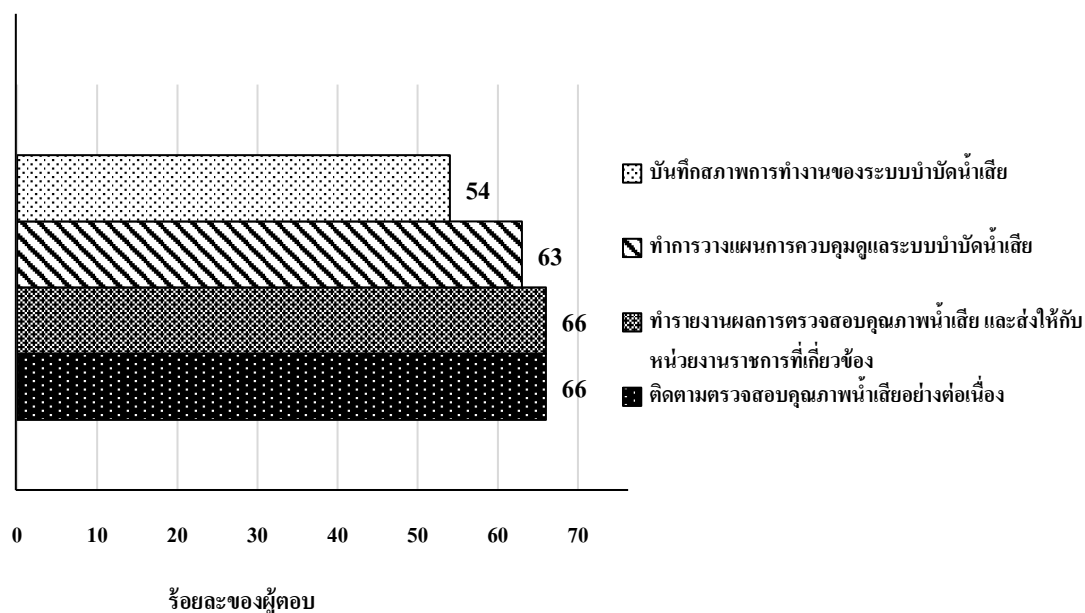
จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 - 35 ปี ร้อยละ 45 ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 57 และมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีร้อยละ 61 และสูงกว่าระดับปริญญาตรีร้อยละ 27 มีตำแหน่งเป็นผู้ควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียร้อยละ 29 เจ้าของ/หัวหน้าหน่วยงานร้อยละ 25 และผู้จัดการฝ่าย/หัวหน้ากลุ่มงานร้อยละ 23 ซึ่งร้อยละ 38 มีประสบการณ์ทำงานในสถานประกอบการ/หน่วยงานมากกว่า 7 ปี ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้น่าจะมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มที่คาดหวังที่จะสามารถให้ข้อมูลสำหรับการศึกษารุ่นนี้ได้ ซึ่งข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงในตารางที่ 4 นอกจากนี้พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลมลพิษทางน้ำ ได้แก่ ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำเสียอย่างต่อเนื่องร้อยละ 66 ทำรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำเสีย และส่งให้กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร้อยละ 66 ทำการวางแผนการควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียร้อยละ 63 และบันทึกสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียร้อยละ 54 ดังแสดงในภาพที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
อายุ	
◆ น้อยกว่า 25 ปี	6
◆ 25 - 35 ปี	45
◆ 36 - 45 ปี	17
◆ 46 - 55 ปี	23
◆ มากกว่า 55 ปี	9
รวม	100
เพศ	
◆ ชาย	57
◆ หญิง	43
รวม	100
การศึกษา	
◆ ปวช./ปวส.	6
◆ ปริญญาตรี	61
◆ มากกว่าปริญญาตรี	27
◆ อื่นๆ เช่น ประถมศึกษา	6
รวม	100

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
ตำแหน่ง	
◆ เจ้าของ/หัวหน้าหน่วยงาน	25
◆ ผู้จัดการฝ่าย/หัวหน้ากลุ่มงาน	23
◆ ผู้ควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย	29
◆ อื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อม	23
รวม	100
อายุการทำงานในสถานประกอบการ/หน่วยงาน	
◆ น้อยกว่า 1 ปี	9
◆ 1- 3 ปี	18
◆ มากกว่า 3 - 5 ปี	18
◆ มากกว่า 5 - 7 ปี	17
◆ มากกว่า 7 ปี	38
รวม	100

ภาพที่ 4 บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลมลพิษทางน้ำของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษ

1.3 ลักษณะของสถานประกอบการ/หน่วยงาน

จากจำนวนแบบสอบถามที่ตอบกลับมา โดยจัดส่งแบบสอบถามไปมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา 15% พบว่ามีจำนวนแบบสอบถามตอบกลับมาน้อยกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมตอบแบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 85 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา ในกลุ่มอาคารบางประเภทและบางขนาด ได้แก่ อาคารประเภทโรงแรม ตอบแบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา เนื่องจากแหล่งกำเนิดทั้ง 2 ประเภทนี้ บางแห่งอาจปิดกิจการหรือย้ายกิจการไปแล้ว เนื่องจากแบบสอบถามที่ส่งไปทางไปรษณีย์บางฉบับถูกตีกลับคืนมาโดยสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่ ไม่มีเลขที่บ้านตามเจ้าหน้าที่ ส่วนอาคารประเภทโรงพยาบาลมีการตอบแบบสอบถามกลับมาทุกแห่งที่ส่งแบบสอบถามไป ซึ่งส่งแบบสอบถามไป 18 แห่ง จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา 15 แห่ง โดยส่งแบบสอบถามไปมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา 3 แห่ง จึงทำให้การตอบแบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 120 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา อนึ่ง โรงพยาบาลเป็นหน่วยงานที่มีน้ำเสียเกิดขึ้นจากหลายกิจกรรม และน้ำเสียที่เกิดขึ้นอาจมีการปนเปื้อนด้วยเชื้อโรคต่างๆ จึงทำให้โรงพยาบาลทุกแห่งต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียประเภทที่ใช้สำหรับบำบัดน้ำเสียและก่อสร้างเป็นระบบโดยเฉพาะ และระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลต้องผ่านมาตรฐานระบบการจัดการน้ำเสียของโรงพยาบาล จึงทำให้โรงพยาบาลต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลระบบบำบัดน้ำเสียโดยเฉพาะ และจากการติดตามแบบสอบถามก็ได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลทุกแห่งที่ส่งแบบสอบถามไป ส่วนอาคารประเภทสถาบันการศึกษา ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า และกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน มีการตอบแบบสอบถามกลับมาเท่ากับที่ร้อยละ 100 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาดังแสดงในตารางที่ 5

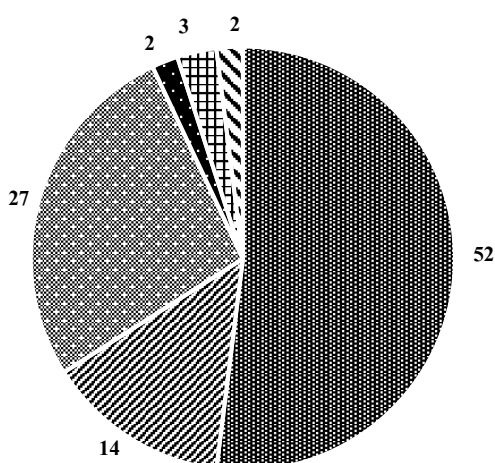
จากผลการศึกษาข้อมูลลักษณะของสถานประกอบการ/หน่วยงานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ามีสัดส่วนที่จำแนกเป็นร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษาที่ได้ตอบแบบสอบถาม คือ มีสถานประกอบการ/หน่วยงานเป็นกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 52 กลุ่มอาคารบางประเภทและบางขนาด ที่เป็นอาคารประเภทโรงแรมคิดเป็นร้อยละ 14 อาคารประเภทโรงพยาบาลคิดเป็นร้อยละ 27 อาคารประเภทสถาบันการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 2 อาคารประเภทศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้าคิดเป็นร้อยละ 3 และกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนคิดเป็นร้อยละ 2 ดังแสดงในภาพที่ 5 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าสัดส่วนร้อยละของแหล่งกำเนิดมลพิษเช่นเดียวกับที่ศึกษาจากแบบสอบถามกับฐานข้อมูลที่กรมควบคุมมลพิษมี (ภาพที่ 5) พบว่ามีสัดส่วนที่คล้ายคลึงกัน แต่สัดส่วนของแหล่งกำเนิดมลพิษ

ที่ตอบแบบสอบถามจะมีร้อยละของโรงพยาบาลมากกว่าสัดส่วนที่คำนวณจากฐานข้อมูลของแหล่งกำเนิดมลพิษที่มี

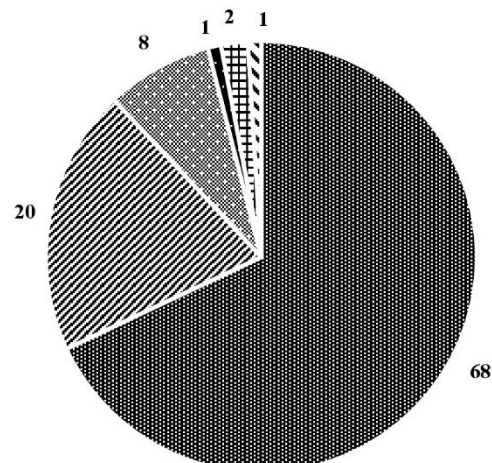
ตารางที่ 5 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษากับจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่ตอบแบบสอบถาม

ประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ	*จำนวนที่ส่งแบบสอบถาม (แห่ง)	จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา (แห่ง)	จำนวนที่ตอบแบบสอบถาม	
			(แห่ง)	(ร้อยละ)
1. โรงงานอุตสาหกรรม	43	40	34	85
2. อาคารบางประเภทและบางขนาด				
2.1 โรงแรม	21	18	9	50
2.2 โรงพยาบาล	18	15	18	120
2.3 โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา	2	1	1	100
2.4 ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า	3	2	2	100
3. ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน	2	1	1	100
รวม	89	77	65	84

หมายเหตุ: *จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ศึกษา 15%

ก. ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข. ข้อมูลจากฐานข้อมูล (กรมควบคุมมลพิษ)

▨ โรงงานอุตสาหกรรม

▩ โรงแรม

▧ โรงพยาบาล

■ สถาบันการศึกษา

▨ ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า

▩ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 5 เปรียบเทียบร้อยละของสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ตอบแบบสอบถามและร้อยละของสถานประกอบการ/หน่วยงานดังกล่าวตามฐานข้อมูลที่กรมควบคุมมลพิษมี

นอกจากนี้ ผลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นข้อมูลพื้นฐานของลักษณะสถานประกอบการ/หน่วยงานดังนี้ สำหรับกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมที่ตอบแบบสอบถามกลับมา พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ร้อยละ 70 มีจำนวนคนงานมากกว่า 50 คน ซึ่งจัดเป็นโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3 คือโรงงานประเภทที่จะต้องขอใบอนุญาตก่อนจึงจะสามารถประกอบกิจการได้ นอกจากนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่มีคนงาน 21 - 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ซึ่งเข้าข่ายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 2 ซึ่งทั้งโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3 และ 2 ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ แต่กลับพบว่า มีโรงงานอุตสาหกรรมที่คนงาน 1 - 20 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ซึ่งโรงงานที่มีคนงาน 1 - 20 คน ไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ แต่ถ้าโรงงานมีการใช้เครื่องจักรที่มีแรงม้ามากกว่า 20 แรงม้า ก็ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ โดยเมื่อพิจารณาถึงประเภทโรงงานที่ตอบแบบสอบถามกลับมา พบว่าเป็นประเภทโรงงานยางพาราร้อยละ 29 และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มร้อยละ 26 สำหรับกลุ่มประเภทอาคารบางประเภทและบางขนาดที่ตอบแบบสอบถามกลับมา ได้แก่ อาคารประเภท โรงแรม โดยในกลุ่มโรงแรมนี้พบว่าโรงแรมที่ตอบแบบสอบถามกลับมาร้อยละ 89 มีจำนวนห้องพัก 1 - 59 ห้อง ซึ่งจัดเป็นโรงแรมที่มีห้องพักไม่ถึง 60 ห้อง ซึ่งไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ และร้อยละ 11 เป็นโรงแรมที่มีจำนวนห้องพัก 60 - 100 ห้อง ซึ่งจัดเป็นอาคารประเภท ข ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ สำหรับอาคารประเภทโรงพยาบาลที่ตอบแบบสอบถามกลับมาส่วนใหญ่ร้อยละ 89 มีจำนวนเตียงผู้ป่วยตั้งแต่ 30 เตียงขึ้นไป จัดเป็นอาคารประเภท ก และร้อยละ 11 มีเตียงผู้ป่วย 10 - 29 เตียง จัดเป็นอาคารประเภท ข ซึ่งทั้งอาคารประเภท ก และ ข ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ ในส่วนของอาคารประเภทสถาบันการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามกลับมาพบว่าเป็นมหาวิทยาลัยร้อยละ 100 โดยทั้งหมดร้อยละ 100 ของมหาวิทยาลัยที่ตอบแบบสอบถามมีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคาร 25,000 ตารางเมตรขึ้นไป ซึ่งจัดเป็นอาคารประเภท ก ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ และสำหรับอาคารประเภทศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าที่ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งหมดร้อยละ 100 ของกลุ่มประเภทศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้ามีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้นของอาคาร 25,000 ตารางเมตรขึ้นไป จัดเป็นอาคารประเภท ก ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ด้วยเช่นกัน และสุดท้ายจัดเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลร้อยละ 100 ซึ่งร้อยละ 100 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ลักษณะและประเภทของสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ
ที่ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะของสถานประกอบการ/หน่วยงาน	ร้อยละ	ประเภทที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตาม กฎกระทรวง
โรงงานอุตสาหกรรม <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนคนงาน <ul style="list-style-type: none"> - 1 - 20 คน - 21 - 50 คน - 51 - 100 คน - 101 - 200 คน - มากกว่า 200 คน <p style="text-align: right;">รวม</p>	<p>52*</p> <p>18</p> <p>12</p> <p>12</p> <p>40</p> <p>18</p> <p>100</p>	<p>ไม่เข้าข่าย</p> <p>เข้าข่ายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 2</p> <p>เข้าข่ายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3</p> <p>เข้าข่ายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3</p> <p>เข้าข่ายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมจำพวกที่ 3</p>
โรงแรม <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนห้องพัก <ul style="list-style-type: none"> - 1 - 59 ห้อง - 60 - 100 ห้อง <p style="text-align: right;">รวม</p>	<p>14*</p> <p>89</p> <p>11</p> <p>100</p>	<p>ไม่เข้าข่าย</p> <p>เข้าข่ายเป็นอาคารประเภท ข</p>
โรงพยาบาล <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนเตียงผู้ป่วย <ul style="list-style-type: none"> - 10 - 29 เตียง - 30 - 60 เตียง - 61 - 100 เตียง - 101 - 200 เตียง - มากกว่า 200 เตียง <p style="text-align: right;">รวม</p>	<p>27*</p> <p>11</p> <p>61</p> <p>11</p> <p>11</p> <p>6</p> <p>100</p>	<p>เข้าข่ายเป็นอาคารประเภท ข</p> <p>เข้าข่ายเป็นอาคารประเภท ก</p> <p>เข้าข่ายเป็นอาคารประเภท ก</p> <p>เข้าข่ายเป็นอาคารประเภท ก</p> <p>เข้าข่ายเป็นอาคารประเภท ก</p>
สถานบันการศึกษา <ul style="list-style-type: none"> ● ประเภท <ul style="list-style-type: none"> - มหาวิทยาลัย ● พื้นที่ใช้สอย <ul style="list-style-type: none"> - 25,000 ตารางเมตรขึ้นไป 	<p>2*</p> <p>100</p> <p>100</p>	<p>เข้าข่ายเป็นอาคารประเภท ก</p>
ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า <ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ใช้สอย <ul style="list-style-type: none"> - 25,000 ตารางเมตรขึ้นไป 	<p>3*</p> <p>100</p>	<p>เข้าข่ายเป็นอาคารประเภท ก</p>

ตารางที่ 6 ลักษณะและประเภทของสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ
ที่ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

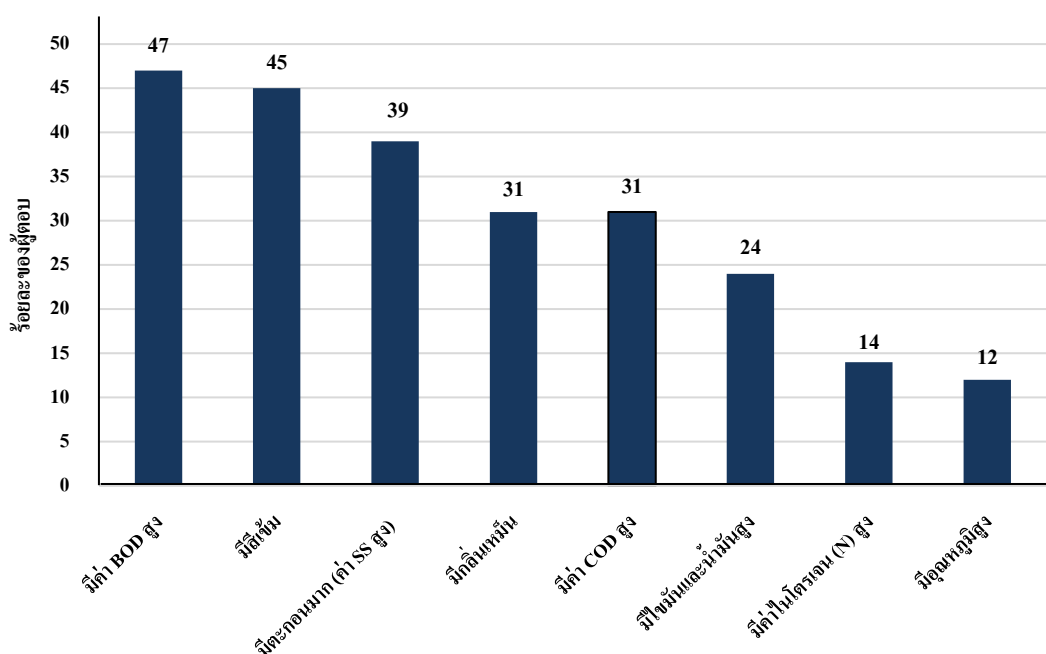
ลักษณะของสถานประกอบการ/หน่วยงาน	ร้อยละ	ประเภทที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตาม กฎกระทรวงฯนี้
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2*	
<ul style="list-style-type: none"> ● ประเภท <ul style="list-style-type: none"> - เทศบาล ● อปท.มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน <ul style="list-style-type: none"> - มี 	100	เข้าข่ายเป็นระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน
	100	

หมายเหตุ: *ค่าร้อยละของสัดส่วนของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานจำเป็นต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการนั้น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 76 ตอบว่าต้องได้รับใบอนุญาต ซึ่งส่วนใหญ่สถานประกอบการ/หน่วยงานที่ตอบว่าจะต้องได้รับใบอนุญาตจะเป็นกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมและกลุ่มอาคารประเภทโรงแรม ห้างสรรพสินค้า ส่วนในกลุ่มอาคารประเภทโรงพยาบาล และมหาวิทยาลัยจะตอบว่าไม่ต้องได้รับใบอนุญาต เนื่องจากเป็นหน่วยงานของรัฐบาลจึงไม่ต้องขอใบอนุญาตประกอบกิจการ นอกจากนี้พบว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานมีระยะเวลาในการดำเนินการของสถานประกอบการ/หน่วยงานดังนี้ มีการดำเนินกิจการทุกวันคิดเป็นร้อยละ 47 ส่วนใหญ่จะเป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานในกลุ่มอาคารประเภทโรงแรม โรงพยาบาล และห้างสรรพสินค้า มีการดำเนินการวันละ 8 - 12 ชั่วโมงคิดเป็นร้อยละ 37 ส่วนใหญ่จะเป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานในกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรม และมากกว่าวันละ 16 ชั่วโมงคิดเป็นร้อยละ 21 ส่วนใหญ่จะเป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานในกลุ่มอาคารประเภทโรงแรม และโรงพยาบาล สำหรับในรัศมี 5 กิโลเมตรจากที่ตั้งของสถานประกอบการ/หน่วยงาน พบว่าร้อยละ 83 ของกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามระบุว่าตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ร้อยละ 70 ตั้งอยู่ใกล้สถานที่ราชการ เช่น วัด โรงเรียน โรงพยาบาล และร้อยละ 64 ตั้งอยู่ใกล้แหล่งรองรับน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง จากข้อมูลที่ตั้งของแหล่งกำเนิดมลพิษดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หากแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำดังกล่าวมีการปล่อยน้ำเสียและน้ำที่ทิ้งออกมาโดยไม่มีการบำบัดจะมีโอกาสทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสถานที่ใกล้เคียง และอาจจะส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำตามธรรมชาติได้

1.4 ข้อมูลมลพิษทางน้ำและการจัดการน้ำเสียของสถานประกอบการ/หน่วยงาน

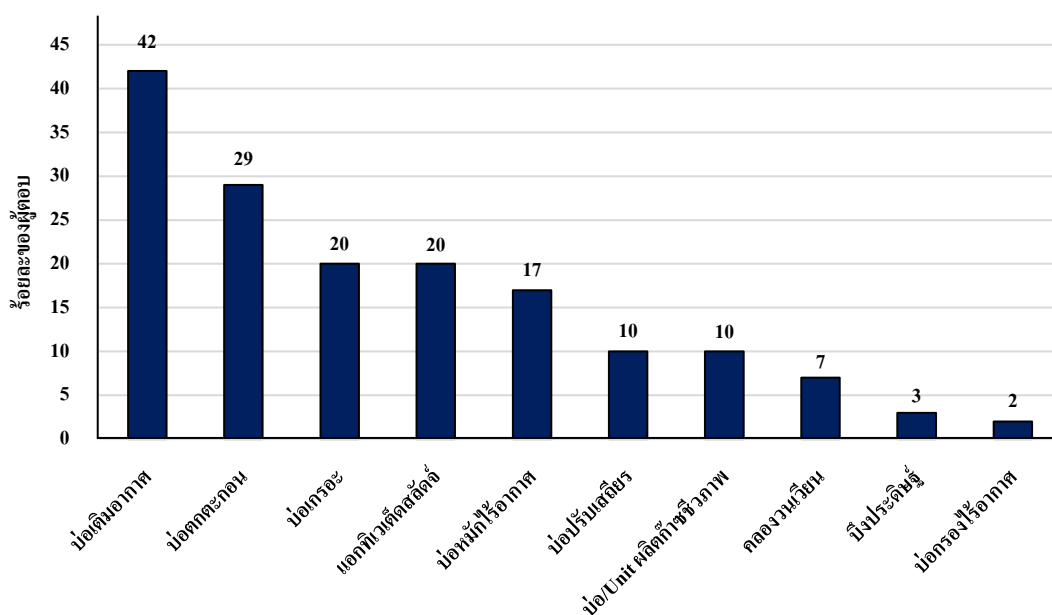
ผลจากแบบสอบถามได้แสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำส่วนใหญ่ร้อยละ 81 มีการใช้น้ำเป็นหลักในการประกอบกิจการ ซึ่งแหล่งน้ำใช้ของสถานประกอบการ/หน่วยงานส่วนใหญ่ร้อยละ 58 ใช้น้ำประปา รองลงมาร้อยละ 42 ใช้น้ำบาดาล และร้อยละ 22 ใช้น้ำบ่อต้น/บึง/สระ และเมื่อใช้น้ำแล้วก่อให้เกิดน้ำเสีย ผลการศึกษาพบว่าปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการของแหล่งกำเนิดมลพิษดังกล่าว พบว่าแต่ละแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีน้ำเสียเกิดขึ้นน้อยกว่า 50 ลบ.ม./วัน ร้อยละ 20 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานในกลุ่มอาคารประเภทโรงแรมขนาดเล็ก (1 - 59 ห้อง) และในกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่มีการใช้น้ำเป็นหลักในกระบวนการผลิต ซึ่งน้ำเสียที่เกิดขึ้นเป็นน้ำเสียจากการขับถ่ายของเสียของคนงานหรือผู้ที่อยู่อาศัย โดยมีสถานประกอบการ/หน่วยงานที่มีน้ำเสียเกิดขึ้นมากตั้งแต่ 250 ลบ.ม./วัน ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการในกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรม และในส่วนของลักษณะน้ำเสียที่เกิดขึ้นพบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีลักษณะของน้ำเสียที่เกิดขึ้น โดยมีค่า BOD สูงคิดเป็นร้อยละ 47 มีสีเข้มคิดเป็นร้อยละ 45 มีตะกอนมาก (ค่า SS สูง) คิดเป็นร้อยละ 39 มีกลิ่นเหม็น คิดเป็นร้อยละ 31 มี COD สูง คิดเป็นร้อยละ 31 มีไขมันและน้ำมันสูง คิดเป็นร้อยละ 24 มีค่าไนโตรเจน (N) สูง คิดเป็นร้อยละ 14 และมีอุณหภูมิสูง คิดเป็นร้อยละ 12

ภาพที่ 6 ร้อยละของสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่มีลักษณะต่างๆ ของน้ำเสียที่เกิดขึ้น

ในด้านลักษณะของเทคโนโลยีระบบบำบัดน้ำเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ศึกษานี้ พบว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำร้อยละ 91 ตอบว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานของตนมีระบบบำบัดน้ำเสีย ส่วนสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำอีกร้อยละ 9 ตอบว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานของตนไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งสถานประกอบการ/หน่วยงานที่ตอบว่าไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียจะเป็นสถานประกอบการประเภทโรงแรมขนาดเล็ก (1 - 59 ห้อง) และโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่มีการใช้น้ำเป็นหลักในการประกอบกิจการ มีแต่ห้องน้ำ ห้องส้วม จึงไม่คิดว่าบ่อเกรอะ บ่อซึมเป็นระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานบางแห่งยังไม่เข้าใจถึงความหมายและประเภทของระบบบำบัดน้ำเสียที่บังคับใช้ตามกฎหมายกระทรวงนี้ ซึ่งประเภทของระบบบำบัดน้ำเสียที่แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ตอบว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานของตนมีระบบบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ บ่อเติมอากาศคิดเป็นร้อยละ 42 บ่อตกตะกอนคิดเป็นร้อยละ 29 บ่อเกรอะคิดเป็นร้อยละ 20 ระบบแอกทิเวเต็ดสลัดจ์คิดเป็นร้อยละ 20 และใช้ระบบอื่นๆ ดังแสดงในภาพที่ 7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีระบบบำบัดน้ำเสียที่สถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้มีความหลากหลาย คือ มีทั้งระบบบำบัดน้ำเสียที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงที่ต้องดูแลและควบคุมการทำงานของระบบประจำวัน โดยเฉพาะระบบแอกทิเวเต็ดสลัดจ์ และระบบที่ไม่ต้องดูแลและควบคุมการทำงานของระบบประจำวัน เช่น บ่อเกรอะ ดังนั้นหากพิจารณาจากข้อมูลที่ได้สามารถประเมินได้ว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเพียงร้อยละ 20 ที่อาจไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการติดตามดูแลการทำงานประจำวันของระบบบำบัดน้ำเสียและการจดบันทึกประจำวันของการทำงานจากระบบบำบัดน้ำเสีย

สำหรับน้ำที่ออกจากระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ตอบว่ามีระบบบำบัดน้ำเสียได้มีการระบุว่าได้มีการดำเนินการโดยกักเก็บไว้ในพื้นที่หรือที่ว่างของสถานประกอบการ/หน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 61 และมีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีการระบายทิ้งสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะหรือระบายทิ้งสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เช่น แม่น้ำ ลำคลองร้อยละ 39 โดยสถานประกอบการ/หน่วยงานร้อยละ 57 มีการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งมีการนำไปใช้รดน้ำต้นไม้/หญ้าสนามคิดเป็นร้อยละ 64 นำไปใช้ในแปลงเกษตรร้อยละ 42 และนำไปใช้ในการทำความสะอาดร้อยละ 15 ซึ่งจะเห็นว่าน้ำทิ้งที่ออกจากระบบบำบัดน้ำเสียสถานประกอบการ/หน่วยงานส่วนใหญ่กลับมามีประโยชน์ได้ในหลายๆกิจกรรม

ภาพที่ 7 ร้อยละแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย จำแนกเป็นร้อยละตามประเภทต่างๆ ของระบบบำบัดน้ำเสียที่แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมี

ในด้านการบำรุงดูแลรักษาระบบบำบัดน้ำเสีย พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ตอบว่ามีระบบบำบัดน้ำเสียที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานส่วนใหญ่ร้อยละ 90 มีการบำรุงดูแลรักษาระบบบำบัดน้ำเสียของตน ซึ่งในกลุ่มนี้ร้อยละ 72 มีการบำรุงดูแลรักษาระบบบำบัดน้ำเสียทุกวัน เพื่อให้ระบบบำบัดน้ำเสียใช้งานได้ตามปกติ โดยไม่เกิดปัญหา หรือถ้าเกิดปัญหาที่สามารถแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมใกล้เคียง โดยร้อยละ 90 มีผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 47 ระดับปวช./ปวส.ร้อยละ 25 และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในด้านการบำบัดน้ำเสียมากกว่า 7 ปี ร้อยละ 41 มีประสบการณ์ 1 - 3 ปี ร้อยละ 27 และมากกว่า 3 - 5 ปี ร้อยละ 20 โดยมีเพียงร้อยละ 41 ที่เป็นผู้สอบผ่านการขึ้นทะเบียนจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือสภาวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาด้านการควบคุมมลพิษทางน้ำ ดังแสดงในตารางที่ 7 ซึ่งผู้ควบคุมระบบบำบัดมลพิษทางน้ำ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำหนดชนิดและขนาดของโรงงาน กำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมดูแล ผู้ปฏิบัติงานประจำและหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียน ผู้ควบคุมดูแล สำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานและประเมินประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบบำบัดหรือกำจัดตะกอนจากระบบบำบัดน้ำเสีย อีกทั้งควบคุมดูแลและปรับปรุงการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียและระบบบำบัดหรือกำจัดตะกอนจากระบบบำบัดน้ำเสียให้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ และให้มีการระบายน้ำทิ้งเป็นไปตามค่ามาตรฐานที่กำหนด

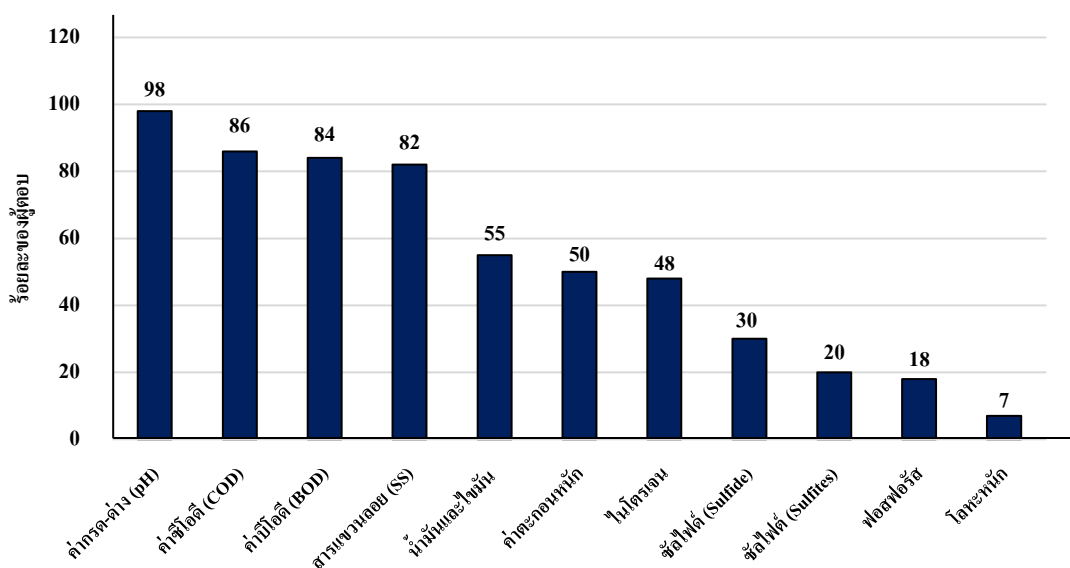
รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบป้องกันสิ่งแวดล้อม และในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน ให้ดำเนินการแก้ไขตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินของโรงงาน และรายงานผลการดำเนินการต่อผู้จัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไข และจัดทำรายงานผลวิเคราะห์ปริมาณสารมลพิษตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ว่าด้วยการจัดทำรายงานชนิดและปริมาณสารมลพิษที่ระบายออกจากโรงงาน ทั้งนี้ต้องทำการวิเคราะห์โดยห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ของเอกชนที่ขึ้นทะเบียนต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรม และให้เก็บผลการวิเคราะห์ไว้ที่โรงงานเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2535) และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ออก พระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้ผู้ที่ทำงานด้านการควบคุมมลพิษทางน้ำ ต้องได้รับอนุญาตทำงานจากสภาวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้

ตารางที่ 7 ข้อมูลของผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสียของสถานประกอบการ/หน่วยงานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อมูลของผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย	ร้อยละ
มีผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย	90
● วุฒิการศึกษา	
- ปวช./ปวส.	25
- ปริญญาตรี	47
- มากกว่าปริญญาตรี	16
- อื่นๆ	12
รวม	100
● ประสบการณ์ทำงานในด้านการบำบัดน้ำเสีย	
- น้อยกว่า 1 ปี	2
- 1 - 3 ปี	27
- มากกว่า 3 - 5 ปี	20
- มากกว่า 5 - 7 ปี	10
- มากกว่า 7 ปี	41
รวม	100
● การสอบผ่านการขึ้นทะเบียนจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือสภาวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาการควบคุมมลพิษน้ำ	
- สอบผ่าน	41
- ไม่ได้สอบ	41
- ไม่ทราบ	18
รวม	100

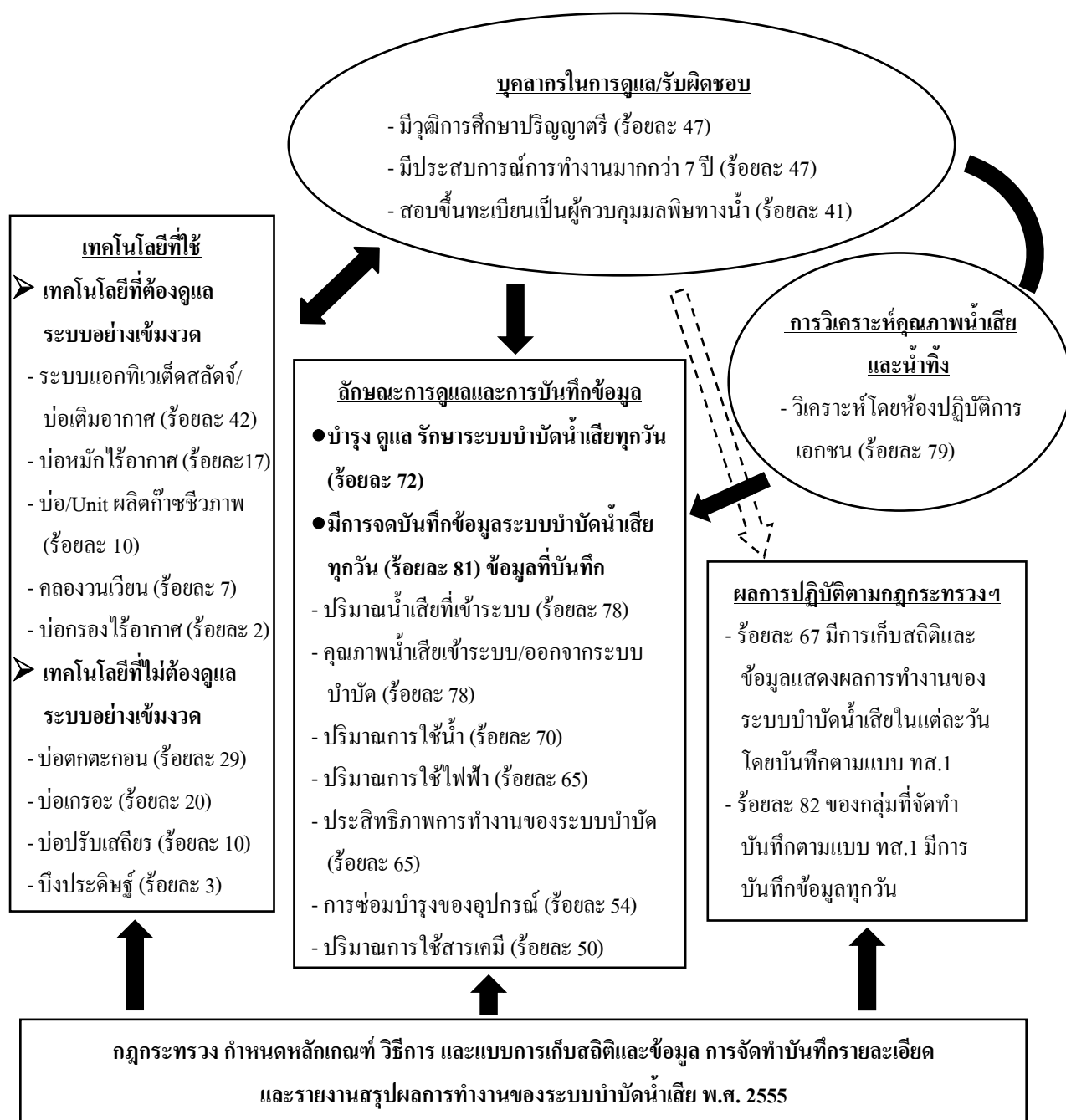
การที่สถานประกอบการ/หน่วยงาน ไม่มีผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสียที่เป็นผู้ที่สอบผ่านเป็นผู้ควบคุมระบบบำบัดมลพิษทางน้ำจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือสภาวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้การดูแลรักษา และการเดินระบบบำบัดน้ำเสียอาจไม่ได้ประสิทธิภาพ และเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียอาจไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที และในส่วนของ การปฏิบัติตามกฎหมายที่ ไม่มีผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสียที่เป็นผู้ที่สอบผ่านเป็นผู้ควบคุมระบบบำบัดมลพิษทางน้ำก็ถือว่าไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

นอกจากนี้พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานส่วนใหญ่ ร้อยละ 81 มีการจดบันทึกข้อมูลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียประจำวัน ซึ่งข้อมูลที่จดบันทึกได้แก่ ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบ คุณภาพน้ำเสียเข้าระบบ/ออกจากระบบบำบัด ปริมาณการใช้น้ำ ปริมาณการใช้ไฟฟ้า ประสิทธิภาพการทำงานของระบบบำบัด การซ่อมบำรุงของอุปกรณ์ และปริมาณการใช้สารเคมีคิดเป็นร้อยละ 78, 78, 70, 65, 54 และ 50 ตามลำดับ โดยร้อยละ 90 ระบุว่าใช้วิธีบันทึกลงในแบบฟอร์มด้วยลายมือ ทั้งนี้สถานประกอบการ/หน่วยงานที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำร้อยละ 83 ระบุว่ามีการตรวจวัดค่าตัวแปรคุณภาพของน้ำเสียและน้ำทิ้ง โดยตัวแปรหลักๆ ที่สถานประกอบการ/หน่วยงานทำการตรวจวัด ได้แก่ ค่ากรด-ด่าง (pH) ค่าซีไอดี (COD) ค่าบีโอดี (BOD) สารแขวนลอย (SS) คิดเป็นร้อยละ 98, 86, 84 และ 82 ตามลำดับ รวมถึงมีการตรวจวัดตัวแปรคุณภาพน้ำต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 8 ซึ่งสถานประกอบการ/หน่วยงานจำนวนร้อยละ 79 ได้ใช้วิธีการส่งน้ำเสีย/น้ำทิ้งให้ห้องปฏิบัติการของเอกชนตรวจวิเคราะห์

ภาพที่ 8 ร้อยละของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำจำแนกตามการดำเนินการที่มีการตรวจวิเคราะห์น้ำเสีย/น้ำทิ้งตามตัวแปรคุณภาพน้ำ

อย่างไรก็ตาม สามารถประมวลสรุปผลจากแบบสอบถามของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำต่อเทคโนโลยีที่ใช้บำบัดน้ำเสีย และการจัดการดูแลระบบบำบัดน้ำเสียดังแสดงสรุปในภาพที่ 9 ดังนี้ แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำใช้เทคโนโลยีขั้นสูงที่ต้องมีผู้ดูแลระบบทุกวันคิดเป็น

ภาพที่ 9 ประมวลสรุปผลจากแบบสอบถามของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อเทคโนโลยีที่ใช้บำบัดน้ำเสีย และการจัดการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย

ร้อยละ 78 ได้แก่ ระบบแยกที่เวตต์สตัดจ์/บ่อเติมอากาศ บ่อหมักไร้อากาศ บ่อ/Unit ผลิตก๊าซชีวภาพ คลองวนเวียน และบ่อกรองไร้อากาศ ส่วนระบบที่ไม่จำเป็นต้องดูแลการทำงานของระบบบำบัดทุกวัน ได้แก่ บ่อตกตะกอน บ่อเกรอะ บ่อปรับเสถียร บึงประดิษฐ์ โดยแหล่งกำเนิดมลพิษมีบุคลากรในการดูแลระบบบำบัดน้ำเสียที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 47 และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 47 แต่เป็นผู้ที่สอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ควบคุมมลพิษทางน้ำเพียงร้อยละ 41 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงพบว่าไม่น้อยกว่า แสดงให้เห็นว่าระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง อาจขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการที่ดูแลระบบ นอกจากนี้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำส่วนใหญ่ร้อยละ 72 มีการบำรุง ดูแล รักษา ระบบบำบัดน้ำเสียทุกวัน และมีการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบบำบัดน้ำเสีย คิดเป็นร้อยละ 81 ซึ่งข้อมูลที่บันทึก คือ ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบ คุณภาพน้ำเสียเข้าระบบ/ออกจาก ระบบบำบัด ซึ่งส่วนใหญ่จะส่งน้ำเสียและน้ำทิ้งไปตรวจวิเคราะห์กับห้องปฏิบัติการของเอกชน บันทึกปริมาณการใช้ น้ำ ปริมาณการใช้ไฟฟ้า ประสิทธิภาพการทำงานของระบบบำบัด การซ่อมบำรุงของอุปกรณ์ และปริมาณการใช้สารเคมี ซึ่งข้อมูลที่บันทึกส่วนใหญ่ก็เป็นข้อมูลที่ต้องบันทึกลงในรายงานการทำงานจากระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.1 สำหรับผลการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ พบว่าร้อยละ 67 มีการเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.1 และร้อยละ 82 ของกลุ่มที่จัดทำบันทึกตามแบบ ทส.1 มีการบันทึกข้อมูลทุกวัน

1.5 การรับรู้ และการปฏิบัติของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

1.5.1 การรับรู้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

จากผลการศึกษาการรับรู้ของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึก รายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานร้อยละ 81 มีการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงฯ โดยประเด็นสาระที่รับรู้ คือ 1) ขั้นตอนและวิธีการรายงานตามแบบ ทส.1 และแบบ ทส.2 คิดเป็นร้อยละ 94 ของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่รับรู้ 2) แหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายมาคิดเป็นร้อยละ 82 3) บทลงโทษคิดเป็นร้อยละ 82 4) หน้าที่ และการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษตามกฎหมายกระทรวงฯ คิดเป็นร้อยละ 74

และ 5) วันที่บังคับใช้กฎกระทรวงฯ คิดเป็นร้อยละ 66 ของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่รับรู้ ซึ่งช่องทางการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ พบว่ามีการรับรู้จากหนังสือจากทางราชการคิดเป็นร้อยละ 62 จากการเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงและอบรมการดำเนินงานที่จัดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคิดเป็นร้อยละ 53 จากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี) คิดเป็นร้อยละ 40 และจากทางอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 38 โดยมีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานจำนวนร้อยละ 56 ระบุว่าเคยเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายนี้ และร้อยละ 64 ของกลุ่มนี้ระบุว่าเคยเข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ร้อยละ 61 เคยเข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 และร้อยละ 28 เคยเข้าร่วมการอบรมที่จัดโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของตน

1.5.2 การปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

จากผลการศึกษาในการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการใช้แบบสอบถาม พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานได้มีการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วมีจำนวนร้อยละ 72 ซึ่งจากผลการศึกษาการรับรู้กฎกระทรวงฯ พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานร้อยละ 81 มีการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายฯ แสดงให้เห็นว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำบางแห่ง ร้อยละ 9 รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎกระทรวงฯ แต่ไม่รู้ว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานของตนเองเข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ โดยส่วนใหญ่จะเป็นสถานประกอบการประเภทโรงแรมขนาดเล็ก ที่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียที่เป็นเทคโนโลยีเฉพาะ มีเพียงบ่อเกรอะ ทำให้สถานประกอบการอาจเข้าใจว่าบ่อเกรอะไม่นับว่าเป็นระบบบำบัดน้ำเสีย จึงไม่ดำเนินการตามกฎหมายฯ และหากแยกเป็นกลุ่มของสถานประกอบการ/หน่วยงานที่ดำเนินการตามกฎหมายฯ พบว่ากลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมมีการดำเนินการตามกฎหมายฯ ร้อยละ 76 กลุ่มโรงแรมมีการดำเนินการตามกฎหมายฯ ร้อยละ 33 กลุ่มโรงพยาบาลมีการดำเนินการตามกฎหมายฯ ร้อยละ 83 กลุ่มสถานบันการศึกษายังไม่มีการดำเนินการตามกฎหมายฯ

กลุ่มศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าและกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย รวมชุมชนมีการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ร้อยละ 100 จะเห็นได้ว่าในกลุ่มที่มียังไม่ได้ ดำเนินการตามกฎกระทรวงฯเลย คือ กลุ่มสถานบันการศึกษา และกลุ่มที่มีการดำเนินการแล้วแต่มี จำนวนน้อย คือ กลุ่มโรงแรม ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่สถานประกอบการ/หน่วยงานยังไม่เข้าใจ และรับรู้ว่าจะสถานประกอบการ/หน่วยงานของตนเองเข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ และ พบว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานที่ยังไม่ได้ดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ร้อยละ 28 ซึ่งในกลุ่มที่ ยังไม่ได้ดำเนินการนี้พบว่ามีปัญหา คือ เกิดจากขาดบุคลากรในการดูแลเรื่องนี้จำนวนร้อยละ 33 อยู่ระหว่างการวางแผนเพื่อดำเนินการร้อยละ 28 และยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎกระทรวงฯ นี้ ร้อยละ 22 ดังแสดงในตารางที่ 8 ซึ่งสิ่งที่แหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงาน ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ เพื่อให้แหล่งกำเนิดมลพิษของตนสามารถเข้าใจ และ ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ ได้ จำนวนร้อยละ 85 เห็นว่าควรจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม และร้อยละ 56 เห็นว่าควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 8 ประมวลสรุปผลของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ศึกษาต่อการมีผลการปฏิบัติตาม กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำ บันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

กลุ่มดำเนินการแล้วตามกฎกระทรวงฯ	กลุ่มยังไม่ดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ
ผลการดำเนินการ: แหล่งกำเนิดมลพิษ ร้อยละ 72	ผลการดำเนินการ: แหล่งกำเนิดมลพิษ ร้อยละ 28 เหตุผลที่ยังไม่ดำเนินการ: 1) ร้อยละ 33 ขาดบุคลากรในการดูแลเรื่องนี้ 2) ร้อยละ 28 อยู่ระหว่างการวางแผนเพื่อดำเนินการ 3) ร้อยละ 22 ยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎกระทรวงฯ นี้ 4) ร้อยละ 11 ไม่มีการใช้น้ำในกระบวนการผลิต 5) ร้อยละ 6 มีน้ำเสียเกิดขึ้นน้อย

ในส่วนของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานจำนวน ร้อยละ 78 ระบุว่ามีการรับรู้และทราบหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ คือ การจัดเก็บสถิติและ ข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานจากระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวันตามแบบ ทส.1 และจัดเก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นเวลา 2 ปี และรายงานสรุปผลการดำเนินงานจากระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละ

เดือนตามแบบ ทส.2 เสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป นอกจากนี้พบว่า แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำจำนวนร้อยละ 67 มีการเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดตามแบบ ทส.1 ซึ่งร้อยละ 82 ของกลุ่มที่จัดทำบันทึกตามแบบ ทส.1 มีการบันทึกข้อมูลทุกวัน โดยใช้วิธีการบันทึกลงกระดาษ ร้อยละ 78 มีเพียงร้อยละ 37 ที่บันทึกลงในคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะเห็นว่าบางสถานประกอบการ/หน่วยงานใช้วิธีการบันทึกทั้ง 2 วิธี และพบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นสถานประกอบการ/หน่วยงานจำนวนร้อยละ 72 มีการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี, นายก อบต.) ซึ่งในกลุ่มที่จัดทำรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ร้อยละ 39 ระบุว่าได้เริ่มดำเนินการในช่วงเดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2555 คือหลังจากการวันที่บังคับใช้กฎกระทรวงนี้ โดยร้อยละ 89 ของกลุ่มที่จัดทำรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นทุกเดือน ทั้งนี้มีผู้ลงนามในการทำรายงานส่วนใหญ่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษเองคิดเป็นร้อยละ 69 และส่วนใหญ่ร้อยละ 54 ของกลุ่มที่จัดทำรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ใช้วิธีการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ (กรอกข้อมูลผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์) รองลงมา คือ การยื่นด้วยตนเองร้อยละ 35 และส่งทางไปรษณีย์ตอบรับร้อยละ 20 ซึ่งจะเห็นว่าแหล่งกำเนิดมลพิษ 1 แห่งใช้วิธีการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มากกว่า 1 วิธี

จากการปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎกระทรวงฯของสถานประกอบการ/หน่วยงาน พบว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานมีการเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดตามแบบ ทส.1 ร้อยละ 67 และมีการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ร้อยละ 72 ซึ่งมีค่าแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานบางแห่งอาจไม่ได้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ ในขั้นตอนการเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดตามแบบ ทส.1 หรืออาจทำบันทึกเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียแค่บางวัน ซึ่งมีค่าที่แตกต่างกันคิดเป็นร้อยละ 5 ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ประมวลสรุปผลจากแบบสอบถามของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในกลุ่มที่มีการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

กลุ่มที่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ		
อาจไม่ได้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ	ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ แล้ว	
<ul style="list-style-type: none"> ● อาจไม่ได้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯครบถ้วน ร้อยละ 5 	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำบันทึกตามแบบ ทส.1 ร้อยละ 67 ความถี่ในการทำบันทึก - บันทึกข้อมูลทุกวัน ร้อยละ 82 วิธีการทำบันทึก - บันทึกลงกระดาษ ร้อยละ 78 - บันทึกด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 37 	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น ร้อยละ 72 ความถี่ในการทำสรุปและส่งรายงาน - ทำสรุปและส่งรายงานทุกเดือน ร้อยละ 89 ผู้ลงนามในรายงาน - เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ร้อยละ 69 วิธีการส่งรายงาน - ใช้วิธีการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 54 - ยื่นด้วยตนเอง ร้อยละ 35 - ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ร้อยละ 20

1.6 ลักษณะปัญหาที่พบของกลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

จากผลการศึกษาลักษณะปัญหาที่พบในการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ โดยการศึกษาจากแบบสอบถามมีสาระสำคัญๆ ดังแสดงในตารางที่ 10 คือ

- ร้อยละ 33 ของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีปัญหาในการเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดตามแบบ ทส.1 โดยปัญหาอุปสรรคที่แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีคือ ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะคิดเป็นร้อยละ 37 เห็นว่ามีรายละเอียดข้อมูลที่ต้องบันทึกตามแบบ ทส.1 มีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับ

แบบฟอร์มของหน่วยงานอื่นที่ต้องบันทึกคิดเป็นร้อยละ 32 และประเด็นที่เห็นว่าการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 ทุกวัน เป็นสิ่งที่เป็นการเกินไป และการทำงานของระบบบำบัดที่มีอยู่ไม่จำเป็นต้องทำการบันทึกทุกวันคิดเป็นร้อยละ 32 ยังไม่ทราบรายละเอียดการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 คิดเป็นร้อยละ 26 และระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้งานอยู่มีปัญหาจึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ คิดเป็นร้อยละ 26 ของกลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ระบุว่ามีปัญหา ดังแสดงในตารางที่ 10

- ร้อยละ 21 ของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำได้ระบุว่ามีปัญหาในการจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยปัญหาอุปสรรคที่แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำกลุ่มนี้พบ ได้แก่ ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะคิดเป็นร้อยละ 46 ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้งานอยู่มีปัญหาจึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้คิดเป็นร้อยละ 46 ยังไม่ทราบรายละเอียดการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.2 คิดเป็นร้อยละ 31 ไม่แน่ใจถึงผู้ที่ต้องลงนามในการรายงานคิดเป็นร้อยละ 23 และยังไม่มีการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 จึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.2 ได้คิดเป็นร้อยละ 8 ดังแสดงผลในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สรุปลักษณะปัญหาในแต่ละขั้นตอนหลักของการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

การเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดตามแบบ ทส.1		การจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น	
ผลการศึกษาที่พบ	ร้อยละ	ผลการศึกษาที่พบ	ร้อยละ
1. แหล่งกำเนิดมลพิษที่มีปัญหานี้	33	1. แหล่งกำเนิดมลพิษที่มีปัญหานี้	21
2. ประเด็นปัญหาของกลุ่มที่มีปัญหานี้		2. ประเด็นปัญหาของกลุ่มที่มีปัญหานี้	
2.1 ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ	37	2.1 ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ	46
2.2 รายละเอียดข้อมูลที่ต้องบันทึกตามแบบ ทส.1 มีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับแบบฟอร์มของหน่วยงานอื่นที่ต้องบันทึก	32	2.2 ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้งานอยู่มีปัญหา จึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้	46
2.3 การบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 ทุกวัน เป็นสิ่งที่เป็นการเกินไป และการทำงานของระบบบำบัดที่มีอยู่ไม่จำเป็นต้องทำการบันทึกทุกวัน	32	2.3 ยังไม่ทราบรายละเอียดการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.2	31
2.4 ยังไม่ทราบรายละเอียดการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1	26	2.4 ไม่แน่ใจถึงผู้ที่ต้องลงนามในการรายงาน	23
2.5 ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้งานอยู่มีปัญหาจึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้	26	2.5 ยังไม่มีการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 จึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.2 ได้	8

- นอกจากนี้พบว่าร้อยละ 33 ของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่มีปัญหาได้ระบุว่า มีปัญหาในการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียและการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยกลุ่มนี้พบว่าปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ ยังไม่ทราบวิธีการ และขั้นตอนการรายงานคิดเป็นร้อยละ 63 ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะคิดเป็นร้อยละ 42 และการใช้งานมีความยุ่งยาก ไม่สะดวกคิดเป็นร้อยละ 26

จากตารางที่ 10 พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษมีปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ได้ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญคือแหล่งกำเนิดมลพิษขาดบุคลากรในการทำหน้าที่ และปัญหา ยังไม่ทราบละเอียดในการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส. 1 และการทำรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 รวมทั้งเห็นว่าการต้องบันทึกรายงานการเดินระบบบำบัดน้ำเสียซ้ำซ้อนกับกฎหมายตัวอื่น คือ รายงาน รว.2 ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม และการบันทึกรายงานทุกวันเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และปัญหาที่ว่าระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้งานอยู่มีปัญหาจึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ แสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ ควรให้ระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมกับแหล่งกำเนิดมลพิษ และควรบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมในการจะดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ ก่อน นอกจากนี้ในด้านกลับกันแสดงให้เห็นว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีปัญหาเรื่องการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียอยู่เดิมด้วย ดังนั้นการรายงานตามกฎกระทรวงนี้ จะทำให้ผู้เป็นเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษไม่สะดวกใจในการรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ โดยมีความคิดเห็นในระดับมาก ในประเด็นต่อไปนี้ คือ (ดังแสดงในตารางที่ 11)

- 1) การดำเนินงานตามกฎกระทรวงนี้ จะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดการอบรมให้กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง
- 2) แบบการบันทึกข้อมูลตามกฎกระทรวงนี้ ควรบูรณาการให้สามารถใช้ร่วมกันกับแบบรายงานของกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้
- 3) ข้อมูลที่ได้เชื่อมั่นว่าไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำโดยแท้จริง
- 4) เพิ่มงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ แต่ไม่เกิดความคุ้มค่าในการทำงาน
- 5) การบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ รวดเร็วเกินไป แหล่งกำเนิดมลพิษขนาดเล็กไม่สามารถเตรียมความพร้อมและทำตามกฎกระทรวงฯ ได้
- 6) ไม่เชื่อมั่นว่าการบังคับใช้กฎกระทรวงฯนี้ จะเกิดขึ้นได้จริง
- 7) มีปัญหาเรื่องบุคลากร จึงมีผลต่อการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้

ตารางที่ 11 ระดับความคิดเห็นของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ปัญหาและอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	การแปรผล
1) การดำเนินการมีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับกฎหมายตัวอื่น	2.90	1.13	เห็นด้วยปานกลาง
2) ความไม่เป็นธรรมสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษบางประเภท ที่มีน้ำเสียเกิดขึ้นน้อยจากกิจกรรม หรือกระบวนการผลิต และใช้เทคโนโลยีบำบัดพื้นฐานที่ต้องการการควบคุมดูแลไม่มาก และไม่ซับซ้อน	2.88	1.08	เห็นด้วยปานกลาง
3) แบบการบันทึกข้อมูลตามกฎกระทรวงนี้ ควรบูรณาการให้สามารถใช้ร่วมกันกับแบบรายงานของกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้	3.41	1.03	เห็นด้วยมาก
4) เพิ่มงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ แต่ไม่เกิดความคุ้มค่าในการทำงาน	3.07	1.21	เห็นด้วยปานกลาง
5) เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษต้องเพิ่มงบประมาณในส่วนที่ต้องมาดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้	2.95	1.16	เห็นด้วยปานกลาง
6) ข้อมูลที่ได้เชื่อมั่นว่าไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำโดยแท้จริง	3.21	1.18	เห็นด้วยปานกลาง
7) การบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ รวดเร็วเกินไป แหล่งกำเนิดมลพิษขนาดเล็ก ไม่สามารถเตรียมความพร้อมและทำตามกฎกระทรวงฯ ได้	2.95	1.10	เห็นด้วยปานกลาง
8) การดำเนินงานตามกฎกระทรวงนี้ จะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดการอบรมให้กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง	3.95	1.07	เห็นด้วยมาก
9) ไม่เห็นประโยชน์จากการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้	2.43	1.16	เห็นด้วยน้อย
10) ไม่เชื่อมั่นว่าการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้จะเกิดขึ้นได้จริง	2.88	1.29	เห็นด้วยปานกลาง
11) มีปัญหาเรื่องบุคลากร จึงมีผลต่อการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้	2.72	1.20	เห็นด้วยปานกลาง

1.7 ข้อเสนอแนะของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีระดับความเห็นในระดับมากกับข้อเสนอแนะต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงฯนี้ ดังแสดงในตารางที่ 12

ก) ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อนของกฎกระทรวงฯในการบังคับใช้ การปฏิบัติ ความเป็นธรรม และความเชื่อมั่นในกระบวนการใช้กฎกระทรวงฯนี้ คือ

1) เห็นว่ากฎกระทรวงนี้ น่าจะมีการกำหนดให้มีการรายงานในภาพรวมของผลปฏิบัติงาน ในรอบ 3 หรือ 6 เดือน มากกว่าการทำรายงานประจำวัน และสรุปรายเดือน

ข) ในด้านกลไกหรือปัจจัยที่จะเอื้อให้กฎหมายในลักษณะนี้ส่งผลสำเร็จในการบังคับใช้ คือ

1) เห็นว่าควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาองค์ความรู้ให้บุคลากรหรือหน่วยงาน เพื่อให้มีสมรรถนะในการทำงานตามกฎกระทรวงนี้

2) เห็นว่าควรมีการจัดให้มีระบบลดค่าใช้จ่ายของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในการได้ข้อมูลของผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสีย โดยใช้เครื่องกลางที่มีหน้าที่เฉพาะในการวิเคราะห์คุณภาพน้ำเสียและติดตามประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสีย โดยคิดค่าดำเนินการขั้นต่ำ เพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติงานในการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่อาจไม่พร้อมด้านบุคลากร และมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

3) เห็นว่าการกำหนดเงื่อนไขการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ ต้องคำนึงถึงความพร้อมและเทคโนโลยีการบำบัดของแหล่งกำเนิดน้ำเสียในระดับใหญ่ กลาง เล็ก ที่แตกต่างกัน จึงจะนำสู่การบังคับใช้ได้อย่างเป็นธรรม และเกิดผลในการปฏิบัติตามกฎหมายได้

4) เห็นว่าควรใช้ข้อมูลในภาพรวมของผลการวิเคราะห์การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น เป็นผลรายงานในรอบ 3 - 6 เดือน เพื่อใช้ตรวจสอบร่วมกับการติดตามผลของหน่วยงานกลางหรือรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมากกว่าการใช้รายงานประจำวัน และรายงานสรุปรายเดือน

5) เห็นว่าควรให้มีการใช้ผลการดำเนินงานตามกฎกระทรวงนี้ เพื่อเพิ่มสิทธิประโยชน์ในการลงทุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องได้

6) เห็นว่าควรให้มีการแจ้งประเมินผลการกำกับดูแลของผลการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำสู่สังคม เพื่อให้เกิดแรงกดดันในการร่วมรับผิดชอบและทำตามกฎกระทรวงนี้

ตารางที่ 12 ระดับความคิดเห็นของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและ ข้อมูลการจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัด น้ำเสีย พ.ศ. 2555

ข้อเสนอแนะต่อกฎกระทรวงฯ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	การแปลผล
ก. จุดแข็ง จุดอ่อน ของกฎกระทรวงฯ ในการบังคับใช้ การปฏิบัติ ความเป็นธรรม และความเชื่อมั่น ในกระบวนการใช้กฎกระทรวงฯ			
1) กฎกระทรวงนี้มีความซ้ำซ้อนในการทำเอกสารต้องแก้ไขไม่ให้ความซ้ำซ้อน โดยการบูรณาการร่วมกันกับกฎหมายตัวอื่น ในการจัดทำระบบเอกสาร	3.26	1.04	เห็นด้วย ปานกลาง
2) กฎกระทรวงนี้มีข้อจำกัดในการดำเนินการทางปฏิบัติ ควรแก้ไขโดยพิจารณาการบังคับใช้ โดยดูถึงความพร้อมและความจำเป็นของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ตามขนาดและเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียที่มีการใช้งาน	3.40	1.00	เห็นด้วย ปานกลาง
3) การปฏิบัติในเรื่องการบันทึก ควรแก้ไขปรับปรุงโดยกำหนดความถี่ ตามความจำเป็นของการควบคุมดูแลเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียที่มีการใช้งาน	3.32	1.05	เห็นด้วย ปานกลาง
4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการทำรายงาน การบันทึก การส่งรายงาน ไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสม ควรปรับปรุง	2.86	1.06	เห็นด้วย ปานกลาง
5) ระยะเวลาการบังคับใช้กฎหมาย ควรคำนึงถึงระยะเวลาความพร้อมของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ เช่น แหล่งกำเนิดมลพิษขนาดเล็กเดิม(เก่า) ให้มีการปรับตัวและปฏิบัติตามกฎหมาย โดยใช้เวลามากกว่าขนาดใหญ่ และบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ก่อสร้างใหม่	3.39	1.05	เห็นด้วย ปานกลาง
6) บทลงโทษรุนแรงเกินไป ต้องมีการปรับตามขนาดของสถานประกอบการ/แหล่งกำเนิดมลพิษ เพราะมีศักยภาพต่างกันในการดำเนินงาน	3.14	1.13	เห็นด้วย ปานกลาง
7) กฎกระทรวงนี้ น่าจะมีการกำหนดให้มีการรายงาน ในภาพรวมของผลปฏิบัติงาน ในรอบ 3 หรือ 6 เดือน มากกว่าการทำรายงานประจำวัน และสรุปรายเดือน	3.42	1.28	เห็นด้วย มาก
8) กฎกระทรวงนี้ ควรบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐให้ได้ผลก่อน จึงจะนำมาบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษของเอกชน	3.16	1.28	เห็นด้วย ปานกลาง

ตารางที่ 12 ระดับความคิดเห็นของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและ ข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัด น้ำเสีย พ.ศ. 2555 (ต่อ)

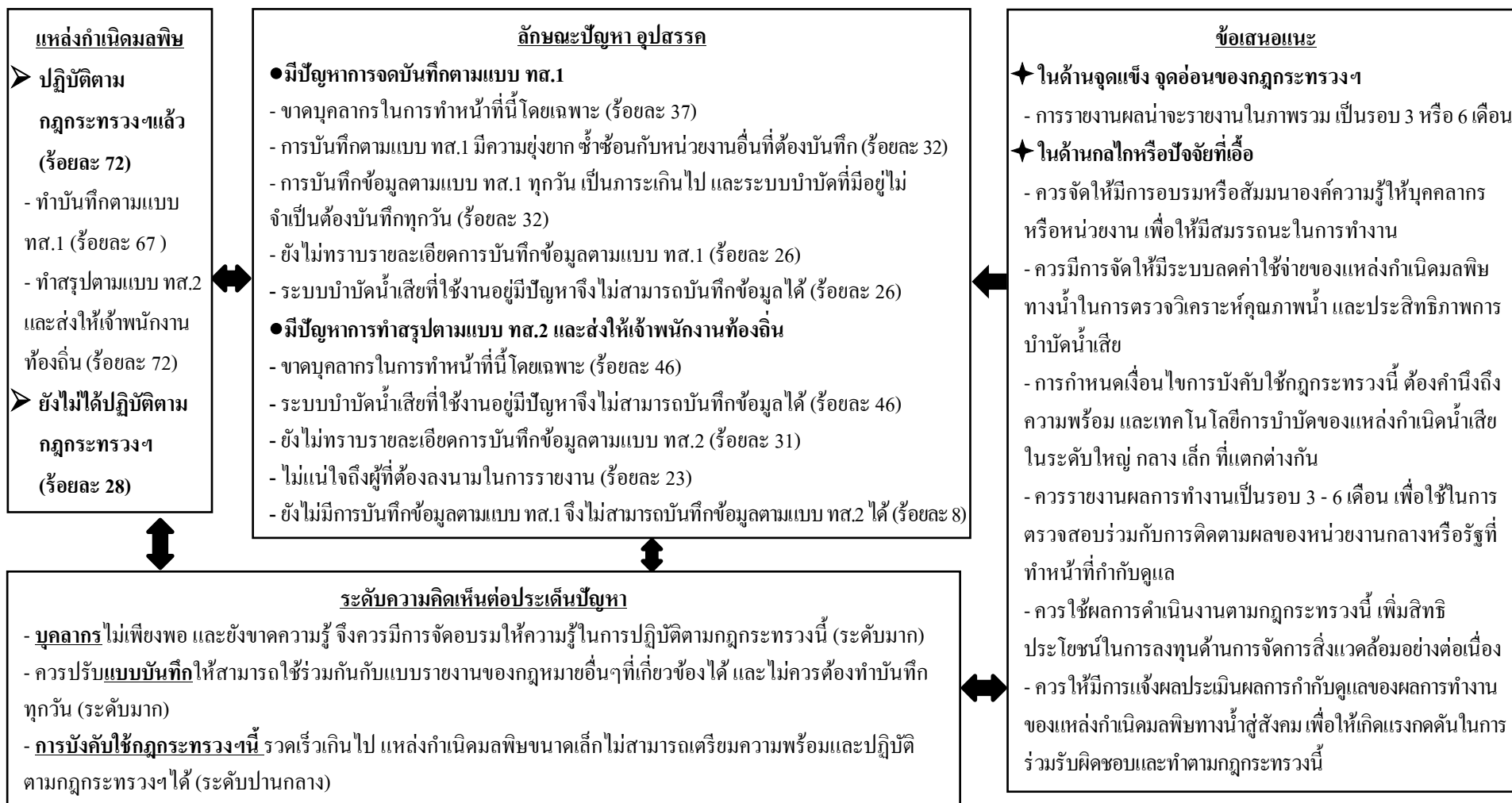
ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงฯ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	การแปลผล
ข. กลไกหรือปัจจัยที่จะเอื้อให้กฎหมายในลักษณะนี้ผู้ผลสำเร็จในการบังคับใช้			
1) จัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาองค์ความรู้ให้บุคลากรหรือหน่วยงาน เพื่อให้มีสมรรถนะในการทำงานตามกฎหมายกระทรวงฯนี้	4.12	0.91	เห็นด้วย มาก
2) การจัดทำให้มีระบบลดค่าใช้จ่ายของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในการได้ข้อมูลของผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสีย โดยใช้อุปกรณ์กลางที่มีหน้าที่เฉพาะในการวิเคราะห์คุณภาพน้ำเสียและติดตามประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสีย โดยคิดค่าดำเนินการ ขั้นต่ำ เพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติงานในการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่อาจไม่พร้อมด้านบุคลากร และมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ	3.91	0.99	เห็นด้วย มาก
3) ควรใช้ข้อมูลในภาพรวมของผลการวิเคราะห์การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น เป็นผลรายงานในรอบ 3 - 6 เดือน เพื่อใช้ตรวจสอบร่วมกับการติดตามผลของหน่วยงานกลางหรือรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมากกว่าการใช้รายงานประจำวัน และรายงานสรุปรายเดือน	3.81	0.88	เห็นด้วย มาก
4) ให้มีการแจ้งประเมินผลการกำกับดูแลของผลการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำผู้สังเกต เพื่อให้เกิดแรงกดดันในการร่วมรับผิดชอบและทำตามกฎหมายนี้	3.68	0.87	เห็นด้วย มาก
5) ให้มีการใช้ผลการดำเนินงานตามกฎหมายนี้ เพื่อเพิ่มสิทธิประโยชน์ในการลงทุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องได้	3.74	0.86	เห็นด้วย มาก
6) การกำหนดเงื่อนไขการบังคับใช้กฎหมายนี้ ต้องคำนึงถึงความพร้อม และเทคโนโลยีการบำบัดของแหล่งกำเนิดน้ำเสียในระดับใหญ่ กลาง เล็ก ที่แตกต่างกัน จึงจะนำผู้การบังคับใช้ได้อย่างเป็นธรรม และเกิดผลในการปฏิบัติตามกฎหมายได้	3.88	0.96	เห็นด้วย มาก

จากภาพที่ 10 ได้ประมวลสรุปลักษณะปัญหา อุปสรรค ระดับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะเห็นว่าแหล่งกำเนิดมลพิษยังมีปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้โดยปัญหาหลักคือ เรื่องของบุคลากร โดยขาดบุคลากรและบุคลากรยังขาดความรู้ในการทำหน้าที่ โดยเฉพาะ รวมทั้งเห็นว่ามีปัญหาจากแบบฟอร์มที่ใช้บันทึกว่ามีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับแบบฟอร์มของหน่วยงานอื่นที่ต้องบันทึกอยู่แล้ว และการที่ต้องบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 ทุกวัน เป็นภาระงานที่มากเกินไป และระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 ทุกวัน และการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้รวดเร็วเกินไป จนแหล่งกำเนิดมลพิษขนาดเล็กไม่ได้เตรียมความพร้อม จึงยังไม่สามารถปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ได้ พร้อมทั้งแหล่งกำเนิดมลพิษได้ให้ข้อเสนอแนะในการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ได้แก่ ควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาองค์ความรู้ให้บุคลากรหรือหน่วยงาน เพื่อให้มีสมรรถนะในการทำงาน ควรมีการจัดให้มีระบบลดค่าใช้จ่ายของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสีย การกำหนดเงื่อนไขการบังคับใช้กฎกระทรวงฯนี้ ต้องคำนึงถึงความพร้อม และเทคโนโลยีการบำบัดของแหล่งกำเนิดน้ำเสียในระดับใหญ่ กลาง เล็ก ที่แตกต่างกัน ควรรายงานผลการทำงานเป็นรอบ 3 - 6 เดือน เพื่อใช้ในการตรวจสอบร่วมกับการติดตามผลของหน่วยงานกลางหรือรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ควรใช้ผลการดำเนินงานตามกฎกระทรวงนี้ เพิ่มสิทธิประโยชน์ในการลงทุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และควรให้มีการแจ้งผลประเมินผลการกำกับดูแลของผลการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำสู่สังคม เพื่อให้เกิดแรงกดดันในการร่วมรับผิดชอบและทำตามกฎกระทรวงนี้

2. ผลสำรวจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 ภาพรวมของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

ผลการตอบกลับของแบบสอบถามจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 47 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53 ของกลุ่มประชากรที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างประชากรที่ศึกษา ซึ่งใช้วิธีการประมาณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ซึ่งได้กำหนดว่า $n = N/(1+Ne^2)$ โดยที่ n = ขนาดของตัวอย่างกลุ่มเป้าหมาย N = ประชากรทั้งหมด และ e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (บุญธรรม กิจปริบริสุทธ์, 2535) พบว่าจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ 90 % ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่ได้เป็นไปตามจำนวนที่ต้องการของการศึกษาที่ตั้งเป้าหมายไว้ของค่า e ที่ 0.1

ภาพที่ 10 ประมวลสรุปลักษณะปัญหา อุปสรรค ระดับความคิดเห็น พร้อมข้อเสนอแนะของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

2.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี ร้อยละ 57 ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 60 และมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีร้อยละ 60 และสูงกว่าระดับปริญญาตรีร้อยละ 38 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 49 และร้อยละ 68 มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร เช่น รองนายกเทศมนตรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ปลัดหรือรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าสำนักปลัดฯ ผู้อำนวยการสำนัก/กอง รวมถึงหัวหน้างานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งร้อยละ 68 มีประสบการณ์ทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่า 7 ปี ดังแสดงในตารางที่ 13 จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้ แสดงให้เห็นว่าผลจากแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้น่าจะเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือด้วยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือในด้านประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 13 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
อายุ <ul style="list-style-type: none"> • 25 - 35 ปี • 36 - 45 ปี • 46 - 55 ปี <p style="text-align: right;">รวม</p>	<p style="text-align: center;">17</p> <p style="text-align: center;">57</p> <p style="text-align: center;">26</p> <p style="text-align: center;">100</p>
เพศ <ul style="list-style-type: none"> • ชาย • หญิง <p style="text-align: right;">รวม</p>	<p style="text-align: center;">60</p> <p style="text-align: center;">40</p> <p style="text-align: center;">100</p>
การศึกษา <ul style="list-style-type: none"> • ปวช./ปวส. • ปริญญาตรี • สูงกว่าปริญญาตรี <p style="text-align: right;">รวม</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">60</p> <p style="text-align: center;">38</p> <p style="text-align: center;">100</p>
รายได้ต่อเดือน <ul style="list-style-type: none"> • 10,000 - 20,000 บาท • 20,001 - 30,000 บาท • มากกว่า 30,000 บาท <p style="text-align: right;">รวม</p>	<p style="text-align: center;">32</p> <p style="text-align: center;">49</p> <p style="text-align: center;">19</p> <p style="text-align: center;">100</p>

ตารางที่ 13 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ต่อ)

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
อายุการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
• 1 - 3 ปี	9
• มากกว่า 3 - 5 ปี	14
• มากกว่า 5 - 7 ปี	9
• มากกว่า 7 ปี	68
รวม	100
ตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
• นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล	6
• รองนายกเทศมนตรี	2
• รองนายกกองกิจการบริหารส่วนตำบล	2
• ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	11
• รองปลัดเทศบาล	2
• รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	4
• หัวหน้าสำนักปลัด	19
• ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข/กองช่าง	9
• หัวหน้างานบริหารสาธารณสุข/ส่วนโยธาฝ่ายจัดการคุณภาพน้ำ	13
• อื่นๆ (นักวิชาการสาธารณสุข/นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ/เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน/เจ้าพนักงานธุรการ)	32
รวม	100

2.3 ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 47 แห่ง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลจำนวน 14 แห่ง และระดับองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 33 แห่ง ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะชุมชน/หมู่บ้านที่มีลักษณะเด่นเป็นเกษตรกรรม รองลงมา คือ ชนบท และการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 82.45 และ 28 ตามลำดับ และจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 47 แห่ง ที่ตอบแบบสอบถามกลับมา พบว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งน้ำผิวดินตามธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ/ลำคลอง/ชายฝั่งทะเล อยู่ในเขตพื้นที่จำนวน 42 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 89 ซึ่งมีแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำตาปี รวมทั้งคลองสาขาที่น้ำไหลลงสู่แม่น้ำตาปี และยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่เกาะ เช่น เทศบาลนครเกาะสมุย เทศบาลตำบลเพชรพะงัน อนึ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่

ใหญ่เป็นลำดับที่ 6 ของประเทศ และลำดับที่ 1 ของภาคใต้ มีภูมิประเทศแบบภูเขาที่มีทิวเขาทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ของจังหวัด ซึ่งเป็นต้นน้ำของแม่น้ำลำคลอง ซึ่งมีเขื่อนรัชชประภาเป็นเขื่อนเอนกประสงค์ที่กั้นลำน้ำคลองแสง ที่บ้านเชี่ยวหลาน ตำบลเขาพัง อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ติดอุทยานแห่งชาติเขาสมอเกือบทั้งหมด เป็นเขื่อนหินถมแกนดินเหนียว สูง 94 เมตร ความยาวสันเขื่อน 761 เมตร มีความจุ 5,638.8 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่อ่างเก็บน้ำ 185 ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำไหลเข้าอ่างเฉลี่ยปีละ 3,057 ล้านลูกบาศก์เมตร ติดตั้งเครื่องผลิตไฟฟ้า เครื่องละ 80,000 กิโลวัตต์ จำนวน 3 เครื่อง และมีแม่น้ำที่น้ำไหลผ่านลงสู่ทะเลอ่าวไทยที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำตาปี และมีพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลโดยมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 156 กิโลเมตร และยังมีพื้นที่เกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสก น้ำตกวิภาวดี บ่อน้ำร้อนท่าสะทอน และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร สวนโมกขพลาราม (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2556) ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีลักษณะชุมชนที่หลากหลาย และส่วนใหญ่มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หนึ่งผลการศึกษายังได้แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ระบุดังถึงการมีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ตามเกณฑ์ประเภท/ขนาดที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ที่ต้องทำบันทึกและรายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีทะเบียนของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำดังกล่าวดังแสดงสรุปในภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ร้อยละของอปท. ที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำประเภทต่างๆ และที่มีทะเบียนแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ

จากภาพที่ 11 แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ ส่วนใหญ่ไม่มีทะเบียนแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ของตน ซึ่งจะทำให้การติดตามการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ทำได้ยาก

2.4 ปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่ และการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมลพิษทางน้ำ

2.4.1 ปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากผลการศึกษาปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่าร้อยละ 55 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่ โดยมีสาเหตุหลักของปัญหามลพิษทางน้ำมาจากน้ำเสียจากชุมชนบ้านเรือนคิดเป็นร้อยละ 62 มาจากการทิ้งขยะลงในแม่น้ำ/ลำคลองคิดเป็นร้อยละ 58 และเกิดจากน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 35 ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ระบุดังผลกระทบจากปัญหามลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นว่าทำให้น้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็นคิดเป็นร้อยละ 77 แหล่งน้ำธรรมชาติมีคุณภาพน้ำที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้คิดเป็นร้อยละ 42 และในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำคิดเป็นร้อยละ 43 โดยจำนวนเรื่องร้องเรียนที่เกิดขึ้นมีจำนวน 1-2 เรื่องพบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 75 และ 3-4 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 25 ซึ่งสาเหตุของเรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 35 การปล่อยน้ำเสียจากการเลี้ยงสัตว์คิดเป็นร้อยละ 35 และการปล่อยน้ำเสียจากสถานประกอบการ เช่น ร้านค้า โรงแรม ห้างสรรพสินค้าคิดเป็นร้อยละ 20 โดยวิธีปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อมีเรื่องร้องเรียนเกิดขึ้น พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นคิดเป็นร้อยละ 100 มีการรับเรื่องร้องเรียนโดยมีแบบฟอร์มในการกรอกข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 95 และมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิสูจน์สาเหตุ และแก้ไขปัญหาพร้อมกันคิดเป็นร้อยละ 60 แต่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงร้อยละ 50 ที่ได้ขอข้อมูลของการเดินระบบบำบัดน้ำเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษ ดังแสดงผลในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผลลักษณะปัญหามลพิษทางน้ำและการดำเนินการเมื่อมีเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษทางน้ำ
ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศึกษา

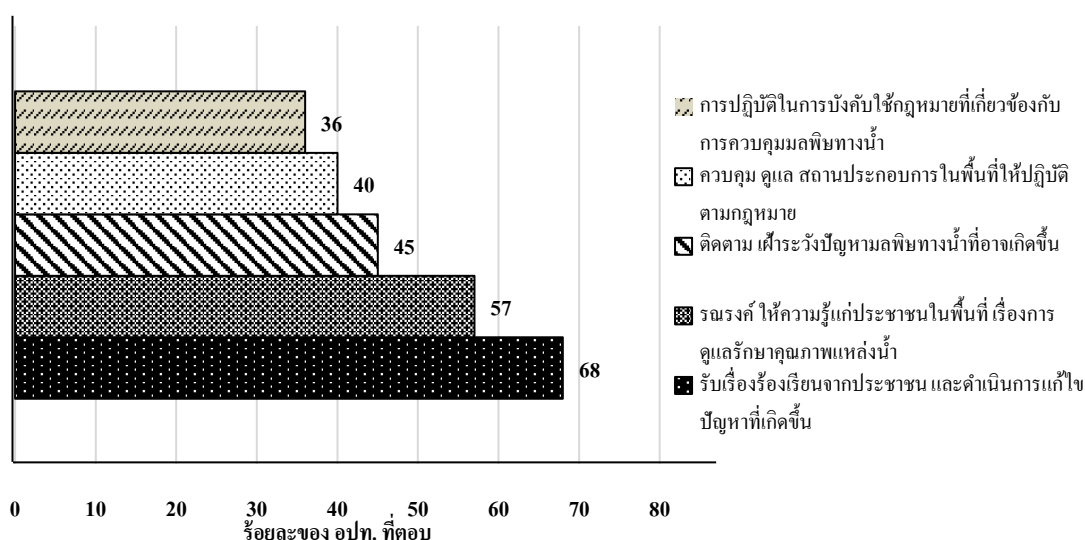
ปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่		เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ	
ผลการศึกษา	ร้อยละ	ผลการศึกษา	ร้อยละ
1. อปท. มีปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่	55	1. ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา อปท.มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ	43
		- จำนวน 1 - 2 เรื่อง	75
		- จำนวน 3 - 4 เรื่อง	25
2. สาเหตุของปัญหา		2. สาเหตุของเรื่องร้องเรียน	
- เสียจากชุมชน บ้านเรือน	62	- การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม	35
- การทิ้งขยะลงในแม่น้ำ/ลำคลอง	58	- การปล่อยน้ำเสียจากการเลี้ยงสัตว์	35
- น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม	35	- การปล่อยน้ำเสียจากสถานประกอบการ เช่น ร้านค้า โรงแรม ห้างสรรพสินค้า	20
3. ผลกระทบของปัญหา		3. วิธีปฏิบัติของ อปท. เมื่อมีเรื่องร้องเรียน	
- น้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น	77	- ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้น	100
- แหล่งน้ำธรรมชาติมีคุณภาพน้ำที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้	42	- รับเรื่องร้องเรียน โดยมีแบบฟอร์มในการกรอกข้อมูล	95
		- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันพิสูจน์สาเหตุ และแก้ไขปัญหาร่วมกัน	60
		- ขอคู่มือของการเดินระบบบำบัดน้ำเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษ	50

2.4.2 การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมลพิษทางน้ำและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

จากผลการศึกษาการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 77 มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำ ส่วนงานที่รับผิดชอบในเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำส่วนใหญ่จะเป็นสำนักปลัดคิดเป็นร้อยละ 56 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาคือกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 31 เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามกลับมาส่วนใหญ่เป็นองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์กรบริหารส่วนตำบลจะไม่มีส่วนงานที่รับผิดชอบเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะคือ ไม่มีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม แต่จะให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ดูแลงานสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่เรียนจบมาทางสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้เรียนจบมาทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะอยู่ในสำนักปลัด ส่วนในระดับเทศบาลจะมีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

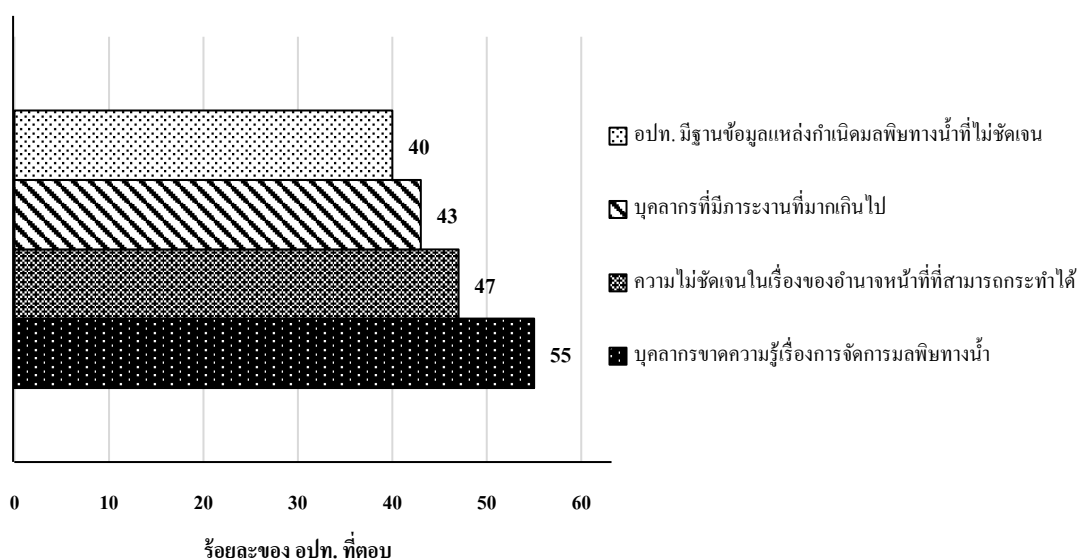
ทำให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ โดยส่วนใหญ่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ 1 - 2 คนคิดเป็นร้อยละ 84 แต่ก็ไม่เพียงพอต่อภาระงานที่มีมาก และวิธีการกำหนดผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่จะเป็นการมอบหมายงานให้ทำเป็นหลัก (ร้อยละ 86 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่ามืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงร้อยละ 60 ที่มีนโยบาย/แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำ ซึ่งลักษณะนโยบาย/แผนงาน/โครงการจะเป็น 1) การรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งน้ำคิดเป็นร้อยละ 71 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การติดตาม และเฝ้าระวังมลพิษทางน้ำคิดเป็นร้อยละ 57 3) การสนับสนุนส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ปฏิบัติตามกฎหมายทางมลพิษทางน้ำคิดเป็นร้อยละ 46 และในด้านบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น พบว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงร้อยละ 40 ที่ควบคุมดูแลสถานประกอบการให้ปฏิบัติตามกฎหมาย และร้อยละ 36 มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินการในเรื่องการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน และดำเนินการแก้ไขปัญหาเมื่อมีปัญหามลพิษเกิดขึ้นคิดเป็นร้อยละ 68 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการรณรงค์ ให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เรื่องการดูแลรักษาคุณภาพแหล่งน้ำมีเพียงร้อยละ 57 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการติดตาม เฝ้าระวังปัญหามลพิษทางน้ำที่อาจเกิดขึ้นคิดเป็นร้อยละ 45 ดังแสดงในภาพที่ 12

ภาพที่ 12 ร้อยละของอปท. ที่มีบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำประเด็นต่างๆในพื้นที่ของอปท.

สำหรับประเด็นปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการมลพิษทางน้ำในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าประเด็นปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบ คือ 1) บุคลากรขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำคิดเป็นร้อยละ 55 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความไม่ชัดเจนในเรื่องของการทำงาน อำนาจหน้าที่ที่สามารถกระทำได้คิดเป็นร้อยละ 47 บุคลากรมีภาระงานที่มากเกินไปคิดเป็นร้อยละ 43 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ไม่ชัดเจนคิดเป็นร้อยละ 40 ดังแสดงในภาพที่ 13

ภาพที่ 13 ร้อยละของอปท.ที่มีประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานด้านจัดการเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ

รวมทั้งผลการศึกษาพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการใช้กฎหมายเพื่อควบคุมมลพิษทางน้ำในพื้นที่ ซึ่งกฎหมายที่ใช้มาก ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 รองลงมาเป็นพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2555 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ดังรายละเอียดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการใช้กฎหมายดังกล่าวดังระดับความคิดเห็นแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ระดับความคิดเห็นที่ อปท.มีการนำกฎหมายไปใช้ในการควบคุมมลพิษทางน้ำ

กฎหมาย	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปรผล
1) พระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	2.65	1.33	ใช้ปานกลาง
2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	3.49	1.35	ใช้มาก
3) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535	2.93	1.33	ใช้ปานกลาง
4) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและ ข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของ ระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2555	2.86	1.37	ใช้ปานกลาง
5) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2539) เรื่อง กำหนดคุณลักษณะของน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงาน	1.74	1.42	ใช้น้อยที่สุด
6) ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2539) เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจาก แหล่งกำเนิดประเภท โรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม	1.56	1.37	ใช้น้อยที่สุด
7) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภท และบางขนาด พ.ศ.2548	1.88	1.42	ใช้น้อย
8) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์ น้ำชายฝั่ง พ.ศ.2548	1.63	1.54	ใช้น้อยที่สุด
9) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2548) เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	2.07	1.58	ใช้น้อย
10) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการ ซึ่งต้องจัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการ วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2555	2.16	1.38	ใช้น้อย
11) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน	2.00	1.40	ใช้น้อย
12) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง	1.44	1.49	ใช้น้อยที่สุด

2.5 การรับรู้ และการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตาม กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึก รายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

2.5.1 การรับรู้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

จากผลการศึกษาการรับรู้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บ สถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ร้อยละ 87 มีการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการ ดำเนินการตามกฎหมายฯดังกล่าว โดยประเด็นสาระที่รับรู้ คือ 1) อำนาจหน้าที่ และวิธีการ ดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายฯคิดเป็นร้อยละ 83 2) ขั้นตอนและ วิธีการรายงานตามแบบ ทส.1 และแบบ ทส.2 คิดเป็นร้อยละ 65 3) ประเภทและขนาดของ แหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายฯคิดเป็นร้อยละ 55 และ 4) วันที่บังคับใช้ กฎกระทรวงฯคิดเป็นร้อยละ 48 ซึ่งช่องทางการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดดังกล่าวของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ามีช่องทางการรับรู้จากหนังสือแจ้งจากทางราชการคิดเป็น ร้อยละ 75 รับรู้จากการเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงและอบรมการดำเนินงานที่จัดโดยหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องคิดเป็นร้อยละ 48 และรู้จากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบคิดเป็น ร้อยละ 40 ทั้งนี้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการตาม กฎกระทรวงนี้ มีเพียงร้อยละ 54 ซึ่งเป็นการอบรมที่จัดโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 หรือ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ บังคับใช้กฎกระทรวงนี้ในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัด สุราษฎร์ธานี เช่น การจัดอบรมชี้แจง เรื่อง การดำเนินงานตามกฎหมายฯซึ่งออกตามความใน มาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่จัดโดย สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด สุราษฎร์ธานี หน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.5.2 การปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ผลการศึกษาในด้านการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ตอบแบบสอบถามกลับมา พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการเตรียมการสำหรับการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ คือ

- 1) ออกหนังสือราชการชี้แจงรายละเอียดการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ไปยังแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ของตนคิดเป็นร้อยละ 41 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) ตรวจสอบฐานข้อมูลของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ คิดเป็นร้อยละ 30 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลดังกล่าวในพื้นที่ เช่น การทำแผ่นพับ ใบปลิว ออกเสียงตามสาย ลงข้อมูลประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 24 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานฯ หรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องนี้ โดยตรงคิดเป็นร้อยละ 22 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 5) อบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ อปท. และแหล่งกำเนิดมลพิษคิดเป็นร้อยละ 15 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ซึ่งผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าที่ผ่านมา พบว่าการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้มีการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวแล้วทุกขั้นตอนมีเพียงร้อยละ 21 ดำเนินการแล้วบางขั้นตอนคิดเป็นร้อยละ 43 ซึ่งขั้นตอนที่ดำเนินการไปแล้วบางขั้นตอน ได้แก่ การรับรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) จากแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 100 และรวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 72 และยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้ดำเนินการอีก คิดเป็นร้อยละ 36 โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้ดำเนินการระบุว่ามิสาเหตุที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากขาดบุคลากรในการดูแลเรื่องนี้คิดเป็นร้อยละ 60 และแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ ไม่ส่งแบบ ทส.2 มายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 40 ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและ ข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

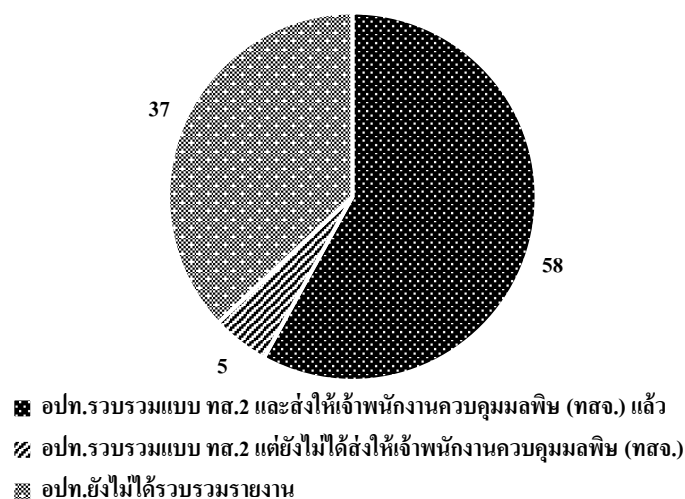
กลุ่มดำเนินการทุกขั้นตอน	กลุ่มดำเนินการแล้วบางขั้นตอน	กลุ่มยังไม่ดำเนินการ
ผลการดำเนินการ: อปท. ร้อยละ 21	ผลการดำเนินการ: อปท. ร้อยละ 43 การดำเนินการ: 1) ร้อยละ 100 ับรายงานสรุปผลการ ทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย 2) ร้อยละ 33 ออกใบรับเพื่อเป็น หลักฐานให้แก่ผู้ส่งรายงาน 3) ร้อยละ 72 รวบรวมรายงานเสนอต่อ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเดือนละ 1 ครั้ง	ผลการดำเนินการ: อปท. ร้อยละ 36 เหตุผลที่ยังไม่ดำเนินการ: 1) ร้อยละ 60 ขาดบุคลากรในการ ดูแลเรื่องนี้ 2) ร้อยละ 40 แหล่งกำเนิดมลพิษ ไม่ส่งรายงาน ทส.2 มายัง อปท. 3) ร้อยละ 27 อยู่ระหว่างการ ดำเนินการ

ทั้งนี้ตั้งแต่เริ่มมีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2555 แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ได้ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 64 ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ โดยประเภท แหล่งกำเนิดมลพิษที่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 แล้ว ระบุว่า เป็น กลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 44 โรงพยาบาลคิดเป็นร้อยละ 37 สถานีบริการน้ำมัน เชื้อเพลิงคิดเป็นร้อยละ 22 และศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้าคิดเป็นร้อยละ 19

สำหรับวิธีการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษมายังองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ใช้วิธีมายื่นด้วยตนเองคิดเป็นร้อยละ 74 ขององค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยวิธีการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษมายังองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นวิธีการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นคิดว่าสะดวก และง่ายสำหรับการทำงานขององค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด ได้แก่ มายื่นด้วยตนเองคิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา คือ วิธีการทาง อิเล็กทรอนิกส์ (กรอกข้อมูลผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์) คิดเป็นร้อยละ 38 และส่งทางไปรษณีย์ ตอบรับคิดเป็นร้อยละ 17

ในการรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการ พบว่ามีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี ดำเนินการแล้ว เพียงร้อยละ 58 และมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการแล้วร้อยละ 35 ที่เริ่ม ดำเนินการในช่วงเดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2555 คือหลังจากการวันที่บังคับใช้กฎกระทรวงนี้

ซึ่งความถี่ในการรวบรวมรายงานและส่งรายงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินการดังกล่าวมีการส่งทุกเดือนคิดเป็นร้อยละ 70 ตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ต้องรวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง วิธีการส่งรายงานให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินการแล้วที่ผ่านมาพบว่าทำเป็นหนังสือราชการคิดเป็นร้อยละ 83 และพบว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 แล้ว แต่ยังไม่ส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) คิดเป็นร้อยละ 5 และยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้รวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 อีกร้อยละ 37 ดังแสดงในภาพที่ 14

ภาพที่ 14 ร้อยละของอปท. ที่ตอบแบบสอบถามต่อการรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.)

อนึ่งผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นอีกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพียงร้อยละ 57 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ที่มีการดำเนินการเมื่อแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ไม่มีการจัดส่งรายงานตามแบบ ทส.2 มายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งวิธีดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินการกับแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ไม่มีการจัดส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ทำหนังสือราชการแจ้งเดือนไปยังแหล่งกำเนิดมลพิษให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้คิดเป็นร้อยละ 67 และลงพื้นที่เพื่อติดตามการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ของแหล่งกำเนิดมลพิษคิดเป็นร้อยละ 58 ซึ่งก็เป็นการดำเนินการตามหน้าที่ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 84 มีการดำเนินการในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่น เมื่อพบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย คือไม่จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยน้ำออกสู่สิ่งแวดล้อม และน้ำที่

ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมไม่ผ่านมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินการในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่น ใช้วิธีการ คือ แจกเตือนไปยังแหล่งกำเนิดมลพิษ คิดเป็นร้อยละ 94 และแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้รับทราบคิดเป็นร้อยละ 47 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 88 คิดว่าจะมีผลกระทบเกิดขึ้นหากแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ต้องทำตามกฎกระทรวงนี้ แต่ไม่มีการดำเนินงานตามกฎกระทรวงฯ ซึ่งผลกระทบที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่คิดว่าจะมีผลกระทบเกิดขึ้น คือ

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เห็นว่ามีส่วนทำให้เกิดกลไกที่ไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมลพิษทางน้ำ ร้อยละ 83
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เห็นว่าประชาชนที่รู้/ทราบ สามารถฟ้องหน่วยงานได้ว่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ร้อยละ 75
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เห็นว่ามีส่วนทำให้เกิดกลไกในความไม่เป็นธรรมของหน่วยงาน/แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ร้อยละ 61

2.6 ปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบในการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ผลการศึกษาถึงลักษณะปัญหาที่พบในการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ามีปัญหาในขั้นตอนหลักในการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ดังกล่าว คือ (ตารางที่ 17)

- ร้อยละ 48 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาในเรื่องการรับรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 และการออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่แหล่งกำเนิดมลพิษภายใน 7 วัน โดยปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 69 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่ามีปัญหา วิธีการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มีความหลากหลายเกินไปคิดเป็นร้อยละ 38 และการออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่แหล่งกำเนิดมลพิษมีความยุ่งยากคิดเป็นร้อยละ 31

- ร้อยละ 56 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระบุว่ามีปัญหาในการรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) โดยปัญหาที่พบ ได้แก่ จำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีน้อยมากคิดเป็นร้อยละ 50 ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะคิดเป็นร้อยละ 44 ยังไม่มีแหล่งกำเนิดมลพิษส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) ได้คิดเป็นร้อยละ 33 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ จึงไม่สามารถติดตามหรือแจ้งให้แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ คิดเป็นร้อยละ 28

ตารางที่ 17 ลักษณะปัญหาในแต่ละขั้นตอนหลักของการทำงานของอปท. ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

การรับรายงาน และออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐาน ให้แก่แหล่งกำเนิดมลพิษภายใน 7 วัน		การรวบรวมรายงาน และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	
ผลการศึกษาที่พบ	ร้อยละ	ผลการศึกษาที่พบ	ร้อยละ
1. อปท. ที่มีปัญหานี้	48	1. อปท. ที่มีปัญหานี้	56
2. ประเด็นปัญหาของกลุ่มที่มีปัญหานี้		2. ประเด็นปัญหาของกลุ่มที่มีปัญหานี้	
2.1 ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่	69	2.1 จำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่ส่งรายงานตามแบบ ทส.2 มายังอปท. มีน้อยมาก	50
2.2 วิธีการส่งรายงานตามแบบ ทส.2 มีความหลากหลาย	38	2.2 ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่	44
2.3 การออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐาน มีความยุ่งยาก	31	2.3 ยังไม่มีแหล่งกำเนิดมลพิษส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังอปท.	33
2.4 การออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐาน ต้องใช้เวลาและทรัพยากรการทำงานของอปท. มาก	15	2.4 อปท. ไม่มีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ จึงไม่สามารถติดตามหรือแจ้งให้แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ	28

นอกจากนี้ ในภาพรวมพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 63 มีปัญหาและอุปสรรคจากการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ โดยปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบ คือ

- 1) การดำเนินการมีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับกฎหมายตัวอื่น คิดเป็นร้อยละ 48
- 2) ข้อมูลที่ได้อาจจะไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำ คิดเป็นร้อยละ 44
- 3) การบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ รวดเร็วเกินไป จนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เตรียมความพร้อมก่อน คิดเป็นร้อยละ 44
- 4) เพิ่มงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ โดยไม่คุ้มค่า คิดเป็นร้อยละ 30

5) ต้องเพิ่มงบประมาณในส่วนที่ต้องมาดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงนี้ คิดเป็นร้อยละ 22

6) ความไม่เป็นธรรมสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษบางประเภทที่มีน้ำเสียเกิดขึ้นในกิจกรรมหรือกระบวนการผลิตในปริมาณน้อย คิดเป็นร้อยละ 19

2.7 ระดับความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ตารางที่ 18) พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เห็นด้วยในระดับมากในประเด็น/สาระต่อไปนี้ คือ

1) การดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงนี้ จะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ และจัดการอบรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง

2) การรายงานแบบ ทส.2 ทางอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงข้อมูลของผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียได้ง่ายกว่าวิธีการส่งด้วยตนเอง และการส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ

3) แบบการบันทึกข้อมูลตามกฎหมายกระทรวงนี้ ควรบูรณาการให้สามารถเข้าร่วมกันกับแบบรายงานของกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้

4) กฎกระทรวงนี้ เป็นเครื่องมือช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องให้ความสนใจ และรู้ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ของตน

5) กฎกระทรวงนี้ เป็นประโยชน์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ใช้ฐานข้อมูล เพื่อใช้เฝ้าระวังปัญหามลพิษทางน้ำที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่

6) การดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงนี้ให้ได้ดีผล ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่เป็นผู้ติดตามผลการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ พร้อมส่งตรวจรายงานตามแบบ ทส.1

7) ควรกำหนดให้มีการรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เพราะเป็นวิธีที่สะดวก และลดภาระการรับ-ส่ง รายงานสรุปตามแบบ ทส.2

ตารางที่ 18 ระดับความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อ
กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำ
บันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ความคิดเห็นต่อกฎกระทรวงฯ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
1) กฎกระทรวงนี้ ไม่ได้เป็นเครื่องมือให้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ กำกับ ดูแล ระบบบำบัดน้ำเสียของคน ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้อย่างแท้จริง	3.17	0.88	เห็นด้วยปานกลาง
2) กฎกระทรวงนี้ เป็นเครื่องมือช่วยให้ อปท. ต้องให้ความสนใจ และรู้ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ของตน	3.81	0.71	เห็นด้วยมาก
3) กฎกระทรวงนี้ เป็นประโยชน์สำหรับ อปท. โดยได้ใช้ฐานข้อมูล เพื่อใช้เฝ้าระวังปัญหามลพิษทางน้ำที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่	3.79	0.68	เห็นด้วยมาก
4) การดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ จะให้มีประสิทธิภาพ อปท. ควรมีรายงานผลสรุปความก้าวหน้าทุก 3 หรือ 6 เดือนต่อ ทสจ.	3.40	0.86	เห็นด้วยปานกลาง
5) การดำเนินงานตามกฎกระทรวงนี้ จะมีประสิทธิภาพและมี ประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ และจัดการอบรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง	4.14	0.81	เห็นด้วยมาก
6) การดำเนินงานตามกฎกระทรวงนี้ ให้ได้ผลต้องให้ อปท. มีหน้าที่ เป็นผู้ติดตามผลการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ พร้อมสุ่มตรวจรายงานตามแบบ ทส.1	3.69	0.95	เห็นด้วยมาก
7) แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่มีระบบบำบัดน้ำเสียประเภทบ่อ เกรอะ บ่อซึม บ่อดักไขมัน และแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ประเภทโรงงานที่ไม่มีน้ำทิ้งเกิดขึ้นในกระบวนการบำบัดน้ำเสีย ควรยกเว้นไม่ต้องรายงานตามกฎกระทรวงนี้	3.19	1.17	เห็นด้วยปานกลาง
8) แบบการบันทึกข้อมูลตามกฎกระทรวงนี้ ควรบูรณาการให้สามารถใช้ร่วมกันกับแบบรายงานของกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้	3.93	0.89	เห็นด้วยมาก
9) ควรกำหนดให้มีการรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เพราะเป็นวิธีที่สะดวก และลดภาระการรับ-ส่ง รายงานสรุปตามแบบ ทส.2	3.62	0.76	เห็นด้วยมาก
10) การรายงานแบบ ทส.2 ทางอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงข้อมูลของผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียได้ง่ายกว่าวิธีการส่งด้วยตนเอง และการส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ	4.05	0.88	เห็นด้วยมาก

2.8 ข้อเสนอแนะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงดังตารางที่ 19 พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เห็นด้วยมากกับข้อเสนอแนะต่อกฎกระทรวงฯ ดังนี้คือ

- 1) ควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษให้ทันสมัย ง่ายต่อการใช้งาน สามารถเข้าถึงได้ และเป็นปัจจุบัน เพื่อการนำมาใช้งานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) ควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาองค์ความรู้ให้บุคลากรหรือหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีสมรรถนะในการทำงานตามกฎกระทรวงนี้ อย่างต่อเนื่อง
- 3) ปรับปรุงให้มีการใช้ระบบฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ ที่เป็นระบบ และตรวจสอบได้ โดยทุกฝ่ายของรัฐที่กำกับดูแล
- 4) การพิจารณาให้กรอบงบประมาณ บุคลากร สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำงานตามกฎกระทรวงนี้อย่างจริงจัง
- 5) ควรใช้กระบวนการสุ่มตรวจ (audit) ควบคู่กับการส่งรายงานเป็นเอกสารมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 6) การมีรางวัลให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อช่วยกระตุ้นในการขับเคลื่อนให้เกิดการรายงานผล และมีการกำหนดเป็นตัวชี้วัดของการดำเนินงาน
- 7) ควรเพิ่มการใช้ระบบรายงานผลสรุปการทำงานตามกฎหมายนี้ แก่สังคมทุกๆ 6 เดือน หรือ 1 ปี
- 8) ควรกำหนดให้มีการบันทึกการรายงานตามแบบ ทส.1 ที่สอดคล้องและเหมาะสมของขนาด/ประเภทของแหล่งกำเนิดน้ำเสีย เทคโนโลยีที่ใช้บำบัด และตามเงื่อนไขของศักยภาพของแหล่งกำเนิดน้ำเสียในการดำเนินการ
- 9) การทำรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ของแหล่งกำเนิดมลพิษ สามารถลดภาระงานได้ โดยกำหนดให้มีรายงานผลสรุป ในทุก 3-6 เดือนต่อครั้งมากกว่าการส่งทุกเดือนสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่มีความเสี่ยงในการบำบัดน้ำเสีย และแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีความเสี่ยงให้มีความถี่การรายงานมากขึ้นเป็นทุก 1 เดือน
- 10) บทลงโทษรุนแรงเกินไป ต้องมีการปรับตามขนาดของสถานประกอบการ เพราะมีศักยภาพต่างกันในการดำเนินงาน

ตารางที่ 19 ระดับความคิดเห็นในข้อเสนอแนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงฯ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปรผล
1) ควรกำหนดให้มีการบันทึกการรายงานตามแบบ ทส.1 ที่ สอดคล้องและเหมาะสมของขนาด/ประเภทของแหล่งกำเนิด น้ำเสีย เทคโนโลยีที่ใช้บำบัด และตามเงื่อนไขของศักยภาพของ แหล่งกำเนิดน้ำเสียในการดำเนินการ	3.90	0.62	เห็นด้วยมาก
2) การทำรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ของแหล่งกำเนิดมลพิษ สามารถลดภาระงานได้ โดยกำหนดให้มีรายงานผลสรุป ในทุก 3-6 เดือนต่อครั้งมากกว่าการส่งทุกเดือนสำหรับ แหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่มีความเสี่ยงในการบำบัดน้ำเสีย และแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีความเสี่ยงให้มีความถี่การรายงาน มากขึ้นเป็นทุก 1 เดือน	3.88	0.92	เห็นด้วยมาก
3) ควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษให้ทันสมัยง่ายต่อการใช้งาน สามารถเข้าถึงได้ และเป็นปัจจุบัน เพื่อการนำมาใช้งานของ อปท.	4.31	0.68	เห็นด้วยมาก
4) ปรับปรุงให้มีการใช้ระบบฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ ที่เป็น ระบบ และตรวจสอบได้ โดยทุกฝ่ายของรัฐที่กำกับดูแล	4.21	0.75	เห็นด้วยมาก
5) ควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาองค์ความรู้ให้บุคลากรหรือ หน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีสมรรถนะในการทำงานตาม กฎกระทรวงฯ นี้อย่างต่อเนื่อง	4.29	0.71	เห็นด้วยมาก
6) ควรใช้กระบวนการสุ่มตรวจ (audit) ควบคู่กับการส่งรายงานเป็น เอกสารมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.10	0.82	เห็นด้วยมาก
7) การมีรางวัลให้กับ อปท. เพื่อช่วยกระตุ้นในการขับเคลื่อนให้เกิด การรายงานผล และมีการกำหนดเป็นตัวชี้วัดของการดำเนินงาน	4.05	0.76	เห็นด้วยมาก
8) ควรเพิ่มการใช้ระบบรายงานผลสรุปการทำงานตามกฎหมายนี้ แก่สังคมทุกๆ 6 เดือน หรือ 1 ปี	3.93	0.68	เห็นด้วยมาก
9) การพิจารณาให้กรอบงบประมาณ บุคลากร สำหรับ อปท. ที่ ทำงานตามกฎหมายนี้อย่างจริงจัง	4.14	0.68	เห็นด้วยมาก
10) บทลงโทษรุนแรงเกินไป ต้องมีการปรับตามขนาดของสถาน ประกอบการ เพราะมีศักยภาพต่างกันในการดำเนินงาน	3.83	0.96	เห็นด้วยมาก

จากภาพที่ 15 ได้ประมวลสรุปผลการศึกษากลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อการปฏิบัติตามตามกฎกระทรวงนี้ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สะท้อนมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีประเด็นดังนี้ คือ แหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ ยังมีข้อจำกัดในการที่จะดำเนินการ โดยแหล่งกำเนิดมลพิษบางแห่งมีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นน้อย เนื่องจากไม่ได้ใช้น้ำเป็นหลักในกระบวนการผลิต เทคโนโลยีระบบบำบัดน้ำเสียที่แหล่งกำเนิดมลพิษใช้อยู่บางระบบไม่จำเป็นต้องดูแลระบบทุกวัน เช่น บ่อดกตะกอน บ่อเกรอะ บ่อปรับเสถียร และบึงประดิษฐ์ และแหล่งกำเนิดมลพิษยังไม่ได้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯนี้ เนื่องจากยังไม่ทราบว่ามีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯนี้ และไม่ทราบวิธีการ ขั้นตอน การดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ รวมทั้งแหล่งกำเนิดมลพิษยังขาดบุคลากรในการดำเนินการโดยเฉพาะ และบุคลากรที่ดูแลระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ยังไม่สอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ควบคุมมลพิษทางน้ำ ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่ ซึ่งวิธีการป้องกัน ไม่ให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นการควบคุมดูแลสถานประกอบการให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เรื่องการดูแลรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ และติดตาม เฝ้าระวังปัญหามลพิษทางน้ำที่อาจเกิดขึ้น และเมื่อมีปัญหามลพิษทางน้ำเกิดขึ้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการแก้ไขปัญหาเมื่อมีปัญหามลพิษเกิดขึ้น โดยกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการกำกับ ติดตาม และควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมายและการแก้ไขปัญหาหมลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายที่ใช้ส่วนใหญ่ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ซึ่งตั้งแต่มีการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้มา พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีปัญหา อุปสรรค คือ การขาดบุคลากรในการดำเนินการโดยเฉพาะ การดำเนินการมีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับกฎหมายตัวอื่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ รวมทั้งการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ รวดเร็วเกินไป จนแหล่งกำเนิดมลพิษ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เตรียมความพร้อมก่อน และยังเป็น การเพิ่มงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ และความไม่เป็นธรรมสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษบางประเภทที่มีน้ำเสียเกิดขึ้นจากกิจกรรมหรือกระบวนการผลิตในปริมาณน้อย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ คือ ควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ให้เป็นปัจจุบัน ควรจัดอบรม หรือสัมมนาองค์ความรู้ให้บุคลากรหรือหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรปรับปรุงให้มีการใช้ระบบฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ การพิจารณาให้กรอบงบประมาณ บุคลากร

ภาพที่ 15 ประมวลสรุปผลการศึกษาจากกลุ่มอปท.ต่อการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูลการจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้อย่างเพียงพอ และควรใช้กระบวนการสุ่มตรวจ (audit) ควบคู่กับการส่งรายงานเป็นเอกสารมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการกำกับ ดูแล แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ และหน่วยงานสิ่งแวดล้อมทางวิชาการ ที่มีบทบาทในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบ การเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัด น้ำเสีย พ.ศ. 2555

1. ความคิดเห็นของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

นอกจากผลการศึกษาจากแบบสอบถาม การศึกษานี้ได้มีการสัมภาษณ์เจ้าพนักงาน ควบคุมมลพิษ ซึ่งได้แก่ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจากหน่วยงานที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นกลไกในการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงาน สรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ที่สำคัญด้วย ซึ่งผลการสัมภาษณ์พบดังนี้

(1) ความเห็นจากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14

จากการที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎกระทรวงนี้ ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการเตรียมการเพื่อบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยมีกิจกรรมที่ได้ดำเนินการคือ

- ประเมินรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 ที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งมาที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อคู่มือแหล่งกำเนิดมลพิษที่ดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้

- ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาสัมพันธ์การบังคับใช้กฎกระทรวงฯผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ (เอกสาร แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (การลงในเว็บไซต์) การทำป้ายประชาสัมพันธ์

- ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดอบรมชี้แจง เรื่อง การดำเนินงานตามกฎกระทรวงฯ ซึ่งออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้กับแหล่งกำเนิดมลพิษ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- ลงพื้นที่ตรวจสอบ และตรวจแนะนำการดำเนินการตามกฎหมายฯ ของ
แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการดำเนินงาน และการลงพื้นที่ตรวจสอบ และตรวจแนะนำของสำนักงาน
สิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 หน่วยงานดังกล่าวได้สะท้อนข้อมูลของแหล่งกำเนิดมลพิษ และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัญหา อุปสรรค ได้แก่

ก. แหล่งกำเนิดมลพิษ มีปัญหา อุปสรรค คือ

- แหล่งกำเนิดมลพิษบางแห่งยังไม่ทราบว่ามี การบังคับใช้กฎหมายฯดังกล่าว
หรือทราบแล้วแต่ไม่ทราบรายละเอียดของกฎหมายฯ หรือไม่ทราบวิธีการปฏิบัติ และไม่ทราบ
ว่ากิจการของตนเองเข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎหมายฯนี้

- แหล่งกำเนิดมลพิษที่ดำเนินการตามกฎหมายฯ ยังบันทึกข้อมูลไม่ถูกต้อง
ไม่ครบถ้วน เช่น ไม่ได้บันทึกรายงานตามแบบ ทส.1 ทุกวัน และในข้อมูลที่ต้องบันทึกในแบบ ทส.1
บางรายการยังไม่บันทึก เช่น ปริมาณน้ำเสีย น้ำใช้ โดยอ้างว่าไม่มีมิเตอร์น้ำ จึงไม่สามารถบันทึกได้
การลงลายมือชื่อรับรองต้องให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษลงลายมือชื่อเท่านั้น
เนื่องจากตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม ยังไม่มีผู้ควบคุมระบบ จึงต้องให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง
แหล่งกำเนิดมลพิษลงลายมือชื่อเท่านั้น

- แหล่งกำเนิดมลพิษคิดว่า การบันทึกรายงานตามแบบ ทส.1 ทุกวันเป็นการเพิ่ม
ภาระงาน

- แหล่งกำเนิดมลพิษบางแห่ง ส่งรายงานตามแบบ ทส.1 และรายงานสรุปตาม
แบบ ทส.2 ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของตน โดยไม่เก็บรายงานตามแบบ ทส.1 ไว้
ณ แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตามที่กำหนด (2 ปี)

ข. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัญหา อุปสรรค คือ

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่รับทราบแล้วว่ามี การบังคับใช้
กฎหมายฯนี้ แต่ยังไม่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง เช่น การรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ส่งไปยังเจ้า
พนักงานควบคุมมลพิษ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี) โดย
ไม่ส่งรายงานไปทุกเดือน แต่จะรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษให้มี
ปริมาณมากก่อนจึงค่อยส่งไปในครั้งเดียว ซึ่งจะทำให้เกินระยะเวลาที่กฎหมายฯกำหนด คือ
ต้องส่งอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ ออกใบรับให้แหล่งกำเนิดมลพิษที่ส่ง
รายงานสรุปตามแบบ ทส.2 เพื่อไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีส่งด้วยตนเองตามที่กำหนดไว้ใน
กฎหมายฯ โดยให้เหตุผลว่าไม่มีแบบฟอร์มใบรับ

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 บางแห่ง ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ตามกฎกระทรวงนี้

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากรน้อย และงานที่ต้องรับผิดชอบมีปริมาณมากกว่าเจ้าหน้าที่ที่มี ทำให้การดำเนินการในแต่ละเดือนล่าช้า หรือไม่ได้ดำเนินการเลย

ส่วนในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสีย และข้อเสนอแนะ ต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 มีการให้ความความคิดเห็นดังนี้

ก) ข้อดีของการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ

- แหล่งกำเนิดมลพิษ มีการรายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ทำให้ทราบสถานะปัจจุบันของระบบบำบัดน้ำเสียตนเอง ว่าสามารถทำงานได้ปกติหรือไม่ปกติ

- ทำให้ง่ายต่อการค้นหาข้อเท็จจริง สำหรับหน่วยงานที่ตรวจสอบ ในกรณีที่มีการร้องเรียนกล่าวว่าแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นๆ เป็นผู้ปล่อยมลพิษทางน้ำออกสู่สิ่งแวดล้อม สามารถใช้รายงานตามแบบ ทส.1 และรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 เป็นหลักฐานยืนยัน

ข) ข้อเสียของการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ

- บทลงโทษรุนแรงเกินไป

- กรณีแหล่งกำเนิดมลพิษที่ใช้ระบบบำบัดน้ำเสียเป็นบ่อเกรอะ-บ่อซึม หรือมีเฉพาะห้องน้ำห้องส้วมเห็นว่าไม่จำเป็นต้องจัดทำบันทึกรายงานตามแบบ ทส.1 ทุกวัน

- การบังคับใช้กฎกระทรวงฯกับแหล่งกำเนิดมลพิษทั้ง 10 ประเภทพร้อมกัน ซึ่งแหล่งกำเนิดมลพิษทั่วประเทศมีจำนวนมาก จึงทำให้ยากต่อการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ และแหล่งกำเนิดมลพิษแต่ละประเภทมีความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ไม่เท่ากัน

- การประชาสัมพันธ์ถึงการบังคับใช้กฎกระทรวงฯยังไม่ทั่วถึง

- การบังคับใช้กฎกระทรวงฯอย่างจริงจังมีน้อย อาจเนื่องมาจากเกี่ยวข้องกับเรื่องผลประโยชน์ และโทษที่รุนแรงเกินไปจึงทำให้ไม่มีใครอยากดำเนินคดีตามกฎหมาย

(2) ความเห็นจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้สะท้อนให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ยังมีปัญหา อุปสรรค คือ

- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่มีรายละเอียดข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ที่เป็นปัจจุบัน

- เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพภาพในการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ควรให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตให้กับแหล่งกำเนิดมลพิษตรวจสอบการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ก่อนออกหรือการต่อใบอนุญาตให้กับแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ

- การดำเนินคดีตามกฎหมาย กรณีที่พบแหล่งกำเนิดมลพิษไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ จะเป็นหน้าที่ของใครในการดำเนินคดี
- อยากให้มีหน่วยงานจากส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินคดี กรณีที่พบแหล่งกำเนิดมลพิษไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ เนื่องจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังไม่มีนิติกร หรือมีประสบการณ์ในการดำเนินการทางกฎหมายมาก่อน

2. แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

จากหน่วยงานที่สัมภาษณ์ทั้ง 2 แห่ง มีความเห็นที่เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขดังนี้

- กรมควบคุมมลพิษควรมีการประชาสัมพันธ์และชี้แจงแนวทางการดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ให้ทั่วถึงก่อนจะบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ เนื่องจากกฎกระทรวงนี้มีการประชาสัมพันธ์หลังประกาศบังคับใช้ไปแล้ว หากพบผู้ไม่ปฏิบัติตามก็ต้องดำเนินการทางกฎหมายที่ระบุไว้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแหล่งกำเนิดมลพิษและเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการได้

- กรมควบคุมมลพิษควรจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้มีความชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามขั้นตอนทางกฎหมาย

- ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่ได้รับจากกรมควบคุมมลพิษ เป็นข้อมูลที่เก่าซึ่งบางแห่งได้ปิดกิจการไปแล้ว และเป็นข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภทที่เข้าข่ายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งกฎกระทรวงฯ มีผลบังคับเฉพาะแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำเท่านั้น ดังนั้นสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแต่ละจังหวัดจึงต้องสำรวจแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ของตนเองใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ส่งให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดทุกเดือน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษในแต่ละเดือน

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรช่วยประชาสัมพันธ์ให้แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่รับทราบ และให้ดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทราบจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ที่ดีที่สุด

ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรดังกล่าวก็ยังมีประเด็นปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ โดยภาพรวม คือ ได้ผลกระทบจากหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย (แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ตลอดจนความคิดเห็นและวิธีการปฏิบัติงาน อำนาจหน้าที่ และที่สำคัญ คือฐานข้อมูลของแหล่งกำเนิดมลพิษ

3. ข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการบังคับใช้กฎหมาย

3.1 เจ้าหน้าที่งานควบคุมมลพิษ

อนึ่งหลักการควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 คือ การกำหนดประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมายโดยเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ คือ 1) เพื่อตรวจตราแหล่งกำเนิดมลพิษ และให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด 2) เพื่อหาสาเหตุของปัญหา (กรณีเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษเกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม) และ 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเห็นว่าบุคลากรที่ทำหน้าที่ดังกล่าวของภาครัฐ ซึ่งเป็นกลไกในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้เกิดการควบคุมมลพิษทางน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้มีการระบุถึงบุคลากรดังกล่าว คือ “เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ”

เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษ และกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิด บังคับใช้กฎหมายกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย (ทางปกครอง อาญา และแพ่ง) ประสานกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อบังคับใช้กฎหมาย และการให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษได้แก่ บุคลากรต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 3 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการออกกฎหมายนั้นได้มีการกำหนดตัวบุคลากรในการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษไว้หลากหลายและครอบคลุมในกลุ่มประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษทั้ง 10 ประเภท แต่ส่วนใหญ่บุคลากรดังกล่าวอาจไม่ทราบว่าเป็นตนเองได้ถูกแต่งตั้งและไม่ทราบบทบาท หน้าที่ของตนในฐานะเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

สำหรับบทบาท อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีประเด็นหลักๆ คือ

(1) การเสนอแนะให้คำปรึกษา เช่น เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีหน้าที่ต้องให้คำแนะนำ และช่วยเหลือเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษตามความจำเป็น (ตามมาตรา 60) เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีหน้าที่เสนอแนะการตั้งปิด หรือพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือการสั่งให้หยุดใช้ หรือทำประโยชน์ด้วยประการใดๆ เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่ลักลอบปล่อยทิ้งมลพิษที่ยังไม่ได้ทำการบำบัดออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษ เสนอแนะให้มีการดำเนินการทางกฎหมายเพื่อบังคับให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดสงน้ำเสียหรือของเสียไปทำการบำบัดหรือกำจัดต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือส่วนราชการ เกี่ยวกับการดำเนินการและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสยรวม ระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือส่วนราชการ (ตามมาตรา 83)

(2) การควบคุม บังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย (ตามมาตรา 82) ได้แก่ (1) เข้าตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบบำบัดมลพิษ หรืออุปกรณ์และเครื่องมือ เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งมลพิษต่างๆ รวมทั้งตรวจบันทึกรายละเอียดสถิติหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าว หรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 (2) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองผู้ควบคุมหรือผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย จัดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือซ่อมแซมระบบบำบัดมลพิษหรืออุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ เพื่อควบคุมการปล่อยมลพิษต่างๆ (แต่ถ้าแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรมให้แจ้งให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และ หากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ (3) ออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งปรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่ใช่โรงงานอุตสาหกรรม (ในกรณีแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรมให้มีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานให้ออกคำสั่งปรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงงานอุตสาหกรรมนั้น โดยให้ถือว่าเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานเป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ หากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานไม่ดำเนินการออกคำสั่งปรับภายในระยะเวลาอันสมควรให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจออกคำสั่งปรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมนั้นได้) (4) ออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียหยุดหรือปิดการดำเนินการให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียหรือ

สั่งเพิกถอนใบอนุญาตในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย นั้น ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ประกาศ หรือเงื่อนไขที่ออกหรือกำหนดตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (5) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเพิกถอนการเป็นผู้ควบคุมตามมาตรา 68 หรือมาตรา 70 ในกรณีที่ผู้ควบคุมนั้น ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ประกาศ หรือเงื่อนไขที่ออกหรือกำหนดตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ซึ่งสั่งตามพระราชบัญญัตินี้

(3) บทบาทในการปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น

(กรมควบคุมมลพิษ, 2535)

แม้จะมีการระบุอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษไว้มากแต่จะเห็นได้ว่า บทบาท อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ยังขาดความเป็นเอกภาพในการใช้อำนาจทางกฎหมายในการบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษบางประเภท ได้แก่ กรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรม ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ก่อน แต่หากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน จึงค่อยให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามกฎหมายของพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจดำเนินการตามที่กำหนดไว้ ทั้งในเรื่องการเข้าไปตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรม และการสั่งปรับเมื่อโรงงานอุตสาหกรรมไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งบางครั้งการดำเนินการเข้าไปควบคุมสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำได้ล่าช้า ยุ่งยาก หรือไม่สามารเข้าไปดำเนินการได้ และการออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งปรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีใช้โรงงานอุตสาหกรรม ตามมาตรา 90 มาตรา 91 หรือมาตรา 92 เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ยังไม่มีความรู้ ความสามารถในการเข้าไปดำเนินการ เนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย คือ ตำแหน่งนิติกรในหน่วยงาน

ในส่วนขั้นตอนการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาศัยอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ต้องทำการออกหนังสือเป็นคำสั่งให้กับแหล่งกำเนิดมลพิษ เนื่องจากการออกคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองที่กระทบต่อสิทธิของผู้ได้รับคำสั่ง ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติตามขั้นตอน หลักเกณฑ์ วิธีการตามพระราชบัญญัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) การทำคำสั่งทางปกครอง หนังสือคำสั่งทางปกครองอย่างน้อยต้องประกอบด้วย
- วัน เดือน ปี ที่ทำคำสั่ง ชื่อและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง พร้อมทั้ง
ลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง

- เหตุผลในการออกคำสั่ง เพื่อให้คู่กรณีได้รับทราบเหตุผลอันเป็นที่มาของ
คำสั่ง และหากไม่เห็นด้วยกับคำสั่งก็สามารถทราบว่าได้แย้งในประเด็นใด โดยเหตุผลในการ
ออกคำสั่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ และใช้ประกอบการทำคำสั่ง ข้อ
กฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุน

- เงื่อนไขที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

- สิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่ง ระยะเวลาในการใช้สิทธิ

- คำเตือนให้มีการกระทำภายในเวลาที่กำหนด

(2) การจัดทำหนังสือแจ้งสิทธิโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐาน ไปยังเจ้าของหรือผู้
ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ จะต้องมีการเสนอเรื่องเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาลงนามภายใน 15 วัน
ทำการ นับจากวันที่ได้รับผลการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำจากห้องปฏิบัติการ โดยมีรายการเอกสารดังนี้

- บันทึกข้อความเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาลงนามในหนังสือแจ้งสิทธิ
โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐาน

- หนังสือแจ้งสิทธิโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานถึงเจ้าของหรือผู้ครอบครอง
แหล่งกำเนิดมลพิษ

- บันทึกข้อความรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง เสนอผู้บังคับบัญชา

- แบบบันทึกการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ/เรื่องร้องเรียน

- ผลการตรวจสอบน้ำทิ้งของแหล่งกำเนิดมลพิษ

- ใบอนุญาตที่เกี่ยวข้อง หรือหนังสือสำคัญ

(3) ทำคำสั่งทางปกครอง

(4) ขยายระยะเวลาการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

(5) อุทธรณ์คำสั่ง โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ประสงค์จะ
อุทธรณ์คำสั่ง ให้ทำเป็นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและเหตุผลต่อคณะกรรมการควบคุมมลพิษหรือผู้ที่
คณะกรรมการควบคุมมลพิษหรือผู้ที่คณะกรรมการควบคุมมลพิษมอบหมาย ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่
ได้รับแจ้งคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ, 2556)

ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้กฎกระทรวงนี้ จะระบุถึงการที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะมี
หน้าที่รับข้อมูลที่รายงานมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่กรณีการติดตาม ตรวจสอบ
แหล่งกำเนิดมลพิษ ที่มีการเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกฎหมาย และการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่

แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำไม่ได้ทำตามกฎหมาย และมีผลในการบังคับใช้กฎหมายในด้านน้ำ ก็พบว่ามีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งทางปกครองด้วย ดังนั้นคุณสมบัติของผู้ที่เป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังพบว่า กฎกระทรวงฉบับนี้บังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นอาคารบางประเภทที่เป็นหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาล สถาบันการศึกษา และบังคับใช้กับระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนด้วย ซึ่งระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนเป็นการดำเนินการโดยแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นของรัฐเช่นกัน

การดำเนินการกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นหน่วยงานรัฐ ในมาตรา 55 ในส่วนที่ 8 การบังคับทางปกครองของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติไว้ว่า การบังคับทางปกครองไม่ใช้กับเจ้าหน้าที่ด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ ได้มีการกำหนดวิธีการดำเนินการเฉพาะที่แตกต่างจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นเอกชน ดังแสดงแนวทางการดำเนินงานในภาพที่ 16 (ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ, 2556) ซึ่งจะเห็นได้ว่าแตกต่างจากวิธีการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นเอกชน ซึ่งการดำเนินการกับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรม เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ดำเนินการตามขั้นตอนดังแสดงในภาพที่ 17 และกรณีการดำเนินการกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่ใช่โรงงานอุตสาหกรรม ก็มีวิธีการดำเนินการตามแนวทางในภาพที่ 18

3.2 เจ้าพนักงานท้องถิ่น

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น หมายถึง

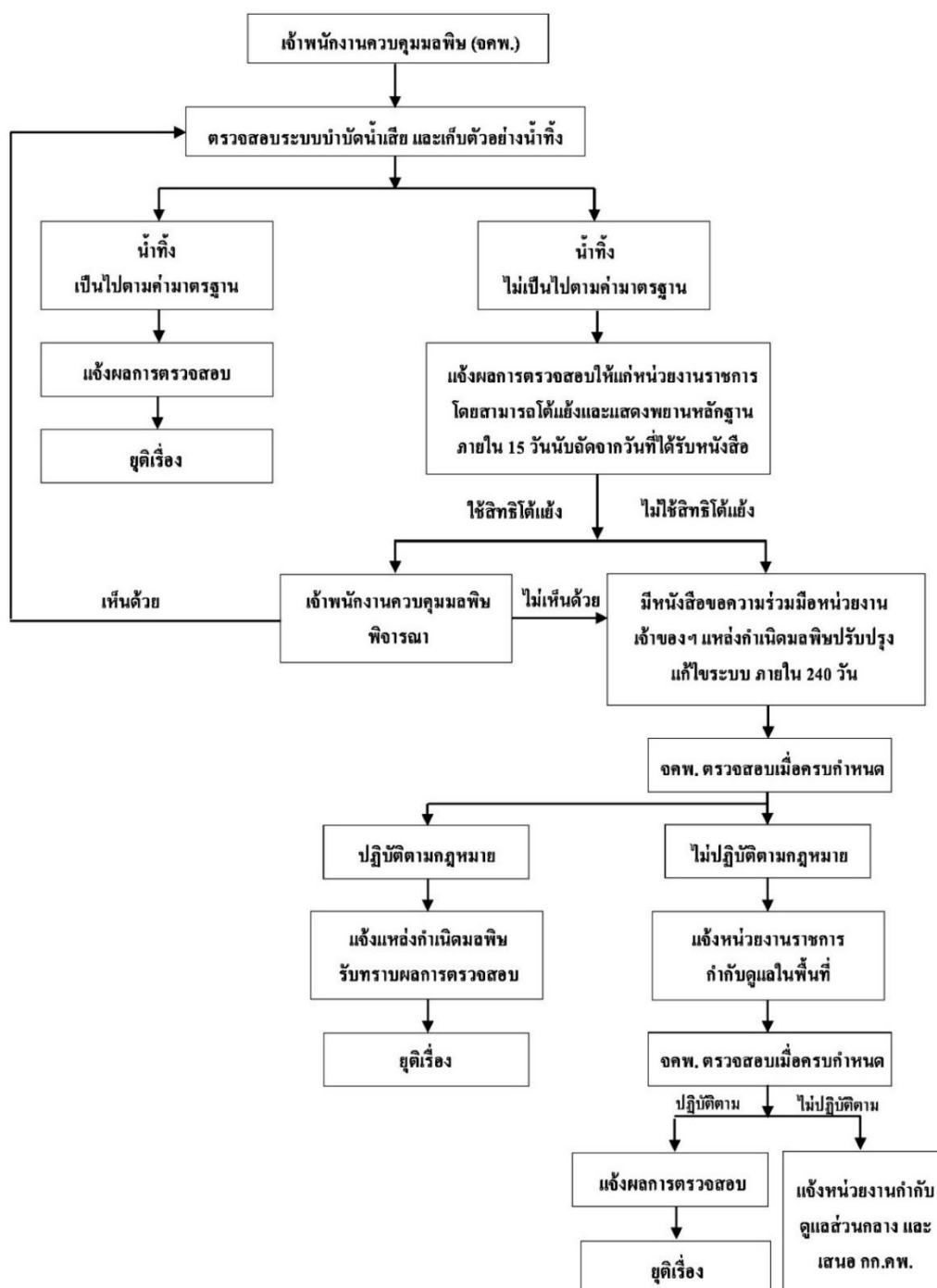
- (1) นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล
- (2) ประธานสุขาภิบาล สำหรับในเขตสุขาภิบาล
- (3) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (4) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร
- (5) ปลัดเมืองพัทยา สำหรับในเขตเมืองพัทยา

(6) หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การปกครองท้องถิ่นอย่างอื่น นอกเหนือจาก (1) ถึง (5) ข้างต้นที่ได้รับการประกาศกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้น สำหรับในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

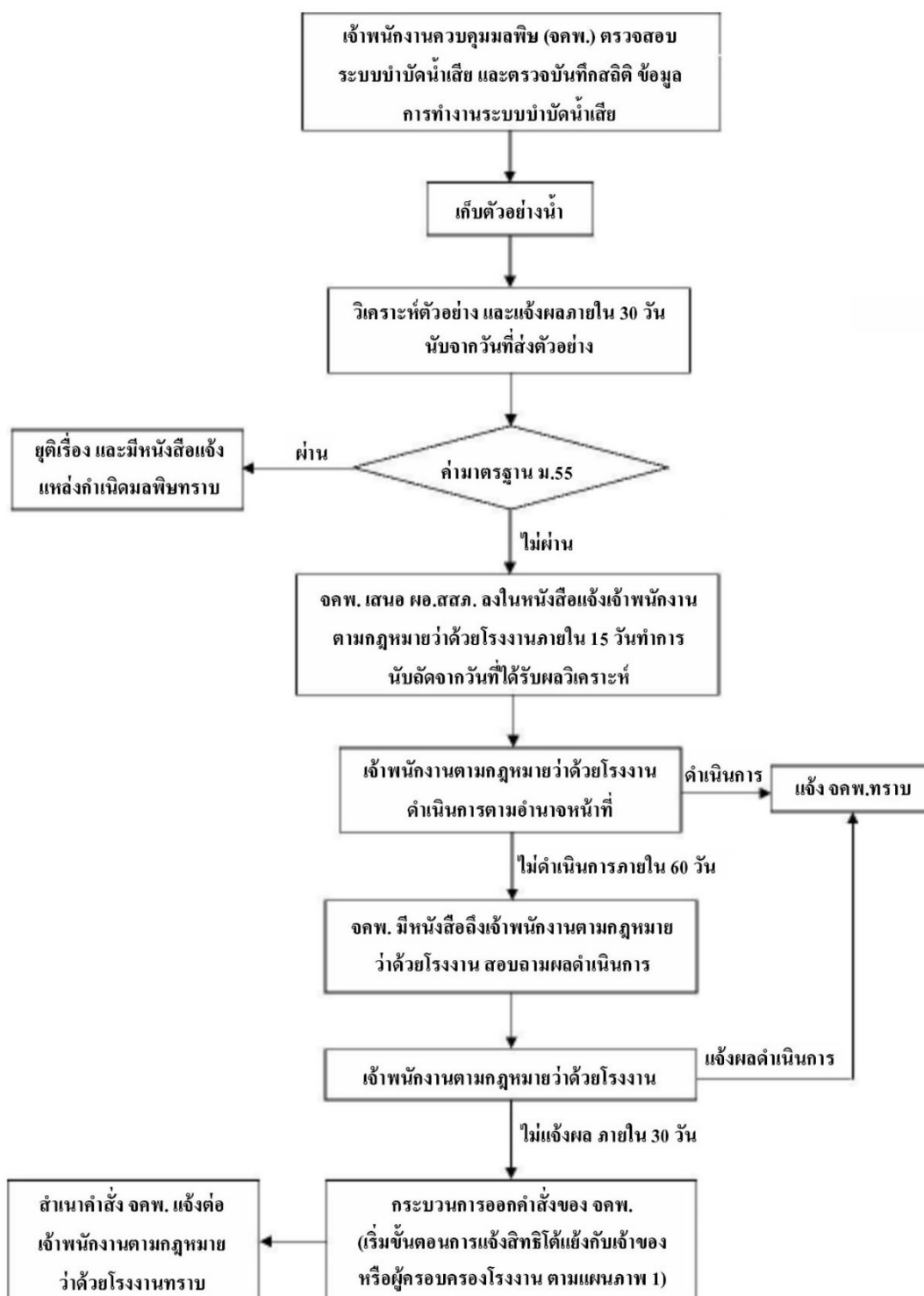
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ได้กำหนดบทบาทอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรระดับท้องถิ่นไว้หลายประการ คือ

(1) การจัดการเกี่ยวกับมลพิษในพื้นที่ เช่น กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

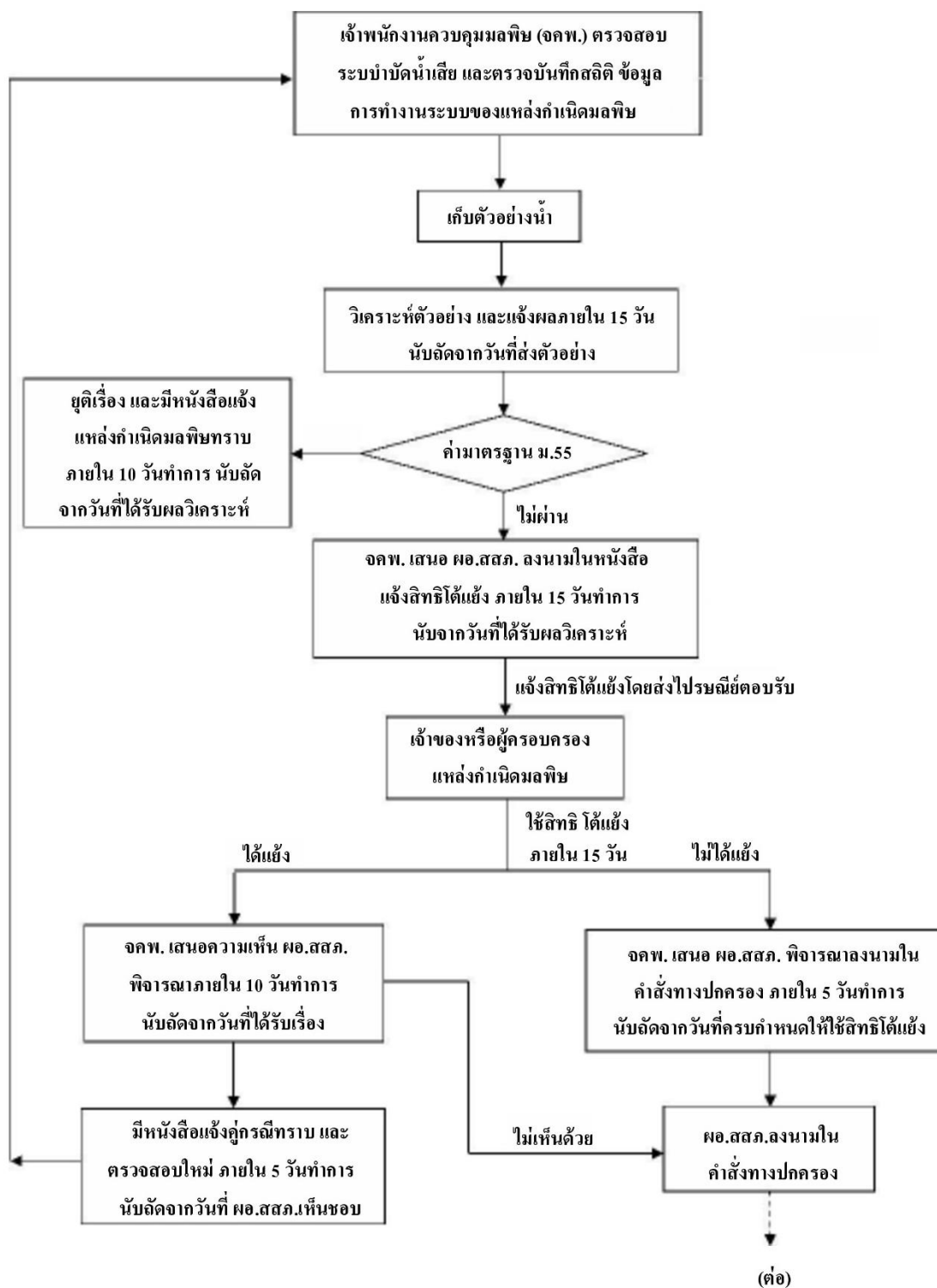
เพื่อนำไปรวมไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด (มาตรา 60) และให้ราชการส่วนท้องถิ่นจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวม โดยใช้เงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่นและเงินกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 77)

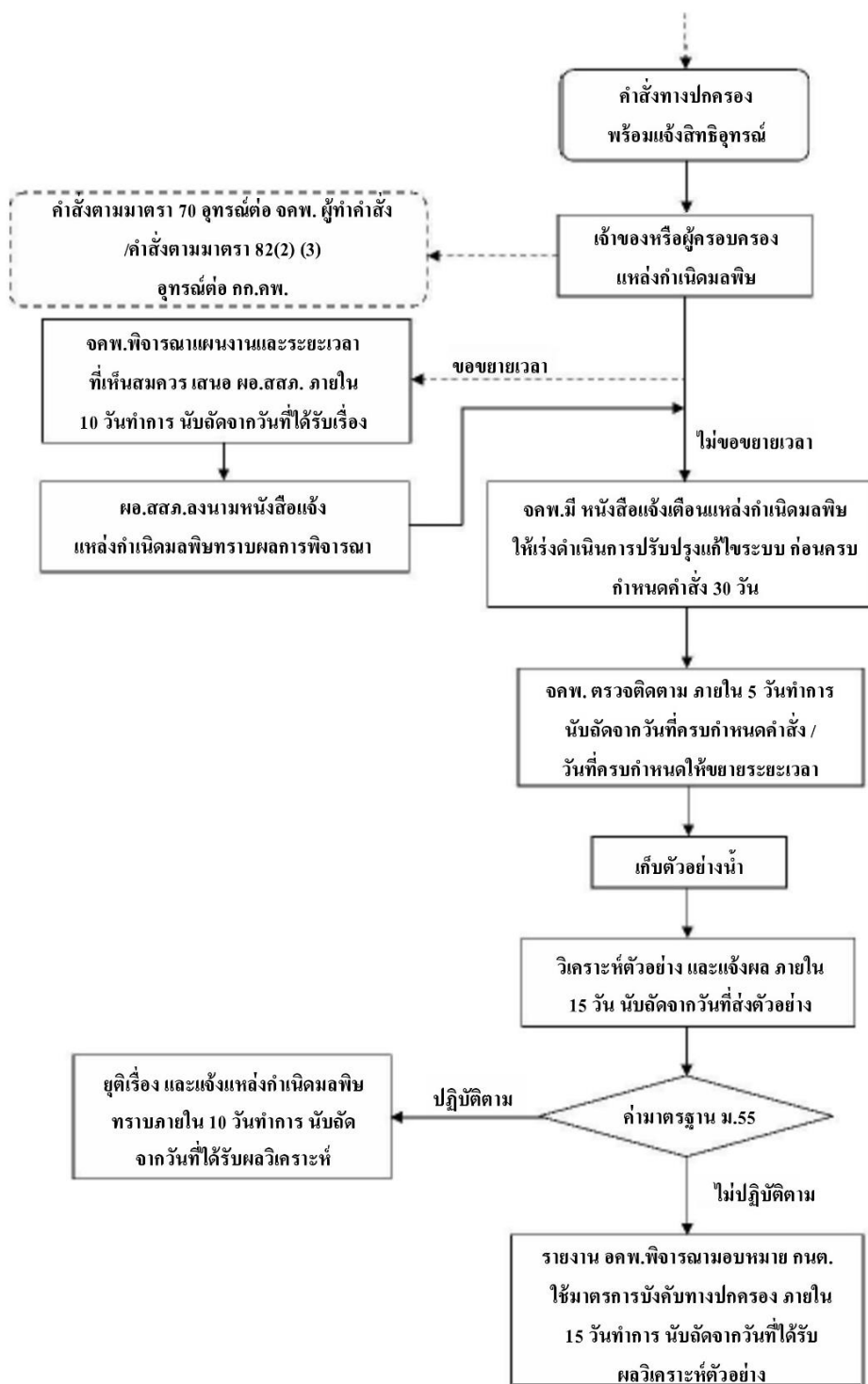

ภาพที่ 16 แนวทางการดำเนินงานควบคุม กำกับ ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นหน่วยงานรัฐ
ที่มา: ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ (2556)

ภาพที่ 17 แนวทางการดำเนินงานควบคุม กำกับ ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรม
ที่มา: ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ (2556)

ภาพที่ 18 แนวทางการดำเนินงานควบคุม กำกับ ดูแลแห่งกำเนิดมลพิษที่ไม่ใช่โรงงานอุตสาหกรรม
ที่มา: ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ (2556)

(2) การควบคุม บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ได้แก่ อำนาจในการตรวจสอบควบคุม เช่น อำนาจในการพิจารณาออกใบอนุญาตแก่ผู้รับจ้างเป็นผู้ควบคุมหรือรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย (มาตรา 73) อำนาจในการควบคุมดูแลให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติ และข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น และจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง (มาตรา 80) อำนาจในการออกกฎเกณฑ์ เช่น เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษในเขตท้องที่ที่ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไปทำการบำบัดหรือกำจัดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (มาตรา 74) กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจหลักเกณฑ์หรือวิธีการชั่วคราวสำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียได้ตามความจำเป็น รวมตลอดถึงวิธีการชั่วคราวในการเก็บรวบรวม การขนส่ง หรือการส่งน้ำเสียหรือของเสียด้วยวิธีการใดๆ ที่เหมาะสมไปทำการบำบัดหรือกำจัดในเขตอื่น ในเขตท้องที่ที่ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไปทำการบำบัดหรือกำจัดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ อำนาจในการจัดเก็บค่าบริการในการบำบัดน้ำเสียหรือของเสีย (มาตรา 75) และกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บค่าบริการ ค่าปรับและค่าเสียหาย ตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ (มาตรา 93) (กรมควบคุมมลพิษ, 2535)

ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบาท อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นบทบาทในเรื่องการจัดการให้ท้องถิ่นของตนมีการจัดการในเรื่องของมลพิษที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อท้องถิ่นนั้นจะได้มีแผน/นโยบาย/โครงการเกี่ยวกับการจัดการมลพิษในพื้นที่ รวมทั้งการให้ความสำคัญในเรื่องบุคลากรที่จะมารับผิดชอบต้องเป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจงานทางด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่กับแหล่งกำเนิดมลพิษมีประสิทธิภาพ และเกิดการบังคับใช้อย่างจริงจัง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกฎกระทรวงนี้ นอกจากมีภารกิจตามที่กฎกระทรวงกำหนด ซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บทบาทของเจ้าหน้าที่ยังต้องคอยดูแลควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษให้ทำตามกฎหมายในทุกๆเรื่อง

4. ผลการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงฯ ในระหว่างปี 2555 - ปัจจุบัน (2560) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ดังได้กล่าวข้างต้น กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2555 และเมื่อทบทวนผลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้ กฎหมายดังกล่าวพบข้อมูลดังนี้ ข้อมูลปี 2558 ระบุว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแหล่งกำเนิดมลพิษทาง น้ำที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ จำนวน 482 แห่ง (ตามฐานข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ) จำแนกได้ดังนี้ 1) โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 222 แห่ง 2) อาคารบางประเภทและบางขนาด จำนวน 135 แห่ง 3) การเลี้ยงสุกร จำนวน 12 แห่ง 4) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 107 แห่ง 5) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จำนวน 1 แห่ง 6) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย จำนวน 3 แห่ง และ 7) ระบบบำบัดน้ำเสยรวมชุมชน จำนวน 2 แห่ง ทั้งนี้ในกลุ่มที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทที่ดิน จัดสรร ทำเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลา และบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ยังไม่มี ข้อมูล และในกลุ่มบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย ยังมีข้อมูลที่ไม่ชัดเจน ซึ่งจะ เห็นว่ามีจำนวนของแหล่งกำเนิดมลพิษน้อยกว่าที่ควรจะเป็น (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 2558) และข้อมูลล่าสุดในปี 2560 พบว่าจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เข้าข่าย ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ จำนวน 2,999 แห่ง ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 จำแนกได้ ดังนี้ คือ 1) โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 999 แห่ง 2) อาคารบางประเภทและบางขนาด จำนวน 124 แห่ง 3) การเลี้ยงสุกร จำนวน 129 แห่ง 4) ทำเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลา จำนวน 20 แห่ง 5) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 211 แห่ง 6) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จำนวน 780 แห่ง 7) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย จำนวน 731 แห่ง และ 8) ระบบบำบัดน้ำเสยรวม ชุมชน จำนวน 5 แห่ง (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2560) ดังแสดงผลการเปรียบเทียบจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษในตารางที่ 20 ซึ่งจะเห็นได้ว่าฐานข้อมูลของ แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ นี้มีการเปลี่ยนแปลง โดยจากปี 2560 มีแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ นี้เพิ่มขึ้นกว่า 6 เท่า จากปี 2558 โดยเฉพาะ แหล่งกำเนิดมลพิษที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่าปี 2558 เกินกว่า 1 เท่าตัว ได้แก่ โรงงาน อุตสาหกรรม การเลี้ยงสุกร บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย และระบบบำบัด น้ำเสยรวมชุมชน และมีฐานข้อมูลประเภททำเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลาเพิ่ม ขึ้นมา ส่วนที่ดินจัดสรรและบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดก็ยังไม่มีความข้อมูลเหมือนเดิม

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2558 และปี 2560 ที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการ จัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงาน ของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ	จำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษทั้งหมด	
	*ปี 2560	**ปี 2558
1. โรงงานอุตสาหกรรม	999	222
2. อาคารบางประเภทและบางขนาด	124	135
3. ที่ดินจัดสรร	0	0
4. การเลี้ยงสุกร	129	12
5. ท่าเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลา	20	0
6. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	211	107
7. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	780	1
8. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย	731	3
9. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	0	0
10. ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน	5	2
รวม	2,999	482

ที่มา: *สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2560)

**สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 (2558)

นอกจากข้อมูลจากฐานข้อมูลจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีการเพิ่มมากขึ้นดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาจากผลการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ พบว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ซึ่งมีการบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2555 จากการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้มา 3 ปี ข้อมูลปี 2558 พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้มีจำนวน 482 แห่งนั้น (ข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2558) แต่มีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของตนเพียง 28 แห่ง จาก 482 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.81 ของแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, 2558) และเมื่อเปรียบเทียบกับ การบังคับใช้กฎกระทรวงฯ มา 5 ปี ข้อมูลปี 2560 โดยแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ มีจำนวนเพิ่มขึ้น

เป็น 2,999 แห่ง (ข้อมูลเดือนกุมภาพันธ์ 2560) และพบว่ามีแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จำนวน 155 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.17 ของแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2560) ดังแสดงในตารางที่ 21 ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ระหว่าง ปี 2558 และ ปี 2560 พบว่าในปี 2560 มีข้อสังเกตว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เป็นกลุ่มอาคารบางประเภทและบางขนาดมีร้อยละของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มากขึ้น จากร้อยละ 0.74 เป็นร้อยละ 33.87 ส่วนแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำประเภทการเลี้ยงสุกร ทำเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลา บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังไม่มีการทำรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 หรือทำน้อยมาก ส่วนประเภทโรงงานอุตสาหกรรม สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง มีจำนวนการรายงานเพิ่มมากขึ้น แต่ร้อยละการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 เพิ่มไม่มาก เนื่องจากมีฐานข้อมูลเพิ่มจำนวนขึ้น และระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่ต้องดำเนินการโดยภาครัฐเอง ก็พบว่ามีรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 จำนวน 2 แห่ง จาก 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 40

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบร้อยละของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ส่งรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 เดือนกรกฎาคม 2558 กับมกราคม 2560

ประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ	จำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษ		จำนวนที่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2			
	ทั้งหมด		*ก.พ. 2560		**ก.ค. 2558	
	2560	2558	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. โรงงานอุตสาหกรรม	999	222	56	5.61	9	4.05
2. อาคารบางประเภทและบางขนาด	124	135	42	33.87	1	0.74
3. ที่ดินจัดสรร	0	0	-	-	-	-
4. การเลี้ยงสุกร	129	12	0	0	1	8.33
5. ทำเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลา	20	0	0	0	0	0
6. สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	211	107	47	22.27	14	13.08
7. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	780	1	7	0.90	0	0
8. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย	731	3	1	0.14	3	100.00
9. บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	0	0	-	-	-	-
10. ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน	5	2	2	40.00	0	0
รวม	2,999	482	155	5.17	28	5.81

ที่มา: *สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2560)

**สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 (2558)

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีปัญหา และข้อจำกัดในการดำเนินการของแหล่งกำเนิดมลพิษ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำให้แหล่งกำเนิดมลพิษส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ รวมทั้งการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยหรือสาเหตุที่ได้มาจากการศึกษาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์จากเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนี้โดยสภาพปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะคล้ายคลึงกับในหลายรายงานวิจัยที่ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม ที่ระบุว่าสาเหตุส่วนใหญ่มาจากตัวผู้บังคับใช้กฎหมาย และการขาดความเป็นเอกภาพในการใช้อำนาจทางกฎหมาย (นิรติชัย พลอาจ และคณะ (2554); สิริพรหม ชำนาญยา (2553); สุวิชา สุภามา (2552)) จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มพูนสมรรถนะผู้บังคับใช้กฎหมาย การจัดสรรบุคลากรให้มากพอต่อการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย และจัดสรรปัจจัยสนับสนุนให้มากพอต่อการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

5. สรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ

จากผลการศึกษาในมิติต่างๆดังกล่าวมาก่อนหน้า สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ของการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่ามีข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ นี้อยู่มาก โดยข้อจำกัดปัญหาอุปสรรค ที่พบเป็นปัจจัย ตัวแปรหลักๆ ได้แก่

- ปัญหาแหล่งกำเนิดมลพิษไม่รับรู้ว่ามี การบังคับใช้กฎกระทรวงฯ และรับรู้แต่ไม่รู้ ว่าหน่วยงาน/สถานประกอบการของตนเข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ จึงทำให้แหล่งกำเนิดมลพิษไม่ดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ เนื่องจากรับรู้แต่ไม่เข้าใจกฎกระทรวงนี้

- ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและบุคลากรขาดความรู้ ในการทำหน้าที่ตามกฎกระทรวงนี้โดยเฉพาะ ทั้งในแหล่งกำเนิดมลพิษ และในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้แหล่งกำเนิดมลพิษไม่มีการรายงานบันทึกการทำงานจากระบบบำบัดน้ำเสียรายวันตามแบบ ทส.1 และการทำสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 ส่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของตน และการที่ต้องจดบันทึกการทำงานจากระบบบำบัดน้ำเสียทุกวัน แหล่งกำเนิดมลพิษเห็นว่าเป็นภาระ และไม่ได้อำนาจให้เกิดประโยชน์ของการทำงานดังกล่าว แต่เป็นการเพิ่มงานให้กับบุคลากรในหน่วยงาน

- ปัญหาเรื่องฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีฐานข้อมูลของแหล่งกำเนิดมลพิษแต่ละประเภทในพื้นที่ของตน รวมทั้งฐานข้อมูลที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่ได้มาจากกรมควบคุมมลพิษก็ไม่ชัดเจน ไม่เป็นปัจจุบัน หนึ่งในความจริงแหล่งกำเนิดมลพิษบางแห่งอาจปิดกิจการหรือย้ายกิจการไป หรือมีกิจการเปิดใหม่เพิ่ม จึงทำให้ฐานข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทุกเดือน หากไม่มีระบบปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ก็ยากที่จะดำเนินการได้

- ปัญหาการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ทั่วถึง ทำให้แหล่งกำเนิดมลพิษไม่ทราบว่าสถานประกอบการ/หน่วยงานของตน ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ และเมื่อแหล่งกำเนิดมลพิษทราบเข้า ทำให้ขาดความพร้อมที่จะดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ และแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำแต่ละประเภท แต่ละขนาด ใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ที่แตกต่างกัน

- ปัญหาของระบบบำบัดน้ำเสียและเทคโนโลยีที่ใช้มีความหลากหลาย โดยกฎกระทรวงฯ ให้รวมถึงระบบบำบัดน้ำเสียที่ไม่จำเป็นต้องดูแลอย่างเข้มงวด และจัดบันทึกการทำงานจากระบบบำบัดน้ำเสียทุกวัน เช่น บ่อเกราะ บ่อซึม ซึ่งระบบบำบัดน้ำเสียและเทคโนโลยีที่ใช้ที่แตกต่างกันความเข้มงวดในการดูแลก็แตกต่างกัน และแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งไม่ได้ใช้น้ำเป็นหลักในกระบวนการผลิตจึงทำให้ไม่มีน้ำเสียเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้จึงเป็นลักษณะที่ไม่ต้องเข้มงวดในการดูแล แต่จากการให้คำนิยามน้ำทิ้งโดยให้รวมหมายถึงน้ำใช้จากคณงานด้วยนั้น ซึ่งลักษณะน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากคณงานก็จะมีลักษณะที่แตกต่างจากน้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตของโรงงาน และโรงงานแต่ละประเภทก็จะมีลักษณะน้ำเสียที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน ดังนั้นควรแบ่งย่อยประเภทโรงงานเพิ่มเติมออกเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่มีน้ำเสียในกระบวนการผลิต รวมทั้งแหล่งกำเนิดมลพิษบางแห่งที่มีระบบบำบัดน้ำเสียเป็นบ่อเกราะ ยังไม่เข้าใจว่าตนเองต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ เนื่องจากยังไม่เข้าใจความหมายและประเภทของระบบบำบัดน้ำเสียที่ถูกบังคับใช้ตามกฎกระทรวงนี้

- ปัญหาระบบบำบัดน้ำเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ใช้งานอยู่มีปัญหาจึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลการทำงานจากระบบบำบัดน้ำเสียได้

- ปัญหาขาดกลไกการทำงานของผู้มีหน้าที่ในการควบคุม บังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างจริงจัง ทั้งที่มีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่ามีผลการบังคับใช้กฎกระทรวงนี้ อย่างไรก็ตามไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภักดิ์ สกุศลโรมวิลาศ (2546) ที่กล่าวว่ามาตรการการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ ยังขาดแนวทางและรูปแบบในการบังคับใช้กฎหมาย

อย่างแท้จริง แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการใดๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือกระตุ้นแหล่งกำเนิดมลพิษ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการ บังคับใช้กฎกระทรวงฯ นอกจากนี้พบว่ายังขาดระบบการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่จากภาค ประชาชน ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ท้องถิ่น และเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 นั้น มีเป้าหมายใช้บังคับกับเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำให้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดอย่างจริงจัง ซึ่งแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้มี 10 ประเภท คือ 1) โรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม 2) อาคารบางประเภทและบางขนาด 3) ที่ดินจัดสรรบางประเภท 4) การเลี้ยงสุกรบางประเภท 5) ท่าเทียบเรือประมง สะพานปลา และกิจการแพปลา 6) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงบางประเภท 7) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง 8) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย 9) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และ 10) ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ทั้งนี้ มีผู้เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ คือ 1) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ 2) เจ้าพนักงานท้องถิ่นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด, สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และผู้ว่าราชการจังหวัด) และผลการศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อมีการใช้กฎกระทรวงนี้ในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นการใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริง พบว่ายังมีปัญหาค่อนข้างมาก ทั้งนี้ มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากประเด็นขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมาย ในกลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎกระทรวงฯ ดังนี้

กลุ่มแหล่งกำเนิดมลพิษมีปัญหาในขั้นตอนการดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้ โดย มีปัญหาเรื่องการไม่รับรู้ และรับรู้แต่ไม่เข้าใจกฎกระทรวงฯ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านศักยภาพและไม่มีบุคลากรในการดำเนินการ การไม่เข้าใจวิธีการจดบันทึกและขั้นตอนการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภท ทุกขนาดพร้อมกัน ทำให้แหล่งกำเนิดมลพิษบางแห่งยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ

กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อจำกัดในด้านศักยภาพขององค์กรในด้านความไม่เพียงพอของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การไม่มีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ซึ่งยากที่จะติดตามการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษ และการไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ ของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ คือ เมื่อแหล่งกำเนิดมลพิษไม่ส่งรายงานมายัง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่สามารถดำเนินการตามกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ได้

กลุ่มเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ซึ่งมีหน้าที่ในการรวบรวมรายงานสรุปการทำงาน ของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 เพื่อใช้ข้อมูลในการกำกับ ติดตามการดำเนินการตาม กฎกระทรวงฯ และใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการ เมื่อมีเรื่องร้องเรียนเกิดขึ้นกับแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีปัญหาในการกำกับ ติดตามการดำเนินการของแหล่งกำเนิดมลพิษใน พื้นที่ เนื่องจากการไม่มีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ที่เป็นปัจจุบัน และมีข้อจำกัด ทางด้านศักยภาพในการดำเนินการทางกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎกระทรวงฯ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค ในการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และ รายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัย จึงได้มีข้อเสนอแนะให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ คือ

1) แหล่งกำเนิดมลพิษ

(1) ควรมีการปรับตัวให้มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ โดยให้ ความสำคัญ จัดให้มีบุคลากรที่ดูแลเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำโดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถดูแล ระบบบำบัดน้ำเสียของสถานประกอบการ/หน่วยงานของตนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งระบุหน้าที่ ในการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯนี้ให้ชัดเจนในการปฏิบัติงาน

(2) ควรจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งการปฏิบัติตาม กฎกระทรวงฯในเรื่องของการรายงานผลการการทำงาน of ระบบบำบัดน้ำเสียตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนด ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าว จะเป็นต้นทุนของหน่วยงานอยู่แล้ว จึงควรใช้ประโยชน์ของการ ปฏิบัติดังกล่าวมาช่วยในการเพิ่มภาพลักษณ์ขององค์กรของตน นอกจากนี้แหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็น หน่วยงานราชการต่างๆ ควรมีการรับรู้และปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมใน สังคม และเป็นแบบอย่างให้กับภาคเอกชน ทั้งนี้ได้แก่ สถานบันการศึกษา โรงพยาบาลต่างๆ เป็นต้น

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(1) ควรมีการมอบหมายบุคลากรที่ดูแลเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำโดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถดูแล ติดตาม การปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ รวมทั้งมี เจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎกระทรวงนี้

(2) ควรมีการประชาสัมพันธ์ และจัดอบรมเจ้าหน้าที่ของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ในพื้นที่ของตน เพื่อให้รับรู้ เข้าใจวิธีการ และขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นการกระตุ้นเตือนให้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ดำเนินการ

(3) ควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ของตนให้เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่

(4) ควรลงพื้นที่เพื่อกำกับ ติดตามการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษ

(5) ควรมีแผนงาน/โครงการ พร้อมทั้งงบประมาณในการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับเรื่องมลพิษทางน้ำในพื้นที่

3) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด

(1) ควรมีการประชาสัมพันธ์ และจัดอบรมเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ เพื่อให้รับรู้ เข้าใจวิธีการ และขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

(2) ในฐานะที่เป็นผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย จึงควรนำข้อมูลและจำนวนรายงานตามแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษ มาวิเคราะห์ เพื่อลงพื้นที่กำกับ ติดตามการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯของแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัด และการใช้มาตรการทางสังคมกับแหล่งกำเนิดมลพิษ

(3) ควรเป็นคนกลางในการรวบรวมข้อมูล ข้อจำกัด ปัญหา อุปสรรคของแหล่งกำเนิดมลพิษ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรายงานและปรึกษาหาวิธีแก้ไขปัญหากับผู้ที่มีอำนาจ เพื่อการแก้ไขปรับปรุงให้การบังคับใช้กฎกระทรวงนี้มีประโยชน์ และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

(4) ควรมีหน่วยงานระดับจังหวัดที่เป็นศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย โดยรวบรวมกฎหมายทุกฉบับที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชน หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ได้ศึกษาหาความรู้ รวมทั้งเป็นหน่วยงานคอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย

4) กรมควบคุมมลพิษ

(1) ควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทั้ง 10 ประเภทให้เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ กับแหล่งกำเนิดมลพิษแต่ละประเภท

(2) ในฐานะที่เป็นผู้ออกกฎกระทรวงนี้ ควรกำกับ ดูแล ติดตามผล เพื่อให้เกิดการกระตุ้น การบังคับใช้กฎกระทรวงฯ

(3) ควรทบทวน ปรับปรุง กฎกระทรวงฯ เพื่อลดข้อจำกัดต่างๆ และให้กฎกระทรวงนี้ เหมาะสมกับการบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษแต่ละประเภท และแต่ละขนาด

5) ภาคประชาชน

(1) ควรให้ความสำคัญกับปัญหามลพิษทางน้ำ และการปฏิบัติตามกฎหมายของ แหล่งกำเนิดมลพิษ โดยมีการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายของแหล่งกำเนิดมลพิษ และการ ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อ

1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษแต่ละ ประเภท โดยศึกษาถึงสภาพความเป็นจริง การปฏิบัติตามกฎหมาย ขอบเขตและระยะเวลาการบังคับ ใช้กฎหมาย บทลงโทษ ผู้ที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับ โดยดูจากกฎหมายต่างๆที่เข้ามา เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นบริบทของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำของ ประเทศไทย

2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแบบบันทึกข้อมูลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตาม แบบ ทส.1 และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.2 ถึงความเพียงพอ ครอบคลุม และสอดคล้องกับมาตรฐานน้ำทิ้งที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประกาศไว้หรือไม่

3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ที่ต้อง จัดทำรายงาน รว.2 ส่งกรมโรงงานอุตสาหกรรม ทุก 6 เดือน และจัดทำแบบบันทึกข้อมูลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส.1 ทุกวัน และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ตามแบบ ทส.2 ทุกเดือน ว่าสามารถพัฒนาระบบให้เชื่อมโยงกันได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2558. จำนวนประชากรแยกอายุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558. กรมการปกครอง. (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559).
- กรมควบคุมมลพิษ. 2535. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. กรมควบคุมมลพิษ. [http:// infofile.pcd.go.th/law/NEQA2535v5.pdf?CFID=17997911&CFTOKEN=40739213](http://infofile.pcd.go.th/law/NEQA2535v5.pdf?CFID=17997911&CFTOKEN=40739213) (สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556).
- กรมควบคุมมลพิษ. 2555. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียดและรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ.2555. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมควบคุมมลพิษ. 2555. กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและ ข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555. กรมควบคุมมลพิษ. [http:// infofile.pcd.go.th/law/NEQA2535v5.pdf?CFID=17997911&CFTOKEN=40739213](http://infofile.pcd.go.th/law/NEQA2535v5.pdf?CFID=17997911&CFTOKEN=40739213) (สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556).
- กรมควบคุมมลพิษ. 2557. การรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียหรือการรายงาน แบบ ทส.2 ทางอิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2522. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. กรมโยธาธิการและ ผังเมือง. <http://www.dpt.go.th/wan/lawdpt/data/02/1.pdf> (สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556).
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. 2535. กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความใน พระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. 2535. กรมโรงงานอุตสาหกรรม<http://www.diw.go.th/diw/lawfac.asp> (สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556).
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. 2535. พระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. 2535. กรมโรงงานอุตสาหกรรม. <http://www.diw.go.th/diw/lawfac.asp> (สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556).
- กระทรวงสาธารณสุข. 2535. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. กระทรวงสาธารณสุข. http://www.moph.go.th/ops/minister_06/Office2/public%20health%20law.pdf (สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556).
- กาญจน์ เรืองมนตรี. 2545. เอกสารประกอบการเรียนวิชากฎหมายการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา ฝ่ายวัดกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. http://marchdev.host.sk/LAE/legedu_t03p01_les101.htm. (สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2556).

- กิตติศักดิ์ ทักษสกุล. 2547. การบังคับใช้กฎหมายควบคุมสิ่งปลูกสร้างและอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพรัตน์ สุวรรณกุล. 2542. ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้ตามกฎหมายรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิติศิษย์ พลอาจ, จุมพล ชุมอ่อน และศักดิ์สิทธิ์ บุญนท. 2554. ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535: ศึกษากรณีการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ โดยเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต. สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์. 2535. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ. 2555. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กฎ ประกาศ และระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการควบคุมมลพิษ. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ. 2556. ขั้นตอนการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ. เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงขั้นตอนการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ. กรมควบคุมมลพิษ.
- ฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ. 2556. ขั้นตอน หลักเกณฑ์ วิธีการตามพระราชบัญญัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงขั้นตอนการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ. กรมควบคุมมลพิษ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. 2556. เอกสารประกอบการสอนมนุษย์กับกฎหมาย. ห้องสมุดโครงการมหาวิทยาลัยชีวิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. <http://life.cpru.ac.th/E%20learning/03%20Humanrights/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%201.htm> (สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2556).
- ยุทธ ไถยวรรณ. 2553. สถิติวิจัยและการใช้โปรแกรม SPSS. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. 2555. คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

- วีระ จีระวิระ. 2545. *ปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดจากยานพาหนะกับการบังคับใช้กฎหมาย: ศึกษากรณีมลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี. 2535. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535. ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี. <http://hpc4.anamai.moph.go.th/toilet&waste/1/1.5laws/prb.pdf> (สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556).
- สมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย. 2542. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. สมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย.
- สงวน สุดประเสริฐ. 2549. *ศักยภาพของบุคคลหน่วยงานในภูมิภาคและสถานภาพการบังคับใช้กฎหมายในการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมกรณีเรื่องร้องเรียน. วิทยานิพนธ์สาทรณสุขศาสตร์. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- สิริพรหม ชำนาญยา. 2553. *ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชากฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.*
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. 2539. *การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม. ศูนย์กฎหมายและพัฒนาสิ่งแวดล้อม คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์.*
- สุวิชา สุภามา. 2552. *การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- เสาวภักดิ์ สกฤตโรมวิลาส. 2546. *การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมาตรการการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีมลพิษทางน้ำ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2556. *บรรยายสรุปจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2556. สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี.*
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2560. *สรุปจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่รายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรา 80 (แบบ ทส.2). สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี.*
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี. 2558. *สรุปจำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่รายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรา 80 (แบบ ทส.2) ประจำเดือนกรกฎาคม 2558. สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจ้ดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึก
รายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

กฎกระทรวง

กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล
การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย
พ.ศ. 2555

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 และมาตรา 80 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 33 มาตรา 38 มาตรา 41 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 2 ในกฎกระทรวงนี้

“ระบบบำบัดน้ำเสีย” หมายความว่า กระบวนการบำบัดน้ำเสีย และให้หมายความรวมถึงท่อส่งปลุกสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ และวัสดุที่จำเป็นต้องใช้ในการบำบัดน้ำเสียของระบบบำบัดน้ำเสียด้วย

“น้ำทิ้ง” หมายความว่า น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม

ข้อ 3 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรา 80 ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดดังกล่าวตามแบบ ทส. 1 เก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่มีการเก็บสถิติและข้อมูลนั้น

ให้บุคคลตามวรรคหนึ่งจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส. 2 และเสนอรายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในวันที่สิบหาของเดือนถัดไป

โดยยื่นต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่ หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ หรือรายงานด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษประกาศกำหนด ทั้งนี้ การส่งรายงานทางไปรษณีย์ตอบรับ ให้ถือวันที่ลงทะเบียนเป็นวันที่ส่งรายงาน และการส่งรายงานด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือวันที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นถูกส่งออกจากระบบข้อมูลของผู้ส่งข้อมูลเป็นวันที่ส่งรายงาน

การรายงานต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่ผู้เสนอรายงานภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน

ข้อ 4 ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียตามข้อ 3 มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูล จัดทำบันทึกรายละเอียด หรือจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียอยู่แล้วตามกฎหมายอื่น และการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด หรือการจัดทำรายงานดังกล่าวมีข้อมูลไม่น้อยกว่าการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด หรือการจัดทำรายงานตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้ถือว่าการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด หรือการจัดทำรายงานตามกฎหมายดังกล่าวเป็นการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด หรือการจัดทำรายงานตามกฎหมายกระทรวงฉบับนี้ โดยอนุโลม และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียเสนอรายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 3 วรรคสอง

ข้อ 5 ให้นำหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 3 และข้อ 4 มาใช้บังคับแก่ผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียด้วยโดยอนุโลม

ให้ไว้ ณ วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2555

ปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

**แบบบันทึกรายละเอียดของสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย
ของแหล่งกำเนิดมลพิษ**

แหล่งกำเนิดมลพิษ ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ซอย

ถนน แขวง/ตำบล เขต/อำเภอ.....

จังหวัด โทรศัพท์ โทรสาร

มี เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ

ประกอบกิจการประเภท

ใบอนุญาตเลขที่ (ถ้ามี) ออกให้โดย หมดอายุ

ซึ่งมีแผนผังแสดงการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ดังนี้

ได้จัดเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียปรากฏตามตาราง ดังนี้

หมายเหตุ 1. ให้กรอกสถิติและข้อมูลเฉพาะในกรณีที่มีสถิติและข้อมูลนั้น ๆ ในแต่ละวัน

2. ในกรณีระบบบำบัดน้ำเสียที่มีการติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพน้ำทิ้งแบบอัตโนมัติ ให้แนบผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทิ้งทุกวันแยกตามพารามิเตอร์ที่ตรวจวัด และทำการสรุปผลเป็นสถิติและข้อมูลรายเดือน

ขอรับรองว่าการบันทึกสถิติและข้อมูลตามตารางข้างต้นถูกต้องทุกประการ

..... เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ
(.....)

..... ผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย
(.....)

ใบอนุญาตเลขที่ หมดอายุ

ออกให้โดย

..... ผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย
(.....)

ใบอนุญาตเลขที่ หมดอายุ

ออกให้โดย

รายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย

1. ข้อมูลทั่วไป

แหล่งกำเนิดมลพิษ ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ซอย

ถนน แขวง/ตำบล เขต/อำเภอ.....

จังหวัด โทรศัพท์ โทรสาร

มี เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ

ประกอบกิจการประเภท

ใบอนุญาตเลขที่ (ถ้ามี) ออกให้โดย หมดอายุ

ในการนี้ขอรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษ
สำหรับเดือน พ.ศ. ตามที่ได้กำหนดในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติ
ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในฐานะ

..... เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ
(.....)

..... ผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย
(.....)

ใบอนุญาตเลขที่ หมดอายุ

ออกให้โดย

..... ผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย
(.....)

ใบอนุญาตเลขที่ หมดอายุ

ออกให้โดย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสีย และแหล่งรองรับน้ำทิ้ง

(1) ประเภท/ชนิดของระบบบำบัดน้ำเสีย

ความสามารถในการรองรับน้ำเสียของระบบบำบัดน้ำเสีย ลบ.ม./วัน

(2) การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย แบบต่อเนื่อง ชั่วโมง/วัน

แบบไม่ต่อเนื่อง (ระบุน)

- (3) อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในระบบบำบัดน้ำเสีย เครื่องสูบน้ำ เครื่องเติมอากาศ
 เครื่องกวน/ผสมน้ำเสีย เครื่องกวน/ผสมสารเคมี
 เครื่องสูบลำตะกอน อื่น ๆ (ระบุ)
- (4) แหล่งรองรับน้ำทิ้ง (ระบุ)
- (5) วิธีจัดการตะกอนที่เกิดขึ้นจากระบบบำบัดน้ำเสียและวิธีการกำจัด

3. สรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียเป็นรายเดือน

- (1) ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของระบบบำบัดน้ำเสีย (หน่วย)
- (2) ปริมาณน้ำใช้ทุกกิจกรรมในแหล่งกำเนิดมลพิษ (ลบ.ม.)
- (3) ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสีย (ลบ.ม.)
- (4) การระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสีย
- (5) ปริมาณสารเคมีหรือสารสกัดชีวภาพที่ใช้ (ลิตรหรือกิโลกรัม)
- (6) การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียและอุปกรณ์
- ระบบบำบัดน้ำเสีย ปกติ ผิดปกติ (ระบุ)
 - เครื่องสูบน้ำ ปกติ ผิดปกติ (ระบุ)
 - เครื่องเติมอากาศ ปกติ ผิดปกติ (ระบุ)
 - เครื่องกวน/ผสมน้ำเสีย ปกติ ผิดปกติ (ระบุ)
 - เครื่องกวน/ผสมสารเคมี ปกติ ผิดปกติ (ระบุ)
 - เครื่องสูบลำตะกอน ปกติ ผิดปกติ (ระบุ)
 - อื่นๆ ปกติ ผิดปกติ (ระบุ)
- (7) ปริมาณตะกอนส่วนเกินจากระบบบำบัดน้ำเสียที่นำไปกำจัด (ลบ.ม.)
- (8) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข
-

- คำเตือน 1. เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย หรือผู้รับจ้าง ให้บริการบำบัดน้ำเสียผู้ใดไม่จัดเก็บสถิติ ข้อมูล หรือไม่ทำบันทึกหรือรายงานตาม มาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 106
2. ผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียผู้ใดทำบันทึกหรือรายงาน โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 107

ภาคผนวก ข**แบบสอบถาม: สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง ข้อจำกัดในการดำเนินการและการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ
และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผล
การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555: กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แบบสอบถาม: สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนอุปสรรคและเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดของเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 (ตามบทบัญญัติใน **มาตรา 80** แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535) เพื่อที่จะได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อลดข้อจำกัด และก่อให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดวิธีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ลักษณะของสถานประกอบการ/หน่วยงาน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลมลพิษทางน้ำและการจัดการ

ส่วนที่ 4 การรับรู้ การปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ อันจะทำให้เกิดการนำไปปฏิบัติ และเกิดการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาเป็นอย่างสูงจากเจ้าของหรือผู้ที่ดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษ ในการตอบแบบสอบถามนี้ โดยตอบให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริงเกี่ยวกับหน่วยงานของท่าน และขอให้ท่านส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย คือ นางสาววรรณวิษา เพ็ชรนาจักร ที่อยู่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 (สุราษฎร์ธานี) เลขที่ 130 ม.1 ถนนวัดโพธิ์ ต.มะขามเตี้ย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 86000 โดย ใส่ในซองจดหมายที่แนบมากับแบบสอบถามนี้ และส่งกลับมา ภายในวันที่ 25 มีนาคม 2559 หากมีข้อสงสัยประการใด ท่านสามารถติดต่อ ผู้วิจัยได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ **082-2715053** ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณที่ท่านได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้

แบบสอบถามสำหรับการทำวิทยานิพนธ์
สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน ○ หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1.1 ชื่อ-สกุล.....เบอร์โทรศัพท์.....

1.2 ที่อยู่.....

1.3 อายุ

☐ 1) น้อยกว่า 25 ปี	☐ 2) 25 - 35 ปี
☐ 3) 36 - 45 ปี	☐ 4) 46 - 55 ปี
☐ 5) มากกว่า 55 ปี	

1.4 เพศ

☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง

1.5 การศึกษา

☐ 1) ปวช./ปวส.	☐ 2)ปริญญาตรี
☐ 3) มากกว่าปริญญาตรี	☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....

1.6 ตำแหน่งหน้าที่การทำงานของท่านในปัจจุบัน

☐ 1) เจ้าของ/หัวหน้าหน่วยงาน	
☐ 2) ผู้จัดการฝ่าย ระบุ.....	
☐ 3) ผู้ควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย	
☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....	

1.7 อายุการทำงานในสถานประกอบการ/หน่วยงานนี้

☐ 1) น้อยกว่า 1 ปี	☐ 2) 1 - 3 ปี
☐ 3) มากกว่า 3 - 5 ปี	☐ 4) มากกว่า 5 - 7 ปี
☐ 5) มากกว่า 7 ปี	

1.8 บทบาทหน้าที่ของท่านเกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลมลพิษทางน้ำของหน่วยงานปัจจุบันมีดังนี้

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) เก็บตัวอย่างน้ำเสียที่เกิดขึ้นเพื่อวิเคราะห์
- 2) ทำการวิเคราะห์คุณภาพน้ำเสีย (ทั้งวิเคราะห์เองและส่งวิเคราะห์)
- 3) ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง
- 4) ทำรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำเสีย และส่งให้กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
- 5) ทำรายงานการใช้ปริมาณไฟฟ้า และอัตราการเกิดน้ำเสียจากการเดินระบบบำบัดน้ำเสีย
- 6) บันทึกสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย
- 7) บันทึกข้อมูลค่าใช้จ่ายในการเดินระบบบำบัดน้ำเสีย
- 8) บันทึกการใช้ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต เช่น น้ำใช้ วัสดุดิบ ไฟฟ้า และเชื้อเพลิง
- 9) ทำการวางแผนการควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย
- 10) ทำการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย
- 11) อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 ลักษณะของสถานประกอบการ/หน่วยงาน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

2.1 ชื่อสถานประกอบการ/หน่วยงาน.....

2.2 ที่ตั้ง เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....Website.....

2.3 ลักษณะและประเภทของสถานประกอบการ/หน่วยงาน

1) โรงงานอุตสาหกรรม โดยมีรายละเอียด คือ

1.1) มีจำนวนคนงาน

1) 1 - 20 คน

2) 21 - 50 คน

3) 51 - 100 คน

4) 101 - 200 คน

5) มากกว่า 200 คน

1.2) ประเภทโรงงาน

1) อาหารทะเล/อาหารทะเลแช่แข็ง

2) ยางพารา

3) ปาล์ม

4) ผลิตสุรา/เครื่องดื่ม

5) อื่นๆ ระบุ.....

2) โรงแรม โดยมีรายละเอียด คือ

2.1) มีจำนวนห้องพัก

1) 1 - 59 ห้อง

2) 60 - 100 ห้อง

3) 101 - 150 ห้อง

4) 151 - 199 ห้อง

5) 200 ห้อง ขึ้นไป

- 3) โรงพยาบาล โดยมีรายละเอียด คือ
- 3.1) มีจำนวนเตียงผู้ป่วยไว้พักค้างคืน
- 1) น้อยกว่า 10 เตียง 2) 10 - 29 เตียง
- 3) 30 - 60 เตียง 4) 61 - 100 เตียง
- 5) 101 - 200 เตียง 6) มากกว่า 200 เตียง
- 4) สถาบันการศึกษา โดยมีรายละเอียด คือ
- 4.1) ประเภท
- 1) โรงเรียน 2) วิทยาลัย
- 3) มหาวิทยาลัย 4) อื่นๆ ระบุ.....
- 4.2) อาคารมีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้น
- 1) น้อยกว่า 5,000 ตารางเมตร 2) 5,000 - 10,000 ตารางเมตร
- 3) 10,001 - 15,000 ตารางเมตร 4) 15,001 - 20,000 ตารางเมตร
- 5) 20,001 - 24,999 ตารางเมตร 6) 25,000 ตารางเมตร ขึ้นไป
- 5) อาคารที่ทำการของรัฐ โดยมีรายละเอียด คือ
- 5.1) อาคารมีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้น
- 1) น้อยกว่า 10,000 ตารางเมตร 2) 10,000 - 20,000 ตารางเมตร
- 3) 20,001 - 30,000 ตารางเมตร 4) 30,001 - 40,000 ตารางเมตร
- 5) 40,001 - 54,999 ตารางเมตร 6) 55,000 ตารางเมตร ขึ้นไป
- 6) ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า โดยมีรายละเอียด คือ
- 6.1) อาคารมีพื้นที่ใช้สอยรวมกันทุกชั้น
- 1) น้อยกว่า 5,000 ตารางเมตร 2) 5,000 - 10,000 ตารางเมตร
- 3) 10,001 - 15,000 ตารางเมตร 4) 15,001 - 20,000 ตารางเมตร
- 5) 20,001 - 24,999 ตารางเมตร 6) 25,000 ตารางเมตร ขึ้นไป
- 7) กิจตาคารหรือร้านอาหาร โดยมีรายละเอียด คือ
- 7.1) อาคารมีพื้นที่ให้บริการรวมกันทุกชั้น
- 1) น้อยกว่า 500 ตารางเมตร 2) 500 - 1,000 ตารางเมตร
- 3) 1,001 - 1,500 ตารางเมตร 4) 1,501 - 2,000 ตารางเมตร
- 5) 2,001 - 2,499 ตารางเมตร 6) 2,500 ตารางเมตร ขึ้นไป
- 8) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียด คือ
- 8.1) ประเภท
- 1) อบต. 2) เทศบาล
- 3) อบจ.
- 8.2) อปท. มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน
- 1) ไม่มี 2) มี ระบุประเภท.....

2.4 สถานประกอบการของท่านมีความจำเป็นต้องได้รับใบอนุญาตหรือไม่ อย่างไร

- 1) ไม่ต้องได้รับ
 2) ต้องได้รับ จาก (ระบุหน่วยงานที่อนุญาต)

2.5 สถานประกอบการของท่านมีการดำเนินการคือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) น้อยกว่าวันละ 8 ชั่วโมง 2) วันละ 8 - 12 ชั่วโมง
 3) วันละ 13 - 16 ชั่วโมง 4) มากกว่าวันละ 16 ชั่วโมง
 5) ทำงานทุก 7 วัน/สัปดาห์ 6) ทำงานทุก 5 - 6 วัน/สัปดาห์

2.6 ในรัศมี 5 กิโลเมตร จากที่ตั้งของสถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน ใกล้กับสถานที่ต่อไปนี้ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) ใกล้ชุมชน 2) ใกล้แหล่งรองรับน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง
 3) ใกล้แหล่งท่องเที่ยว 4) ใกล้สถานที่ราชการ เช่น วัด โรงเรียน โรงพยาบาล
 5) ใกล้พื้นที่สีเขียว เกษตรกรรม 6) อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 3 ข้อมูลมลพิษทางน้ำและการจัดการ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

3.1 สถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน มีการใช้น้ำเป็นหลักในการประกอบกิจการหรือไม่

- 1) มี 2) ไม่มี

3.2 แหล่งน้ำใช้ของสถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน คือแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) น้ำฝน 2) น้ำบ่อตื้น/บึง/สระ 3) น้ำบาดาล
 4) น้ำประปา 5) น้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง 6) น้ำขุด
 7) อื่นๆ ระบุ.....

3.3 สถานประกอบการ/หน่วยงานของท่านมีปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นต่อวัน คือ

- 1) น้อยกว่า 50 ลบ.ม./วัน 2) 50 - 100 ลบ.ม./วัน 3) 101 - 105 ลบ.ม./วัน
 4) 151 - 200 ลบ.ม./วัน 5) 201 - 250 ลบ.ม./วัน 6) 250 - 500 ลบ.ม./วัน
 7) มากกว่า 500 ลบ.ม./วัน 8) ไม่สามารถระบุได้

3.4 ลักษณะของน้ำเสียที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) มีสีเข้ม 2) มีตะกอนมาก (ค่า SS สูง) 3) มีกลิ่นเหม็น
 4) มีอุณหภูมิสูง 5) มีค่า BOD สูง 6) มีค่า COD สูง
 7) มีค่าไนโตรเจน (N) สูง 8) มีค่าฟอสฟอรัส (P) สูง 9) มีค่าโลหะหนักสูง
 10) มีไขมันและน้ำมันสูง 11) มีซัลไฟด์สูง 12) อื่นๆ ระบุ.....

3.5 สถานประกอบการ/หน่วยงานของท่านมีระบบบำบัดน้ำเสียดังนี้ คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี ระบบบำบัดน้ำเสียประเภท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 2.1) บ่อหมักไร้อากาศ	☐ 2.2) บ่อกรองไร้อากาศ
☐ 2.3) บ่อเกรอะ	☐ 2.4) บ่อปรับเสถียร
☐ 2.5) บ่อเติมอากาศ	☐ 2.6) บ่อตกตะกอน
☐ 2.7) บึงประดิษฐ์	☐ 2.8) แอ่งทิวเวีตต์สลัดจ์
☐ 2.9) คลองวนเวียน	☐ 2.10) แผ่นจานหมุนชีวภาพ
☐ 2.11) บ่อ/Unit ผลิตก๊าซชีวภาพ	☐ 2.12) อื่นๆ ระบุ.....

3.6 น้ำที่ออกจากระบบบำบัดน้ำเสียแล้วได้มีการดำเนินการ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) ระบายทิ้งสู่ท่อระบบน้ำสาธารณะ
- 2) ระบายทิ้งสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง
- 3) ระบายสู่พื้นที่ว่างของสถานประกอบการ/หน่วยงาน
- 4) กักเก็บไว้ในพื้นที่ของสถานประกอบการ/หน่วยงาน
- 5) นำเข้าสู่พื้นที่การเกษตร
- 6) อื่นๆ ระบุ.....

3.7 สถานประกอบการ/หน่วยงานของท่านได้นำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ใหม่ คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 2.1) นำไปใช้รดน้ำต้นไม้/หญ้าสนาม	☐ 2.2) นำไปใช้ในการทำความสะอาด
☐ 2.3) นำไปใช้ในการรดคอกหมู	☐ 2.4) นำไปใช้ในแปลงเกษตร
☐ 2.5) อื่นๆ ระบุ.....	

3.8 ลักษณะการบำรุง ดูแล รักษา ระบบบำบัดน้ำเสีย คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 2.1) ทุกวัน	☐ 2.2) ทุกสัปดาห์
☐ 2.3) ทุกเดือน	☐ 2.4) อื่นๆ ระบุ.....

3.9 ผู้ดูแลระบบบำบัดน้ำเสียของสถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี ดังรายละเอียด คือ
2.1) วุฒิการศึกษา	
☐ 1) ปวช./ปวส.	☐ 2) ปริญญาตรี
☐ 3) มากกว่าปริญญาตรี	☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 4 การรับรู้ การปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการตามกฎหมาย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน ○ หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

4.1 ที่ผ่านมาสถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน ได้รับทราบข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึก รายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 หรือไม่

1) ทราบ

2) ไม่ทราบ

4.2 ข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ที่ท่านรับรู้ ได้แก่เรื่อง

1) ไม่ทราบ

2) ทราบ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2.1) วันที่บังคับใช้กฎหมายฯ

2.2) แหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย

2.3) หน้าที่ และการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษตามกฎหมายฯ

2.4) ขั้นตอนและวิธีการรายงานตามแบบ ทส.1 และแบบ ทส.2

2.5) บทลงโทษ

2.6) อื่นๆ ระบุ.....

4.3 ท่านได้รับข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 จากแหล่งใด

1) ไม่ทราบ

2) ทราบ จากแหล่งสื่อ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2.1) หนังสือจากทางราชการ

2.2) การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14, สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

2.3) การประชาสัมพันธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, อบต.)

2.4) การเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงและอบรมการดำเนินงาน ที่จัดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.5) สื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หรือเอกสารประชาสัมพันธ์

2.6) ทางอินเทอร์เน็ต จากเว็บไซต์ต่างๆ

2.7) อื่นๆ ระบุ.....

4.4 สถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน เคยเข้าร่วมการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ที่จัดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ

- 1) ไม่เคยเข้าร่วม
- 2) เคยเข้าร่วม ซึ่งจัดโดย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี
 - 2.2) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - 2.3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของท่าน

4.5 สถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน ได้ดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 คือ

- 1) ได้ดำเนินการแล้ว
- 2) ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) ยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายนี้
 - 2.2) ขาดบุคลากรในการดูแลเรื่องนี้
 - 2.3) ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้งานอยู่มีปัญหา
 - 2.4) อยู่ระหว่างการวางแผนเพื่อดำเนินการ
 - 2.5) อื่นๆ ระบุ.....

4.6 ท่านต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างไร เพื่อให้ท่านสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) จัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม
- 2) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์
- 3) อื่นๆ ระบุ.....

4.7 ท่านรู้จักและทราบข้อมูลแบบบันทึกรายละเอียดตามแบบ ทส.1 และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 หรือไม่

- 1) ทราบ
- 2) ไม่ทราบ

4.8 สถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน มีการเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดตามแบบ ทส.1 อย่างไร

- 1) ยังไม่ได้จัดบันทึกตามแบบ ทส.1
- 2) จัดบันทึกตามแบบ ทส.1 โดยมีรายละเอียด คือ
 - 2.1) ความถี่ในการบันทึกข้อมูล
 - 1) สัปดาห์ละ 1 – 3 วัน
 - 2) สัปดาห์ละ 4 – 6 วัน
 - 3) ทุกวัน
 - 2.2) รูปแบบการจัดเก็บข้อมูล
 - 1) บันทึกลงกระดาษ
 - 2) บันทึกลงในคอมพิวเตอร์
 - 3) อื่นๆ ระบุ.....

4.9 ท่านมีปัญหาอุปสรรคในการเก็บสถิติและข้อมูลแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดตามแบบ ทส.1 คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี คือ (ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) ยังไม่ทราบรายละเอียดการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1
 - 2.2) รายละเอียดข้อมูลที่ต้องบันทึกตามแบบ ทส.1 มีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับแบบฟอร์มของหน่วยงานอื่นที่ต้องบันทึก
 - 2.3) การบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 ทุกวัน เป็นสิ่งที่เป็นการเกินไป และการทำงานของระบบบำบัดที่มีอยู่ไม่จำเป็นต้องทำการบันทึกทุกวัน
 - 2.4) ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ
 - 2.5) ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้งานอยู่มีปัญหา จึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้
 - 2.6) อื่นๆ ระบุ.....

4.10 สถานประกอบการ/หน่วยงานของท่าน มีการจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี, นายก อบต.) อย่างไร

- 1) ยังไม่ได้สรุปบันทึกตามแบบ ทส.2 และส่งรายงาน
- 2) ได้สรุปบันทึกตามแบบ ทส.2 และส่งรายงาน ดังรายละเอียด คือ
 - 2.1) เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่
 - 1) ในช่วงเดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2555
 - 2) ในช่วงเดือนมกราคม - มิถุนายน 2556
 - 3) ในช่วงเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2556
 - 4) ในช่วงเดือนมกราคม - มิถุนายน 2557
 - 5) ในช่วงเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2557
 - 6) ในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน 2558

2.2) ความถี่ในการบันทึกข้อมูลและส่งรายงาน

- 1) ทุกเดือน 2) ทุก 2 - 4 เดือน/ครั้ง
 3) ทุก 5 - 7 เดือน/ครั้ง 4) ทุก 8 - 11 เดือน/ครั้ง

2.3) ผู้ลงนามในการทำรายงาน คือ

- 1) เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ
 2) ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ
 3) ผู้ควบคุมระบบบำบัดมลพิษน้ำ

2.4) วิธีการส่งรายงาน คือ

- 1) ยื่นส่งด้วยตนเอง
 2) ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ
 3) ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (กรอกข้อมูลผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์)
 4) อื่นๆ ระบุ.....

4.11 ท่านมีปัญหอุปสรรคในการทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 คือ

- 1) ไม่มี
 2) มี คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1) ยังไม่ทราบรายละเอียดการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.2
 2.2) ยังไม่มีการบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.1 จึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลตามแบบ ทส.2 ได้
 2.3) ขาดบุคลากรในการทำน้ำที่นี้โดยเฉพาะ
 2.4) ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้งานอยู่มีปัญหา จึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้
 2.5) ไม่แน่ใจถึงผู้ที่ต้องลงนามในการรายงาน
 2.6) อื่นๆ ระบุ.....

4.12 ถ้าท่านเลือกวิธีการจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย และการส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ท่านมีปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้วิธีนี้ คือ

- 1) ไม่มี
 2) มี คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1) ยังไม่ทราบวิธีการ และขั้นตอนการรายงาน
 2.2) การใช้งานมีความยุ่งยาก ไม่สะดวก
 2.3) ไม่มีอุปกรณ์ที่ใช้กรอกข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์
 2.4) ไม่มีระบบอินเทอร์เน็ตในการเข้าสู่เว็บไซต์เพื่อกรอกข้อมูล
 2.5) ขาดบุคลากรในการทำน้ำที่นี้โดยเฉพาะ
 2.6) อื่นๆ ระบุ.....

4.13 ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคที่เห็นว่ามีจากกฎกระทรวงฯนี้ คือ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับความมากน้อยของปัญหาและอุปสรรค

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค	ระดับความมากน้อยของปัญหาและอุปสรรค				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) การดำเนินการมีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับกฎหมายตัวอื่น					
2) ความไม่เป็นธรรมสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษบางประเภทที่มีน้ำเสียเกิดขึ้นนอจากกิจกรรม หรือกระบวนการผลิต และใช้เทคโนโลยีบำบัดพื้นฐานที่ต้องการการควบคุมดูแลไม่มาก และไม่ซับซ้อน					
3) แบบการบันทึกข้อมูลตามกฎกระทรวงฯนี้ ควรบูรณาการให้สามารถใช้ร่วมกันกับแบบรายงานของกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้					
4) เพิ่มงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงฯนี้ แต่ไม่เกิดความคุ้มค่าในการทำงาน					
5) เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษต้องเพิ่มงบประมาณในส่วนที่ต้องมาดำเนินการตามกฎกระทรวงฯนี้					
6) ข้อมูลที่ได้เชื่อมั่นว่าไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำโดยอย่างแท้จริง					
7) การบังคับใช้กฎกระทรวงฯนี้ รวดเร็วเกินไป แหล่งกำเนิดมลพิษขนาดเล็ก ไม่สามารถเตรียมความพร้อมและทำตามกฎกระทรวงฯนี้ได้					
8) การดำเนินงานตามกฎกระทรวงฯนี้ จะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ และจัดการอบรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง					
9) ไม่เห็นประโยชน์จากการบังคับใช้กฎกระทรวงฯนี้					
10) ไม่เชื่อมั่นว่าการบังคับใช้กฎกระทรวงฯนี้ จะเกิดขึ้นได้จริง					
11) มีปัญหาเรื่องบุคลากร จึงมีผลต่อการปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯนี้					
12) อื่นๆ ระบุ					

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

5.1 ท่านมีความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

ความคิดเห็นในการปรับปรุง การดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการ เก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) จุดแข็ง จุดอ่อน ของกฎหมายฯ ในการบังคับใช้ การปฏิบัติ ความเป็นธรรม และความเชื่อมั่น ในกระบวนการใช้กฎหมายฯ					
1.1) กฎหมายฯ นี้ มีความซ้ำซ้อนในการทำเอกสาร ต้องแก้ไขไม่ให้ความซ้ำซ้อน โดยการบูรณาการร่วมกันกับกฎหมายตัวอื่น ในการจัดทำระบบเอกสาร					
1.2) กฎหมายฯ นี้มีข้อจำกัดในการดำเนินการทางปฏิบัติ ควรแก้ไขโดยพิจารณาการบังคับใช้ โดยดูถึงความพร้อมและความจำเป็นของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ตามขนาดและเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียที่มีการใช้งาน					
1.3) การปฏิบัติในเรื่องการบันทึก ควรแก้ไขปรับปรุงโดยกำหนดความถี่ตามความจำเป็นของการควบคุมดูแลเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียที่มีการใช้งาน					
1.4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการทำรายงาน การบันทึก การส่งรายงาน ไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสม ควรปรับปรุง					
1.5) ระยะเวลาการบังคับใช้กฎหมาย ควรคำนึงถึงระยะเวลา ความพร้อมของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ เช่น แหล่งกำเนิดมลพิษขนาดเล็กเดิม (เก่า) ให้มีการปรับตัวและปฏิบัติตามกฎหมาย โดยใช้เวลามากกว่าขนาดใหญ่ และบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ก่อสร้างใหม่					
1.6) บทลงโทษรุนแรงเกินไป ต้องมีการปรับตามขนาดของสถานประกอบการ/แหล่งกำเนิดมลพิษ เพราะมีศักยภาพต่างกันในการดำเนินงาน					
1.7) กฎหมายฯ นี้ น่าจะมีการกำหนดให้มีการรายงาน ในภาพรวมของผลปฏิบัติงาน ในรอบ 3 หรือ 6 เดือน มากกว่าการทำรายงานประจำวัน และสรุปรายเดือน					
1.8) กฎหมายฯ นี้ ควรบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐให้ได้ผลก่อน จึงจะนำมาบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษของเอกชน					

ความคิดเห็นในการปรับปรุง การดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงฯนี้	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2) กลไกหรือปัจจัยที่จะเอื้อให้กฎหมายในลักษณะนี้ประสบความสำเร็จในการบังคับใช้					
2.1) จัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรหรือหน่วยงาน เพื่อให้มีสมรรถนะในการทำงานตามกฎหมายกระทรวงฯนี้					
2.2) การจัดทำมีระบบลดค่าใช้จ่ายของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในการได้ข้อมูลของผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสีย โดยใช้อุปกรณ์กลางที่มีหน้าที่เฉพาะในการวิเคราะห์คุณภาพน้ำเสีย และติดตามประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสีย โดยคิดค่าดำเนินการขั้นต่ำ เพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติงานในการทำงานของแหล่งกำเนิดมลพิษที่อาจไม่พร้อมด้านบุคลากร และมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ					
2.3) ควรใช้ข้อมูลในภาพรวมของผลการวิเคราะห์การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น เป็นผลรายงานในรอบ 3 - 6 เดือน เพื่อใช้ตรวจสอบร่วมกับการติดตามผลของหน่วยงานกลางหรือรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมากกว่าการใช้รายงานประจำวัน และรายงานสรุปรายเดือน					
2.4) ให้มีการแจ้งประเมินผลการกำกับดูแลของผลการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำสู่สังคม เพื่อให้เกิดแรงกดดันในการร่วมรับผิดชอบและทำตามกฎหมายกระทรวงฯนี้					
2.5) ให้มีการใช้ผลการดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงฯนี้ เพื่อเพิ่มสิทธิประโยชน์ในการลงทุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องได้					
2.6) การกำหนดเงื่อนไขการบังคับใช้กฎหมายกระทรวงฯนี้ ต้องคำนึงถึงความพร้อม และเทคโนโลยีการบำบัดของแหล่งกำเนิดน้ำเสียในระดับใหญ่ กลาง เล็ก ที่แตกต่างกัน จึงจะนำสู่การบังคับใช้ได้อย่างเป็นธรรม และเกิดผลในการปฏิบัติตามกฎหมายได้					

5.2 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายกระทรวงฯ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณสำหรับการตอบแบบสอบถามค่ะ

ภาคผนวก ก**แบบสอบถาม: สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง **ข้อจำกัดในการดำเนินการและการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผล การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555: กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี**

แบบสอบถาม: สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนอุปสรรคและเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดของเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษและหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติ และข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 (ตามบทบัญญัติในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535) เพื่อที่จะได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อลดข้อจำกัด และก่อให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดวิธีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งแบบสอบถามนี้ ใช้สำหรับกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงดังกล่าว โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ปัญหามลพิษทางน้ำในพื้นที่ และอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 การรับรู้ การปฏิบัติ และปัญหาที่พบในการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ อันจะทำให้เกิดการนำไปปฏิบัติ และเกิดการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาเป็นอย่างสูงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการตอบแบบสอบถามนี้ โดยตอบให้ครบ ทุกข้อตามความเป็นจริงเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่าน และขอให้ท่านส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย คือ นางสาววรรณวิษา เพ็ชรนาจักร ที่อยู่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 (สุราษฎร์ธานี) เลขที่ 130 ม.1 ถนนวัดโพธิ์ ต.มะขามเตี้ย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 86000 โดยใส่ในซองจดหมายที่แนบมากับแบบสอบถามนี้ และส่งกลับมา ภายในวันที่ 15 ธันวาคม 2558 หากมีข้อสงสัยประการใด ท่านสามารถติดต่อ ผู้วิจัยได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 082-2715053 ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณที่ท่านได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้

แบบสอบถามสำหรับการทำวิทยานิพนธ์
สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน ○ หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

- 1.1 ชื่อ-สกุล.....
- 1.2 เบอร์โทรศัพท์.....เบอร์โทรสาร (Fax.).....
- 1.3 ที่อยู่.....
- 1.4 อายุของท่าน คือ
☐ 1) น้อยกว่า 25 ปี	☐ 2) 25 – 35 ปี
☐ 3) 36 – 45 ปี	☐ 4) 46 – 55 ปี
☐ 5) มากกว่า 55 ปี	
- 1.5 เพศ
☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง
- 1.6 การศึกษา
☐ 1) ปวช./ปวส.	☐ 2) ปริญญาตรี
☐ 3) มากกว่าปริญญาตรี	☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....
- 1.7 รายได้ต่อเดือน
☐ 1) น้อยกว่า 10,000 บาท	☐ 2) 10,000 – 20,000 บาท
☐ 3) 20,001 – 30,000 บาท	☐ 4) มากกว่า 30,000 บาท
- 1.8 ตำแหน่งหน้าที่ของท่านในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
☐ 1) นายกเทศมนตรี	☐ 2) นายกองค้การบริหารส่วนตำบล
☐ 3) รองนายกเทศมนตรี	☐ 4) รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล
☐ 5) ปลัดเทศบาล	☐ 6) ปลัดองค้การบริหารส่วนตำบล
☐ 7) รองปลัดเทศบาล	☐ 8) รองปลัดองค้การบริหารส่วนตำบล
☐ 9) หัวหน้าสำนักปลัด	☐ 10) ผู้อำนวยการสำนัก/กอง ระบุ.....
☐ 11) หัวหน้างาน ระบุ.....	☐ 12) อื่นๆ ระบุ.....
- 1.9 อายุการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันของท่าน
☐ 1) น้อยกว่า 1 ปี	☐ 2) 1 – 3 ปี
☐ 3) มากกว่า 3 – 5 ปี	☐ 4) มากกว่า 5 – 7 ปี
☐ 5) มากกว่า 7 ปี	

1.10 บทบาทหน้าที่ของท่านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบ การเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 มีดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) รับผิดชอบสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) จากแหล่งกำเนิด มลพิษทางน้ำในพื้นที่
- 2) ออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่ผู้เสนอรายงานภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน
- 3) รวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- 4) อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

2.1 ขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบของ อปท. ท่าน.....ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม.....ชุมชน/หมู่บ้าน

2.2 จำนวนประชากรและครัวเรือนปัจจุบันใน อปท. คือ

- 1) จำนวนประชากร.....คน
- 2) จำนวนหลังคาเรือน.....หลังคาเรือน

2.3 ลักษณะชุมชน/หมู่บ้าน ใน อปท.ของท่าน มีลักษณะเด่นเป็นอย่างไร จงเลือกและเรียงลำดับ โดยใส่หมายเลข

(1-3) หน้าข้อความ โดย 1 = เค้นมากที่สุด 2 = เค้นมาก 3 = เค้น

1) เกษตรกรรม เพาะปลูก	2) อุตสาหกรรม
3) การท่องเที่ยว	4) เมือง
5) ชนบท	6) แหล่งพณิชยกรรม
7) เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	8) อื่นๆ ระบุ.....

2.4 ใน อปท.ของท่าน มีแหล่งน้ำผิวดินตามธรรมชาติที่สำคัญ คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี ได้แก่ แม่น้ำ/ลำคลอง/ชายฝั่งทะเล ระบุ.....

2.3) วิธีปฏิบัติของ อปท. เมื่อมีเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) รับเรื่องร้องเรียน โดยมีแบบฟอร์มในการกรอกข้อมูล
- 2) ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้น
- 3) ขอคู่มือข้อมูลของการเดินระบบบำบัดน้ำเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษ
- 4) เจ้าหน้าที่เก็บตัวอย่างน้ำ เพื่อนำสู่การวิเคราะห์
- 5) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันพิสูจน์สาเหตุ และแก้ไขปัญหาร่วมกัน
- 6) ถ้าพิสูจน์แล้วมีสาเหตุมาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ ก็ทำหนังสือแจ้ง ไปยังแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น เพื่อให้แก้ไขปัญหา
- 7) ทำรายงานบันทึกผลการตรวจสอบให้กับผู้ร้องเรียน
- 8) อื่นๆ ระบุ.....

3.3 อปท.ของท่าน มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำ คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี ดังรายละเอียด คือ
 - 2.1) มีสำนัก/กอง/ส่วนงาน ที่รับผิดชอบ
 - 1) สำนักปลัด
 - 2) กอง/ฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
 - 3) กองช่าง
 - 4) อื่นๆ ระบุชื่อฝ่าย.....
 - 2.2) มีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
 - 1) 1 - 2 คน
 - 2) 3 - 4 คน
 - 3) 5 - 6 คน
 - 4) มากกว่า 6 คน
 - 2.3) วิธีการกำหนดผู้รับผิดชอบ
 - 1) แต่งตั้ง
 - 2) มอบหมาย
 - 3) อื่นๆ ระบุ.....

3.4 อปท.ของท่าน มีนโยบาย/แผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำ คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี โดยมีรายละเอียด คือ
 - 2.1) ลักษณะของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1) การรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งน้ำ
 - 2) การติดตาม และเฝ้าระวังมลพิษทางน้ำ
 - 3) การแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ
 - 4) การสนับสนุนส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ปฏิบัติตามกฎหมายทางมลพิษทางน้ำ
 - 5) อื่นๆ ระบุ.....

3.5 บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำใน อปท.ของท่าน คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) รมรงค์ ให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เรื่องการดูแลรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ
- 2) ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพน้ำ
- 3) ติดตาม เฝ้าระวังปัญหามลพิษทางน้ำที่อาจเกิดขึ้น
- 4) ควบคุม ดูแล สถานประกอบการในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย
- 5) รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน และดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- 6) การปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำ
- 7) อื่นๆ ระบุ.....

3.6 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำในพื้นที่ของท่านมี คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) บุคลากรขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดการมลพิษทางน้ำ
- 2) บุคลากรมีภาระงานที่มากเกินไป
- 3) อปท. มีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ไม่ชัดเจน
- 4) ความไม่ชัดเจนในเรื่องของการทำงาน อำนาจหน้าที่ที่สามารถกระทำได้
- 5) อื่นๆ ระบุ.....

3.7 กฎหมายที่ อปท.ของท่าน ใช้ในการควบคุมมลพิษทางน้ำ คือ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับการใช้งาน

กฎหมาย	ระดับความมากน้อยในการใช้งาน					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ได้ใช้
1) พระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535						
2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535						
3) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535						
4) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัด น้ำเสีย พ.ศ. 2555						
5) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2539) เรื่อง กำหนด คุณลักษณะของน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงาน						
6) ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2539) เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิด ประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม						
7) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐาน ควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภท และบางขนาด พ.ศ. 2548						

กฎหมาย	ระดับความมากน้อยในการใช้งาน					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ได้ใช้
8) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง พ.ศ. 2548						
9) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2548) เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535						
10) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555						
11) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน						
12) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง						
13) อื่นๆ ระบุ.....						

ส่วนที่ 4 การรับรู้ การปฏิบัติ และปัญหาที่พบในการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

4.1 ท่านรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 หรือไม่

1) ทราบ 2) ไม่ทราบ

4.2 ข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ที่ท่านรับรู้ได้แก่เรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) วันที่บังคับใช้กฎหมายฯ
- 2) ประเภทและขนาดของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายฯ
- 3) อำนาจหน้าที่ และวิธีการดำเนินงานของ อปท. ตามกฎหมายฯ
- 4) ขั้นตอนและวิธีการรายงานตามแบบ ทส.1 และแบบ ทส.2
- 5) บทลงโทษ
- 6) อื่นๆ ระบุ.....

4.3 ท่านได้รับข้อมูล ข่าวสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) หนังสือแจ้งจากทางราชการ
- 2) การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ
- 3) การเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงและอบรมการดำเนินงาน ที่จัดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4) สื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หรือเอกสารประชาสัมพันธ์
- 5) ทางอินเทอร์เน็ต จากเว็บไซต์ต่างๆ
- 6) อื่นๆ ระบุ.....

4.4 อปท.ของท่าน ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ที่จัดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ

- 1) เคยเข้าร่วม
- 2) ไม่เคยเข้าร่วม

4.5 อปท.ของท่าน มีการเตรียมการสำหรับการบังคับใช้กฎหมาย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) ออกหนังสือราชการชี้แจงรายละเอียดการบังคับใช้กฎหมายฯ ไปยังแหล่งกำเนิดมลพิษ
- 2) อบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ อปท. และแหล่งกำเนิดมลพิษ
- 3) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานฯ หรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง
- 4) มีการกำหนดนโยบาย/แผนงาน/โครงการเกี่ยวกับเรื่องนี้ในการทำงานของอปท.
- 5) มีการติดตามผลการดำเนินการตามที่กฎหมายฯ นี้กำหนด
- 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับฟังปัญหาจากการดำเนินการตามกฎหมายฯ นี้ จากแหล่งกำเนิดมลพิษ และเจ้าหน้าที่ อปท.
- 7) ตรวจสอบฐานข้อมูลของแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำตามที่กำหนดในกฎหมายฯ นี้
- 8) ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลดังกล่าวในพื้นที่ เช่น การทำแผ่นพับ ใบปลิว ออกเสียงตามสาย ลงข้อมูลประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของ อปท.
- 9) อื่นๆ ระบุ.....

4.6 อปท.ของท่าน ได้ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 แล้ว คือ

- 1) ดำเนินการแล้วทุกขั้นตอน
- 2) ดำเนินการแล้วบางขั้นตอน คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) รับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) จากแหล่งกำเนิดมลพิษน้ำในพื้นที่
 - 2.2) ออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐาน ให้แก่ผู้เสนอรายงาน
 - 2.3) รวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
 - 2.4) อื่นๆ ระบุ.....
- 3) ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 3.1) ยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎกระทรวงฯนี้
 - 3.2) ขาดบุคลากรในการดูแลเรื่องนี้
 - 3.3) แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ ไม่ส่งแบบ ทส.2 มายัง อปท.
 - 3.4) อยู่ระหว่างการวางแผนเพื่อดำเนินการ
 - 3.5) อื่นๆ ระบุ.....

4.7 ตั้งแต่เริ่มมีการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ อปท.ของท่าน ที่ส่งรายงานตามแบบ ทส.2 มายัง อปท.ของท่าน มีรายละเอียด คือ

- 1) ยังไม่มีที่ใดส่งมา
- 2) ส่งมาแล้ว โดยประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษที่ส่งมา ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 2.1) โรงงานอุตสาหกรรม	☐ 2.2) อาคารชุด
☐ 2.3) โรงแรม	☐ 2.4) หอพัก
☐ 2.5) สถานบริการ	☐ 2.6) โรงพยาบาล
☐ 2.7) โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา	☐ 2.8) อาคารที่ทำการของรัฐ
☐ 2.9) ศูนย์การค้าหรือห้างสรรพสินค้า	☐ 2.10) ตลาด
☐ 2.11) ภัตตาคารหรือร้านอาหาร	☐ 2.12) ที่ดินจัดสรร
☐ 2.13) ท่าเทียบเรือประมง และกิจการแพปลา	☐ 2.14) การเลี้ยงสุกร
☐ 2.15) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	☐ 2.16) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
☐ 2.17) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย	☐ 2.18) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด
☐ 2.19) ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน	

4.8 การส่งรายงานตามแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษมายัง อปท. ส่วนใหญ่แหล่งกำเนิดมลพิษใช้วิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) มายื่นด้วยตนเอง
- 2) ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ
- 3) วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (กรอกข้อมูลผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์)

4.9 ท่านคิดว่า วิธีการส่งรายงานตามแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษมายัง อปท.ของท่าน วิธีการใดสะดวกและง่ายสำหรับการทำงานของ อปท. มากที่สุด จงเลือกและเรียงลำดับ โดยใส่หมายเลข (1-3) หน้าข้อความที่ต้องการ

-1) มายื่นด้วยตนเอง
-2) ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ
-3) วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (กรอกข้อมูลผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์)

4.10 การรับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตามแบบ ทส. 2 และการออกไปรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่แหล่งกำเนิดมลพิษภายใน 7 วัน อปท. พบว่ามีปัญหา คือ

- 1) ไม่มีปัญหา
- 2) มีปัญหา ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) วิธีการมาส่งรายงานสรุปผล แบบ ทส.2 มีความหลากหลายเกินไป
 - 2.2) การออกไปรับเพื่อเป็นหลักฐานให้แก่แหล่งกำเนิดมลพิษมีความยุ่งยาก
 - 2.3) ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ
 - 2.4) การออกไปรับเพื่อเป็นหลักฐานแก่แหล่งกำเนิดมลพิษ ต้องใช้เวลาและทรัพยากรการทำงานของ อปท. มาก
 - 2.5) อื่นๆ ระบุ.....
- 3) ไม่มีการออกไปรับ

4.11 กรณีที่ อปท. ทราบว่ามีแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯนี้ แต่พบว่า ไม่มีการจัดส่งแบบ ทส.2 จากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือมีน้อย อปท. ได้มีการดำเนินการ คือ

- 1) ไม่มีดำเนินการใดๆ
- 2) มีการดำเนินการ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) ทำหนังสือราชการแจ้งเตือนไปยังแหล่งกำเนิดมลพิษให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯนี้
 - 2.2) ลงพื้นที่เพื่อติดตามการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ ของแหล่งกำเนิดมลพิษ
 - 2.3) ประชาสัมพันธ์การดำเนินการตามกฎกระทรวงฯนี้ ให้แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ทราบ เช่น การทำแผ่นพับ ใบปลิว ออกเสียงตามสาย ลงข้อมูลประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของ อปท.
 - 2.4) จัดอบรมให้ความรู้แก่แหล่งกำเนิดมลพิษ
 - 2.5) อื่นๆ ระบุ.....

4.12 การรวบรวมรายงานแบบ ทส. 2 เสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง อปท.

ของท่าน มีปัญหา คือ

- 1) ไม่มีปัญหา
- 2) มีปัญหา ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) จำนวน แบบ ทส.2 ที่แหล่งกำเนิดมลพิษส่งมามีจำนวนน้อย
 - 2.2) ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ
 - 2.3) ความหลากหลายของการส่งแบบ ทส.2 มายังแหล่งกำเนิดมลพิษมีมาก ทำให้เสียเวลาในการรวบรวมรายงาน
 - 2.4) ขาดแคลนอุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์ ทำให้ไม่สามารถประมวลผลรายงานผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้
 - 2.5) อื่นๆ ระบุ.....
- 3) ไม่เคยรายงานให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.)

4.13 อปท.ของท่าน ได้รวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) คือ

- 1) ยังไม่ได้รวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และยังไม่ได้ส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.)
- 2) รวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 แต่ยังไม่ส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.)
- 3) รวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) แล้ว โดยมีรายละเอียด คือ

3.1) เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่

- 1) ในช่วงเดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2555
- 2) ในช่วงเดือนมกราคม - มิถุนายน 2556
- 3) ในช่วงเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2556
- 4) ในช่วงเดือนมกราคม - มิถุนายน 2557
- 5) ในช่วงเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2557
- 6) ในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน 2558
- 7) ในช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม 2558

3.2) ความถี่ในการรวบรวมรายงานและส่งรายงานของ อปท. คือ

- 1) ทุกเดือน
- 2) ทุก 2 - 4 เดือน
- 3) ทุก 5 - 7 เดือน
- 4) ทุก 8 - 11 เดือน

3.3) วิธีการส่งรายงานให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) คือ

- 1) ทำเป็นหนังสือราชการ
- 2) วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (กรอกข้อมูลผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์)

4.14 ท่านมีปัญหาอุปสรรคในการรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) คือ

- 1) ไม่มีปัญหา
- 2) มี คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) ยังไม่ทราบรายละเอียดการรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.)
 - 2.2) ยังไม่มีแหล่งกำเนิดมลพิษส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังอปท. ทำให้ อปท. ไม่สามารถรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) ได้
 - 2.3) จำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษที่ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังอปท. มีน้อยมาก
 - 2.4) ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ
 - 2.5) อปท. ไม่มีฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ จึงไม่สามารถติดตามหรือแจ้งให้แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ นี้ได้
 - 2.6) จำนวนแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 มายังอปท. มีจำนวนมาก ทำให้ อปท. ส่งรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 ไปยังเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.) ไม่ทันตามกำหนด
 - 2.7) อื่นๆ ระบุ.....

4.15 ถ้า อปท. ท่านเลือกวิธีการรวบรวมรายงานสรุปตามแบบ ทส.2 และส่งให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ (ทสจ.)

ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ท่านมีปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้วิธีนี้ คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) ยังไม่ทราบวิธีการ และขั้นตอนการรายงานทางอิเล็กทรอนิกส์
 - 2.2) การใช้งานมีความยุ่งยาก ไม่สะดวก
 - 2.3) ไม่มีระบบอินเตอร์เน็ตในการเข้าสู่เว็บไซต์เพื่อกรอกข้อมูล
 - 2.4) ขาดบุคลากรในการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ
 - 2.5) อื่นๆ ระบุ.....
- 3) ยังไม่เคยใช้

4.16 หากท่านพบว่า แหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ของท่านไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ นี้ ในฐานะของท่านที่เป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่น ท่านดำเนินการอย่างไร

- 1) ไม่มีการดำเนินการ
- 2) มีการดำเนินการ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) แจ้งเตือนไปยังแหล่งกำเนิดมลพิษ
 - 2.2) แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้รับทราบ
 - 2.3) แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่
 - 2.4) อื่นๆ ระบุ.....

4.17 ท่านคิดว่ากรณีที่ อปท.ทราบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ต้องทำตามกฎกระทรวงฯนี้ แต่ไม่มีการดำเนินงานตามกฎกระทรวงฯนี้ ในฐานะของท่านที่ต้องมีส่วนดำเนินการ และปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯนี้ ท่านคิดว่าน่าจะมีผล คือ

- 1) ไม่มีผลอะไร
- 2) มีผล คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) มีส่วนทำให้เกิดกลไกที่ไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมมลพิษทางน้ำ
 - 2.2) ประชาชนที่รู้/ทราบ สามารถฟ้องหน่วยงานได้ว่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่
 - 2.3) มีส่วนที่ทำให้เกิดกลไกในความไม่เป็นธรรมของหน่วยงาน/แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ปฏิบัติตามกฎหมาย
 - 2.4) อื่นๆ ระบุ.....

4.18 ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคที่เห็นว่ามีจากกฎกระทรวงฯนี้ คือ

- 1) ไม่มี
- 2) มี คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) การดำเนินการมีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อนกับกฎหมายตัวอื่น
 - 2.2) ความไม่เป็นธรรมสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษบางประเภทที่มีน้ำเสียเกิดขึ้นในกิจกรรมหรือกระบวนการผลิตในปริมาณน้อย
 - 2.3) เพิ่มงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงฯนี้ โดยไม่คุ้มค่า
 - 2.4) ต้องเพิ่มงบประมาณในส่วนที่ต้องมาดำเนินการตามกฎกระทรวงฯนี้
 - 2.5) ข้อมูลที่ได้อาจจะไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำ
 - 2.6) การบังคับใช้กฎกระทรวงฯนี้ รวดเร็วเกินไป จน อปท. ไม่ได้เตรียมความพร้อมก่อน
 - 2.7) อื่นๆ ระบุ.....

4.19 ในฐานะ อปท.ต้องเป็นหน่วยงานที่ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงฯนี้ อปท.มีความเห็นต่อกฎกระทรวงฯนี้ คือ คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

ความคิดเห็นต่อกฎกระทรวงฯ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) กฎกระทรวงฯนี้ ไม่ได้เป็นเครื่องมือให้แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ กำกับดูแลระบบบำบัดน้ำเสียของตน ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้อย่างแท้จริง					
2) กฎกระทรวงฯนี้ เป็นเครื่องมือช่วยให้ อปท. ต้องให้ความสนใจ และรู้ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ของตน					
3) กฎกระทรวงฯนี้ เป็นประโยชน์สำหรับ อปท. โดยได้ใช้ฐานข้อมูลเพื่อใช้เฝ้าระวังมลพิษทางน้ำที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่					
4) การดำเนินการตามกฎกระทรวงฯนี้ จะให้มีประสิทธิภาพ อปท. ควรมีรายงานผลสรุปความก้าวหน้าทุก 3 หรือ 6 เดือนต่อ ทสจ.					
5) การดำเนินงานตามกฎกระทรวงฯนี้ จะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ และจัดการอบรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง					
6) การดำเนินงานตามกฎกระทรวงฯนี้ ให้ได้ผลต้องให้ อปท. มีหน้าที่เป็นผู้ติดตามผลการดำเนินงานของแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ พร้อมส่งตรวจรายงานแบบ ทส.1					
7) แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่มีระบบบำบัดน้ำเสียประเภทบ่อเกรอะ บ่อซึม บ่อคักไขมัน และแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำประเภทโรงงานที่ไม่มีน้ำทิ้งเกิดขึ้นในกระบวนการบำบัดน้ำเสีย ควรยกเว้น ไม่ต้องรายงานตามกฎกระทรวงฯนี้					
8) แบบการบันทึกข้อมูลตามกฎกระทรวงฯนี้ ควรบูรณาการให้สามารถใช้ร่วมกันกับแบบรายงานของกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้					
9) ควรกำหนดให้มีการรายงานตามแบบ ทส.2 ทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น เพราะเป็นวิธีที่สะดวก และลดภาระการรับ-ส่ง แบบ ทส.2					
10) การรายงานแบบ ทส.2 ทางอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลของผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียได้ง่ายกว่าวิธีการส่งด้วยตนเอง และการส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ					

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555

5.1 อปท.มีความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามกฎหมายฯนี้ คือ
คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับความคิดเห็น

ความคิดเห็นในการปรับปรุง การดำเนินการตามกฎหมายฯนี้	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) ควรกำหนดให้มีการบันทึกการรายงานแบบ ทส.1 ที่สอดคล้องและเหมาะสมของขนาด/ประเภทของแหล่งกำเนิดน้ำเสีย เทคโนโลยีที่ใช้บำบัด และตามเงื่อนไขของศักยภาพของแหล่งกำเนิดน้ำเสียในการดำเนินการ					
2) การทำรายงานสรุป ทส.2 ของแหล่งกำเนิดมลพิษ สามารถลดภาระงานได้ โดยกำหนดให้มีรายงานผลสรุป ในทุก 3-6 เดือนต่อครั้ง มากกว่าการส่งทุกเดือน สำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่มีความเสี่ยงในการบำบัดน้ำเสีย และแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีความเสี่ยงให้มีความถี่การรายงานมากขึ้น เป็นทุก 1 เดือน					
3) ควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษให้ทันสมัย ง่ายต่อการใช้งาน สามารถเข้าถึงได้ และเป็นปัจจุบัน เพื่อการนำมาใช้งานของ อปท.					
4) ปรับปรุงให้มีการใช้ระบบฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ ที่เป็นระบบ และตรวจสอบได้ โดยทุกฝ่ายของรัฐที่กำกับดูแล					
5) ควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรหรือหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีสมรรถนะในการทำงานตามกฎหมายฯนี้ อย่างต่อเนื่อง					
6) ควรใช้กระบวนการสุ่มตรวจ (audit) ควบคู่กับการส่งรายงานทางเอกสารจาก อปท.					
7) การมีรางวัลให้กับ อปท. เพื่อช่วยกระตุ้นในการขับเคลื่อนให้เกิดการรายงานผล และมีการกำหนดเป็นตัวชี้วัดของการดำเนินงาน					
8) ควรเพิ่มการใช้ระบบรายงานผลสรุปการทำงานตามกฎหมายฯนี้ แก่สังคมทุกๆ 6 เดือน หรือ 1 ปี					
9) การพิจารณาให้กรอบงบประมาณ บุคลากร สำหรับ อปท. ที่ทำงานตามกฎหมายฯนี้ อย่างจริงจัง					
10) บทลงโทษรุนแรงเกินไป ต้องมีการปรับตามขนาดของสถานประกอบการ เพราะมีศักยภาพต่างกันในการดำเนินงาน					

5.2 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการ เก็บสถิติและ
ข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณสำหรับการตอบแบบสอบถามค่ะ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาววรรณวิษา เพ็ชรนาจักร

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5510920038

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตรบัณฑิต (อนามัยสิ่งแวดล้อม)	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	2554

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา)

ทุนอุดหนุนเพื่อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัยปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

ปี 2554 – 2559	เจ้าหน้าที่ส่วนแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ปี 2559 – ปัจจุบัน	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

วรรณวิษา เพ็ชรนาจักร สมทิพย์ ด้านธีรวณิชย์ และพนาลี ชีวภิกดาการ. 2560. ลักษณะสภาพปัญหาจากการบังคับใช้กฎกระทรวง ด้านการเก็บและรายงานข้อมูลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ นอร์เทิร์นวิชัย ครั้งที่ 3. วิทยาลัยนอร์เทิร์น. หน้า 65-69